

Forside

Eksamensopgave Bachelor

Semester:	7
Modul:	13
Gruppenr.:	33
Antal anslag:	191.236
Titel:	Socialrådgiverens rolle i det beskæftigelsesrettede arbejde med unge med autisme
Engelsk titel:	The social worker's role in assisting young people with autism to gain access to the labour market
Dato:	5. januar 2022
Vejleder:	Bjarke Refslund

Navn:	Kathrine Sastakauskas Salomonsen		
Studienr.	20165139	Telefon nr.	30288983
Studentmail	kje16@student.aau.dk		
Navn:	Renata Jensen		
Studienr.	20157519	Telefon nr.	91199414
Studentmail	renjen15@student.aau.dk		
Navn:	Nanna Jakobsen		
Studienr.	20184582	Telefon nr.	29849191
Studentmail	njak18@student.aau.dk		

Telefonnummeret skal være det nummer, du kan træffes på under eksamen i tilfælde af uforudsete problemer.

Denne forside tæller ikke med i antal anslag!

SOCIALRÅDGIVERENS ROLLE

I DET BESKÆFTIGELSESRETTEDE
ARBEJDE MED UNGE MED AUTISME

Bachelorprojekt 2022

AALBORG UNIVERSITET

Abstract

Around 1% of the Danish population are diagnosed with the neurodevelopmental disorder autism, and the amount of young people with autism has been increasing for the last couple of years. Employment under ordinary circumstances is a constant challenge for this group, especially for those who are entering the labour market for the first time. Considering the fundamental role that employment plays in the social welfare system, and in Danish society as a whole, the low employment affiliation among this group is considered a social challenge. Since social workers have a central function in employment efforts in Denmark, their capacity to enable and facilitate this process for young people with autism is important for its success.

In this paper, the social worker's role in assisting young people with autism to gain access to the labour market will be examined further. In order to do this, three qualitative interviews were conducted with social workers who work with young people with autism. Additionally, a fourth interview was conducted with the spokesperson for the Danish interest group Autisme Ungdom, Silke Ena Svarre, who is diagnosed with autism. The interviews are analysed through the scope of Pierre Bourdieu's theory of practice as well as other concepts relevant to social practice, in order to gain a better understanding of the importance the social worker may have on the employment effort towards young people with autism.

The results show that the social workers must adapt their style of communication, acquire more of a holistic perspective, and take responsibility for establishing an appropriate relationship, in order to facilitate the process constructively. Additionally, the study shows that the social worker has a vital role with regard to communicating the citizen's resourcefulness to the employee, as well as communicating the requirements of the labour markets to the citizen with autism. However, the businesses also have to take responsibility for this process so that the labour market may become more inclusive for young people with autism, and an increased emphasis on *Corporate Social Responsibility* strategies might be a route to reach this goal.

Based on the results from the study, the paper's last chapter includes specific suggestions for social workers who are working with the employment prospects of young people with autism.

Indholdsfortegnelse

INDLEDNING	1
PROBLEMFOMULERING	3
AFGRÆNSNING OG BEGREBSAFKLARING	3
REDEGØRELSE AF FELTET	4
VIDEN OM AUTISME	4
LEVEVILKÅR	6
<i>Uddannelsesforløb</i>	6
<i>Beskæftigelse og forsørgelse</i>	7
<i>Kommunale indsats</i>	8
BESKÆFTIGELSESINDSATSEN	9
<i>Udviklingen af beskæftigelsesindsatsen</i>	10
<i>Juridiske rammer for beskæftigelsesindsatsen</i>	11
Beskæftigelsesindsatsloven	11
VIDENSKABSTEORI	14
DEN HERMENEUTISKE TILGANG	14
FORFORSTÅELSE	15
ANVENDELSE I PROJEKTET	15
METODE	17
DEN KVALITATIVE METODE	17
ABDUKTIV TILGANG	18
EMPIRIINDSAMLING	18
<i>Valg af informanter</i>	19
<i>Interviewmetode</i>	21
<i>Interviewguide og interviewspørgsmål</i>	21
<i>Transskribering</i>	23
<i>Etiske og juridiske overvejelser</i>	23
KVALITET	25
ANALYSESTRATEGI	27
TEORI OG FORSTÅELESERAMME	29
DE FÆLLESMETODISKE ELEMENTER	29
BOURDIEUS TEORI OM PRAKSIS	30

<i>Anvendelse i projektet</i>	32
ANALYSE	33
PRÆSENTATION AF INFORMANTER	33
KOMMUNIKATION OG RELATION	35
<i>Kommunikationens og relationens betydning</i>	35
<i>Krav om kommunikation</i>	38
<i>Den personafhængige indsats og autismspecifik viden</i>	39
<i>Relationelle refleksioner</i>	40
<i>Delkonklusion</i>	41
HELHEDSSYN	43
<i>Forståelsen af helhedssynet</i>	43
<i>Socialrådgiverens blik for individuelle faktorer</i>	44
<i>Den helhedsorienterede indsats og samarbejdspartnere</i>	46
Specialiseringens betydning	48
Psykiatriens rammer og vilkår	49
<i>Socialrådgivernes overvejelser om samfundsmæssige strukturer og vilkår</i>	50
<i>Delkonklusion</i>	51
ARBEJDSMARKEDETS RAMMER OG KRAV	52
<i>Arbejdets betydning og udvikling</i>	52
<i>De unges position på arbejdsmarkedet</i>	53
<i>De unges ressourcer og barrierer i et beskæftigelsesperspektiv</i>	55
Egenskaber på uddannelsesområdet	55
Egenskaber på arbejdsmarkedet	57
<i>Socialrådgiverens rolle i formidlingen af de unges ressourcer</i>	60
Kompetence	61
Formidling til arbejdsgivere	62
Socialrådgiverens handlerum	64
<i>Delkonklusion</i>	65
VIRKSOMHEDERNES SOCIALE ANSVAR	66
HANDLEFORSLAG	70
KONKLUSION	73
LITTERATURLISTE	76
JURIDISKE KILDER	80

Indledning

Nærværende projekt drejer sig om socialrådgiverens arbejde på beskæftigelsesområdet med unge mellem 18 og 29 år med autisme. Praksiserfaring fra arbejdet med målgruppen, og et ønske om at blive klogere på, hvordan vi som socialrådgivere spiller en rolle i de unges vej ind på arbejdsmarkedet, skabte den indledende interesse for at skrive dette bachelorprojekt. Dertil bestyrkede den indledende gennemgang af udvalgt empiri på området også relevansen for projektet.

Generelt kan det at have et handicap, og herunder autisme, forstås som et socialt problem, da det kan danne en barriere for deltagelse på arbejdsmarkedet og samfundslivet generelt (Bengtsson, 2015, s. 156). Når et handicap udgør en barriere for deltagelse på arbejdsmarkedet, kan det således medvirke til ledighed, og i yderste konsekvens, langtidsledighed. Deltagelse på arbejdsmarkedet anses som en grundlæggende del af menneskers liv, og som en væsentlig kilde til både selvværd, socialt liv og evnen til at forsørge sig selv (Sylvestersen, 2014). En undersøgelse udarbejdet af VIVE og PwC viser, at 12% af unge mellem 18 og 29 år med autisme er på det ordinære arbejdsmarked, mens 32% forsørges gennem offentlige ydelser (VIVE & PwC, 2020a). Sammenlignet med den øvrige population af unge mellem 18 og 29 år, er 41% i arbejde, og kun 5% er forsørget gennem offentlige ydelser (VIVE & PwC, 2020a). Ovenstående er således med til at indikere, at gruppen af unge med autisme er i risiko for langtidsledighed. Desuden har der siden 2013 været en stigning på 42% i andelen af børn, der diagnosticeres med autisme fra 11.900 i 2013 til 16.900 i 2017 (Boye, 2019). Dette indikerer således ikke kun, at mennesker med autisme kan have svært ved at opnå beskæftigelse, men også at vi som socialrådgivere i højere grad kan komme til at møde unge mennesker med autisme i det sociale arbejde på beskæftigelsesområdet fremover. Langtidsledighed kan opfattes som et socialt problem, da arbejdsmarkedet i stigende grad anses som et felt for inklusion og deltagelse i samfundet, og fordi langtidsledighed også forbindes med en risiko for udvikling af og fastholdelse i sociale problemer (Dall, 2015, s. 259). Langtidsledighed kan også medføre problemer i forhold til identitetsdannelse og anerkendelse fra det omgivende samfund (Dall, 2015, s. 259). Problemer i identitetsdannelsen kan især være udfordrende for de unge, da det er i ungdommen, at grundstenene i identiteten opbygges (Bertelsen, 2016, s. 46). Der findes forskellige forklaringer på, hvorfor nogle personer bliver langtidsledige. En forklaring kan være arbejdsgiverens fravælgelse på baggrund af stigmatisering, eksempelvis på grund af

et handicap (Dall, 2015, s. 271). Denne årsag til langtidsledighed kan personer med autisme derfor være i risiko for at opleve. Langtidsledighed kan således i samspil med en autismediagnose udgøre en kombination af sociale problemer, som kan have en forstærkende effekt på hinanden, og som kan skabe barrierer for deltagelse på arbejdsmarkedet.

Mennesker med autisme har nogle overordnede kendetegn, som vil være mere eller mindre til stede hos den enkelte. Overordnet har mennesker med autisme ofte udfordringer i forhold til blandt andet socialt samspil og kommunikation, og hertil forekommer også ofte repetitiv, stereotyp eller restriktiv adfærd og interesser (Sheldrick-Michel, 2017). De sociale og kommunikative udfordringer hos personer med autisme kan komme til udtryk ved, at de kan have svært ved at fortolke andre menneskers signaler, og ofte har en udpræget konkret tankegang, som kan gøre det svært at forstå ironi, ordsprog, metaforer og det implicite (Sheldrick-Michel 2017). Derudover kan personer med autisme have et stort behov for faste strukturer, og kan derfor også have svært ved at deltage i spontane aktiviteter (Sheldrick-Michel, 2017). Generelt har mennesker med autisme også ofte et særligt behov for støtte, som kræver en koordineret indsats (Kaufmanas, Beyer, Jørgensen & Kaas, 2014). Disse kendetegn kan være med til at gøre det svært for de unge at finde fodfæste på arbejdsmarkedet, da de kan udgøre en barriere i forhold til de øgede krav på arbejdsmarkedet til effektivitet og omstillingsparathed. Samlet set indikerer disse kendetegn ved målgruppen, at vi som socialrådgivere må være særligt opmærksomme på dele af kommunikationen, samt understøtte en fast struktur for relationen og koordinering af det beskæftigelsesrettede arbejde.

Interesseorganisationen, Autisme Ungdom, har i forbindelse med Kommunalvalget i 2021, udarbejdet fem politiske løsningsforslag til arbejdsmarkedet. Her fremhæves det i et af forslagene, at jobcenterrådgivere med autismespecifik viden, kan være en vej til effektiv og specialiseret jobsøgning, samt være med til at bygge bro mellem de unge og arbejdsmarkedet (Autisme Ungdoms Kampagne Udvalg, u.d.). Et andet forslag omhandler behovet for tryk, forståelig, kontinuerlig kommunikation mellem den unge og kommunen, herunder ved brug af en fast rådgiver, og tydelighed i kommunikationen ved eksempelvis at undgå fagsprog (Autisme Ungdoms Kampagne Udvalg, u.d.). Forslagene indikerer således også at autismespecifik viden, samt en tilpasset kommunikation, kan være nødvendig for at opnå succes i det beskæftigelsesrettede arbejde med de unge.

Samlet set har praksiserfaring og en nysgerrighed på socialrådgiverens rolle i det

beskæftigelsesrettede arbejde med unge med autisme, samt viden om den lavere grad af beskæftigelse blandt unge med autisme, stigningen i autismediagnoser, og vores forståelse af autisme og langtidsledighed som et socialt problem, skabt interessen for projektet. Hertil tydede vores indledende afdækning af området på, at socialrådgiverens autismespecifikke viden, koordinering af indsatser i det sociale arbejde, samt relation og kommunikation, er af væsentlig betydning for det beskæftigelsesrettede arbejde med unge med autisme, hvorfor vi i projektet ønsker at forstå socialrådgiverens rolle i arbejde med målgruppen. Dette har således dannet baggrund for problemformuleringen i projektet.

Problemformulering

Hvordan kan vi forstå socialrådgiverens rolle og dennes betydning for arbejdet med unge med autisme i beskæftigelsesindsatsen?

Afgrænsning og begrebsafklaring

Nærværende projekt er afgrænset til at omhandle socialrådgiverens rolle i arbejdet med unge med autisme, som modtager uddannelseshjælp som aktivitetsparate. Projektet har dermed fokus på unge mellem 18 og 29 år, og afgrænser sig fra at have fokus på andre ydelsesgrupper eller visitationskategorier. I projektet afgrænser vi os desuden fra at have fokus på uddannelse, og har derimod fokus på de unges muligheder for at opnå tilknytning til arbejdsmarkedet. Dette gør vi, da målgruppens problematikker som følge af de autismespecifikke udfordringer, samt visitationskategorien af aktivitetsparate, medfører at vi har valgt at have fokus på den del af målgruppen, som ikke er i målgruppen for ordinær uddannelse, men hvor der i højere grad er fokus på muligheden for at opnå tilknytning til arbejdsmarkedet. Vi har desuden fokus på socialrådgiverens rolle i de virksomhedsrettede indsatser og i kontaktførelsen med borgeren, og afgrænser os således fra at have fokus på øvrige beskæftigelsesrettede tilbud.

I opgaven anlægges en bred forståelse af autisme, hvorfor begrebet *autisme* anvendes som dækkende over alle former for autismespektrumforstyrrelser. Når begrebet *målgruppe* anvendes i opgaven skal dette forstås som unge med autisme, som modtager uddannelseshjælp som aktivitetsparate. Målgruppen omtales i projektet også som *de unge* og som *unge med autisme*. *Socialrådgiveren* forstås i projektet som myndighedssagsbehandleren på beskæftigelsesområdet. Begrebet om socialrådgiveren omhandler i projektet også den ansvarlige for det virksomhedsrettede arbejde, selvom vi er bevidste om at denne i nogle kommuner har en selvstændig funktion.

Redegørelse af feltet

I det følgende vil vi redegøre for den baggrundsviden, som ligger til grund for projektet. Indledningsvist redegøres der for vores viden om autisme. Herefter redegøres der for levevilkår for personer med autisme, hvor vi berører de unges uddannelsesforløb, beskæftigelsesmuligheder og kommunale indsatser. Afslutningsvist redegøres der for udviklingen og rammerne for beskæftigelsesindsatsen, med fokus på indsatsen til unge under 30.

Viden om autisme

Autisme er en gennemgribende livslang udviklingsforstyrrelse, som præger personens liv på alle områder (Sheldrick-Michel, 2017). Autisme har første gang været beskrevet tilbage i 1940'erne, og siden har forståelsen af autisme udviklet sig løbende (Sheldrick-Michel, 2017). I 1960'erne havde man eksempelvis en hypotese om, at autisme hos børn opstod på grund af følelseskolde forældre, hvilket siden er afvist i undersøgelser (Sheldrick-Michel, 2017). Det vides ikke, hvad der fører til autisme, og forskningsmæssigt findes der således ikke en entydig årsagsforklaring. Foreløbige undersøgelser tyder dog på, at der er tale om en neurologisk forstyrrelse i hjernen i samspil med miljøfaktorer, som kan være forårsaget af adskillige forhold, herunder genetik og infektioner (Nyhuus, 2020a).

En person med autisme vil, som beskrevet, generelt have symptomer indenfor de tre områder: Socialt samspil, kommunikation, og et stereotrypt og rutinepræget adfærdsmønster (Sheldrick-Michel, 2017). Nogle personer med autisme har også sanseforstyrrelser, samt sproglige og motoriske udfordringer (Nyhuus, 2020b). Alle ovenstående symptomer vil dog altid komme forskelligt til udtryk hos den enkelte, som følge af personlighed, alder, begavelse og livsomstændigheder (Jacobsen, Callesen, Larsen, Kessing, & Kjeldsen, 2021). De generelle udfordringer med det sociale samspil kan medføre fordomme om, at personer med autisme har manglende empati (Landsforeningen Autisme, u.d.). Der er dog ikke tale om manglende empati hos personer med autisme, men nærmere det, at de kan fortolke ting anderledes, og derfor kan have sværere ved at sætte sig i andres sted (Sheldrick-Michel, 2017). Landsforeningen Autisme beskriver, at voksne personer med autisme ofte oplever verden som fyldt med krav, som kan være overvældende (Landsforeningen Autisme, u.d.). De beskriver også, at voksne med autisme ikke intuitivt kender til muligheder og begrænsninger i en given situation, og derfor ofte vil være i gang med at planlægge situationer frem i tiden, for at gøre verden mere overskuelig, meningsfuld og overkommelig (Landsforeningen Autisme, u.d.).

Der findes forskellige måder at inddele og diagnosticere personer med autisme på. I ICD-10 diagnosesystemet, som er det officielle diagnose-system i Danmark, inddeles autisme i forskellige underdiagnoser, herunder Infantil autisme, Aspergers Syndrom, Atypisk autisme, Retts syndrom, Anden gennemgribende udviklingsforstyrrelse (GUA) og Gennemgribende udviklingsforstyrrelse, uspecificeret (GUU) (Sheldrick-Michel, 2017). I de forskellige underdiagnoser lægges for eksempel vægt på, hvorvidt symptomerne er opstået før eller efter barnets tredje leveår, samt personens udvikling af sprog (Sheldrick-Michel, 2017). I DSM-5 diagnose-systemet, som blandt andet anvendes i USA, inddeles autisme ikke i forskellige kategorier, her benyttes blot autismespektrumforstyrrelser (ASF) som en fælles betegnelse (Sheldrick-Michel, 2017). I daglig tale kan man derfor støde på alt lige fra ASF eller autisme som fælles betegnelser, og til de mere forskelligartede betegnelser i underkategorierne i ICD-10. Hertil er det værd at bemærke, at autisme fremover vil blive inddelt i tre forskellige grader som led i det nye ICD-11 diagnose-system, som træder i kraft i 2022 (Nyhuus, 2020a).

Cirka 1% af befolkningen har autisme (Sheldrick-Michel, 2017), og som nævnt i indledningen, er antallet af autismediagnoser steget markant de senere år. Der er ikke en entydig forklaring på denne stigning, men foreløbig forskning tyder blandt andet på tidligere diagnosticering, forbedret opsporing og opmærksomhed på autisme, samt en reel stigning i antallet af mennesker med autisme (Nyhuus, 2020c). Hidtil har autisme været et mere eller mindre glemt område i voksenpsykiatrien, hvorfor der også har været begrænset med viden og tilbud til voksne med autisme (Sheldrick-Michel, 2017). Der er dog kommet en øget opmærksomhed på området de seneste år, hvilket kan skyldes, at mange diagnosticerede børn og unge er ved at blive voksne, hvorfor behovet for viden på voksenområdet er stødt stigende (Jacobsen et. al., 2021). I forbindelse med autisme ses ofte en eller flere komorbide diagnoser, herunder ADHD (Nyhuus & Hansen, 2020), epilepsi, personlighedsforstyrrelser, depression, angst og tics (Sheldrick-Michel, 2017). Derfor får nogle personer med autisme også medicinsk behandling som led i behandlingen af komorbide diagnoser (Sheldrick-Michel, 2017). Der findes ingen medicinsk behandling af autisme, og behandlingen af autisme vil ofte være af psykosocial karakter. Behandlingen kan bestå af flere forskellige tiltag, herunder psykoedukation (Jacobsen et. al., 2021), social færdighedstræning og TEACHH, som omhandler tilpasning af omgivelser (Sheldrick-Michel, 2017). Behandlingen vil oftest have til formål at skabe nogle rammer, som den enkelte med autisme kan fungere indenfor, da autisme, som nævnt, er en livslang udviklingsforstyrrelse.

Levevilkår

Gennem de seneste år, har blandt andet VIVE, PwC og Landsforening Autisme foretaget undersøgelser om mennesker med autisme og deres levevilkår. Undersøgelserne har blandt andet til formål at komme nærmere på de problematikker, som mennesker med autisme kan opleve i løbet af deres opvækst og voksenliv. I det følgende vil vi gennemgå nogle af de undersøgelser, som har relevans for de problematikker, som vi ønsker at bearbejde i nærværende projekt.

Uddannelsesforløb

I marts 2020, udgav VIVE og PwC en række notater med resultaterne fra et projekt omkring unge mennesker med autisme og overgangen til et selvstændigt liv. Et af notaterne har til formål at kortlægge målgruppen, og herunder at belyse diverse karakteristika hos unge med autisme i Danmark (VIVE & PwC, 2020a, s. 3). Undersøgelsen er blandt andet foretaget på baggrund af registerdata fra Danmark Statistik, og tager udgangspunkt i unge mellem 16 og 29 år, der indgår i Befolkningsregisteret 1. januar 2018 (VIVE & PwC, 2020a, s. 4). Et af de områder der bliver afdækket i kortlægningen, er målgruppens uddannelsesforløb, sammenlignet med uddannelsesforløbet hos personer uden autisme i samme aldersgruppe. Her fremgår det blandt andet, at 27% af unge med autisme ikke har bestået folkeskolens afgangsprøve, mens det kun gør sig gældende for 13% af unge uden autisme. For begge grupper gælder det dog at 97% af dem, der går op til afgangsprøven, består. Det betyder, at forskellen blandt de to grupper ikke skyldes en forskel i dumpeprocent, men kan i stedet skyldes, som det fremgår af kortlægningen, at omkring hver fjerde af de unge med autisme ikke er gået op til afgangsprøven (VIVE & PwC, 2020a, s. 18). I forhold til de unges videre forløb fra grundskolen, er unge med autisme også dårligere stillet, sammenlignet med unge uden autisme. Det fremgår af kortlægningen, at 81,8% af unge med autisme har grundskolen som højest fuldførte uddannelse og 10,8% har gymnasiale uddannelser som højeste fuldførte uddannelse. Dette betyder, at mindre end 7,5% af unge med autisme har andet end grundskolen eller gymnasial uddannelse som deres højest gennemførte uddannelse, mens dette sig gældende for omkring 30% af unge uden autisme (VIVE & PwC, 2020a, s. 19).

Overordnet viser kortlægningen således, at unge med autisme i mindre grad uddanner sig, og allerede i grundskolen kan komme til at halte bagud, i forhold til andre jævnaldrende.

Beskæftigelse og forsørgelse

I førnævnte notatet fra VIVE & PwC, indgår også statistisk data omkring målgruppens forsørgelsesgrundlag. Tabellen nedenfor viser forsørgelsesgrundlaget for unge mellem 18 og 29 år med og uden autisme:

Unge 18-29-åriges forsørgelsesgrundlag		
	Populationen af 18-29-årige	18-29-årige med autisme
Beskæftiget	41%	12%
Arbejdsløs	3%	1%
Studerende	45%	43%
Førtidspension	1%	12%
Kontanthjælp	4%	20%
Andre	7%	12%
Sum	100%	100%

Figur 1: VIVE & PwC, 2020a

Af tabellen fremgår det, at blandt de unge med autisme, er 12% i beskæftigelse, 12% på førtidspension og 20% på kontanthjælp. Til sammenligning er 41% af unge uden autisme i beskæftigelse, og kun 5% er enten på førtidspension eller kontanthjælp (VIVE & PwC, 2020a, s. 22). Undersøgelsen viser således, at det overordnet er en forholdsvis lille andel af personer med autisme, der er i beskæftigelse, og en forholdsvis stor andel, der modtager midlertidige offentlige ydelser.

I 2008 udgav Landsforeningen Autisme og Center for Autisme en rapport på baggrund af en undersøgelse om integreringen af personer med autisme på arbejdsmarkedet (Kyung & Christiansen, 2008). Formålet med undersøgelsen var blandt andet at finde frem til, hvordan normaltbegavede med autisme klarer sig på arbejdsmarkedet. I undersøgelsen tages der udgangspunkt i 14 personer med autisme, som alle er i beskæftigelse, og er tilknyttet et autismespecifikt erhvervsrettet tilbud. Derudover agerer repræsentanter fra arbejdspladserne og det erhvervsrettede tilbud også som informanter i undersøgelsen. Resultaterne viser blandt andet, at det er vigtigt, at der er tilknyttet en vejledende jobkonsulent med specifik viden om den enkelte ansatte med autisme, og autisme i hele taget. Jobkonsulenten kan både fungere som tolk, i forhold til de behov som arbejdsgiveren og den ansatte med autisme hver især har, og være med til at sikre at ansættelsesforholdet afstemmes gensidigt (Kyung & Christiansen, 2008). Derudover peger undersøgelsen på, at det kan være vigtigt, at den ansatte med autisme er tilknyttet en kollegial kontaktperson eller mentor. Dette kan både hjælpe på trivsel hos den

ansatte med autisme, samt give de andre medarbejdere mere tolerance overfor dem (Kyung & Christiansen, 2008). Selvom undersøgelsen er foretaget for snart 15 år siden, viser det sig stadig at være relevant for den nyere udvikling på området. I 2019 udarbejdede Landsforeningen Autisme fem konkrete forslag til en handlingsplan for beskæftigelse af mennesker med autisme (Landsforeningen Autisme, 2019). Handleplanen blev blandt andet udarbejdet på baggrund af en opfattelse af, at der i Danmark mangler viden om og anerkendelse af personer med autisme og deres potentiale på arbejdsmarkedet (Landsforeningen Autisme, 2019). De fem forslag omfatter blandt andet at indføre en permanent mentorordning, som skal følge den enkelte med autisme både i hjemmet og på arbejde. Mentorordningen skal give større mulighed for, at virksomhederne kan trække på mentorens viden, samt være med til at skabe stabilitet i hverdagen hos den enkelte (Landsforeningen Autisme, 2019). Endvidere omfatter handleplanen et forslag om, at alle kommuner forpligtes til at søge og gøre brug af specialviden om autisme, da det anses som værende en mangelvare hos sagsbehandlerne (Landsforeningen Autisme, 2019). Undersøgelser på området peger således på et behov for både at have tilknyttet nogle professionelle med autismspecifik viden, som kan være i tæt samarbejde med både den unge med autisme og arbejdspladsen, samt et behov for at virksomhederne er involverede i processen, og kan stille en medarbejder til rådighed for den ansatte med autisme.

I rapporten fra 2008 bliver der dog påpeget, at det også kan være relevant at kigge nærmere på de værdier arbejdsmarkedet lægger vægt på, og hvilken betydning det kan have for mennesker med autisme, i forhold til beskæftigelse. Eksempelvis kan det være svært for personer med autisme at leve op til værdier som fleksibilitet, mobilitet og omstillingsparathed, som alle kan virke særlig attraktivt på arbejdsmarkedet, og som kan komme til præge hvilke forventninger og krav der stilles til medarbejderne (Kyung & Christiansen, 2008). Beskæftigelsesmulighederne hos mennesker med autisme, kan altså, som tidligere nævnt, delvis forstås gennem deres uddannelsesforløb og deres muligheder for at få støtte, både fra professionelle og selve arbejdspladserne, men også i høj grad gennem den måde arbejdsmarkedet er indrettet i dag.

Kommunale indsatser

Slutligt vil vi også inddrage viden om den kommunale indsats og de tilbud, der eksisterer i kommunerne.

Udover notatet om kortlægningen af målgruppen, som vi har benyttet i de ovenstående afsnit, har VIVE & PwC også udgivet et notat om kortlægningen af praksis. I notatet undersøges den kommunale indsats på autismeområdet, med henblik på at finde frem til hvilke indsatser kommunerne anvender og deres virkning for borgeren (VIVE & PwC, 2020b, s. 3). 91% af alle danske kommuner har deltaget i undersøgelsen, hvoraf de enkelte kommuner har afgivet op til 11 besvarelser i spørgeskemaundersøgelsen, mens 10 kommuner også har deltaget i opfølgende telefoninterview. I resultaterne fra undersøgelsen fremgår det blandt andet, at 40% af respondenterne har svaret ja til at have etableret særlige indsatser, metoder eller forløb til målgruppen af unge med mildere former for autisme. Det drejer sig blandt andet om ansættelse af en autistekonsulent, kompetenceudvikling hos medarbejdere, bostøtte specifikt målrettet borgere med autisme, og koordinerende indsatser og forløb på tværs af forvaltningen med fælles målsætninger og opfølgning (VIVE & PwC, 2020b, s. 15). Samtidig fremgår det også af notatet, at 51% af respondenterne vurderer, at de eksisterende indsatser i nogen grad tilgodeser målgruppens behov, og 55% savner målrettede indsatser, metoder eller forløb til målgruppen (VIVE & PwC, 2020b, s. 16). Selvom der er en forholdsvis stor andel af kommunerne, der angiver at have etableret særlige indsatser overfor målgruppen, er der samtidig mange, som oplever, at indsatserne ikke er tilstrækkelige.

I forhold til den virkning indsatserne har overfor målgruppen, konkluderes der i undersøgelsen, at indsatserne er så nye, at kommunerne i de fleste tilfælde ikke har fulgt op på deres virkning. Kommunerne oplever dog selv, at eksempelvis den helhedsorienterede sagsbehandling og koordinering på tværs af afdelingerne er væsentlig for arbejdet med målgruppen, og de fremhæver også fokus på motivation og ønsker, tæt opfølgning og livsmestring, som noget der fremstår særligt virksomt (VIVE & PwC, 2020b, s. 19). Selvom de kommunale indsatser overfor målgruppen tilsyneladende stadig er i udvikling, og det derfor kan være svært at sige, hvad der fungerer i praksis, er der således stadig nogle virksomme elementer, som kommunerne hver især kan arbejde videre med.

Beskæftigelsesindsatsen

Beskæftigelsesområdet er et felt, som er vokset gennem de sidste mange år, og i dag er området et af de største arbejdsområder for socialrådgivere, idet op imod 40 % af socialrådgivere arbejder inden for området (Hansen, 2016a). Området er dermed blevet aktuelt for flere og flere socialrådgivere, og spiller i dag også en central rolle på socialrådgiveruddannelsen, da området har sit eget obligatoriske modul på uddannelsen. I det følgende afsnit vil vi kort gennemgå

udviklingen af beskæftigelsesområdet og centrale reformer på området. Herefter vil vi give et kort overblik over de juridiske rammer for beskæftigelsesindsatsen med fokus på indsatsen over for de unge under 30 år.

Udviklingen af beskæftigelsesindsatsen

Baggrunden for at inddrage viden om Aktivlinjen er, at denne kan anses som fundamentet for den måde beskæftigelsesindsatsen er tilrettelagt på i dag. Aktivlinjen udsprang blandt andet af de økonomiske kriser, som ramte Danmark igennem 1970'erne og 1980'erne, og som påvirkede det danske arbejdsmarked hårdt. Dette blev et af startskuddene til en grundlæggende ændring i forståelsen af sammenhængen mellem offentlig forsørgelse og kravet om en aktiv deltagelse i beskæftigelsesindsatsen (Hansen, 2016a). Aktivlinjen var desuden inspireret af det amerikanske begreb *workfare*, som er en sammentrækning af *work for welfare*, der indebærer et princip om arbejde for velfærd (Møller, 2016). I takt med at *workfare*-tankegangen spredte sig til Europa, skete der også et generelt ideologisk skifte i vesten til en mere liberalistisk tilgang til socialpolitikken, som placerede mere ansvar hos det enkelte individ (Møller, 2016).

I Danmark blev Aktivlinjen for alvor cementeret ved arbejdsmarkedsreformen i 1993 under Poul Nyrup regeringen. Reformen indebar en aktiv arbejdsmarkedspolitik med fokus på ret og pligt til aktivisering under ledighed, og blev siden betegnet som et paradigmeskifte fra den passive til den aktive arbejdsmarkedspolitik. Opfattelsen af ledighed gik fra en konjunkturforståelse, hvor ledigheden skyldes konjunkturforskelle, til en udbudsforståelse, hvor ledigheden skyldes en ubalance i arbejdsmarkedets efterspørgsel og udbuddet af arbejdskraft (Bredgaard, Jørgensen, Madsen, & Rasmussen, 2017). I 2002 blev der med den nye VK-regering, med Anders Fogh som statsminister, vedtaget en ny arbejdsmarkedsreform, også kaldet *Flere I Arbejde*, som indeholdt flere af de elementer, vi stadig ser på beskæftigelsesområdet i dag. Reformen indeholdt blandt andet følgende elementer: kontaktforløb hver tredje måned, rådighedskontrol og oprettelsen af Jobnet.dk (Bredgaard et. al., 2017). Dertil blev der indført et loft over kontanthjælpen, hvilket også cementerede princippet om, at det skal kunne betale sig at arbejde (Bredgaard et. al., 2017). I den efterfølgende VK-regering, med Lars Løkke som statsminister, indførtes Kommunalreformen i 2007, som blandt andet resulterede i oprettelsen af de kommunale jobcentre (Bredgaard et. al., 2017). Derudover betød reformen, at de tidligere 271 kommuner blev omlagt til 98 kommuner, og de 14 amter blev til 5 regioner (Indenrigs og boligministeriet, u.d.). I kølvandet på finanskrisen tilbage i 2008 startede en bølge

af reformer i 2010 (Bredgaard et. al., 2017). Disse tæller blandt andet: Dagpengereformerne fra 2010 og 2015, Reform af førtidspension og fleksjob fra 2013, Sygedagpengereformen fra 2014 og Kontanthjælpsreformen fra 2014 (Bredgaard et. al., 2017), Beskæftigelsesreformen fra 2014 (Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering, u.d.-a), samt Jobreformen fra 2016 (Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering, u.d.-b). Kontanthjælpsreformen fra 2014, som blev indført under den daværende S-R-regering med Helle Thorning som statsminister, er central for den måde beskæftigelsesindsatsen er tilrettelagt over for de unge i dag, og dermed for nærværende målgruppe i projektet. Det var med denne reform, at kontanthjælpen til unge under 30, uden en erhvervskompetencegivende uddannelse, blev afskaffet og omdannet til uddannelseshjælp med dertilhørende uddannelsespålæg (Beskæftigelsesministeriet, u.d.). Med denne reform blev fokus for beskæftigelsesindsatsen for uddannelseshjælpsmodtagere at gøre denne målgruppe i stand til at starte på en uddannelse og på den måde erhverve sig kompetencer til brug på arbejdsmarkedet.

Juridiske rammer for beskæftigelsesindsatsen

Det er kommunalbestyrelsen, som har ansvaret for at varetage beskæftigelsesindsatsen, jf. § 2 i Lov om organisering og understøttelse af beskæftigelsesindsatsen m.v., jf. LBK nr. 1482 af 23.12.2014, herefter Organiseringsloven. Ifølge lovens § 2 skal den enkelte kommune oprette et jobcenter til formålet, jf. Organiseringsloven § 5. Kommunen kan hertil vælge at oprette en særskilt enhed af jobcentret, som varetager indsatsen overfor unge under 30 år, som ikke har en uddannelse, jf. Organiseringsloven § 6 stk. 2. Dette betyder derfor i praksis, at der i nogle kommuner kan være et ungecenter, som har til formål særskilt at varetage beskæftigelsesindsatsen overfor unge under 30, som ikke har en uddannelse eller et arbejde.

Beskæftigelsesindsatsloven

Det er Lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, jf. LBK nr. 548 af 07.05.2019 (herefter LAB), som primært regulerer tilrettelæggelsen af beskæftigelsesindsatsen. Det fremgår af loven, at formålet med denne er at bidrage til et velfungerende arbejdsmarked, herunder både ved at bistå arbejdsgivere og jobsøgende med forskellige indsatser og tiltag, jf. LAB § 1 stk. 1. Loven inddeler beskæftigelsesindsatsen i 13 målgrupper fordelt på forskellige ydelser og visitationskategorier, jf. LAB § 6, hvor der for hver målgruppe kan gælde særlige vilkår. Målgruppen i nærværende projekt fremgår af LAB § 6, nr. 5, og omhandler aktivitetsparate unge under 30 år uden en erhvervskompetencegivende uddannelse, som modtager uddannelseshjælp.

Målgruppen af uddannelseshjælpsmodtagere kan visiteres som enten uddannelsesparate eller aktivitetsparate, jf. § 6, nr. 4 og 5. Det er imidlertid ikke uvæsentligt, hvorvidt en borger bliver visiteret som uddannelsesparat uddannelseshjælpsmodtager eller aktivitetsparat uddannelseshjælpsmodtager. Denne inddeling siger noget om, hvorvidt borgeren vurderes parat til at starte på en uddannelse. Visiteres borgeren som uddannelsesparat af kommunen, betyder dette, at borgeren ikke har væsentlige problematikker, som kan hindre borgeren i at starte på en uddannelse, jf. Bekendtgørelse om en aktiv beskæftigelsesindsats, jf. BEK nr. 2636 af 28.12.2021, § 4, stk. Hvis borgeren vurderes aktivitetsparat, betyder det at borgeren vurderes at have væsentlige problematikker, som kræver en særlig indsats førend at borgeren kan starte på en uddannelse, og hvor det vurderes at indsatsen strækker sig ud over et år jf. Bekendtgørelse om en aktiv beskæftigelsesindsats, § 4, stk. 4. Alle personer, som modtager uddannelseshjælp er desuden omfattet af et uddannelsespålæg, jf. LAB § 30. Uddannelsespålægget omhandler, at der i det beskæftigelsesrettede arbejde skal være fokus på de unges uddannelsesmål, og at indsatsen skal tilrettelægges, så den fremmer disse. Selve uddannelseshjælpsydelsen kan også variere alt efter, om borgeren er uddannelsesparat eller aktivitetsparate, da aktivitetsparate har mulighed for at modtage et aktivitetsstillæg under visse betingelser, jf. Lov om en aktiv socialpolitik, LBK nr. 241 af 12.02.2021, (herefter LAS), § 24. Projektet beskæftiger sig således med aktivitetsparate uddannelseshjælpsmodtagere, hvilket vil sige, at borgerne har væsentlige problematikker, som er til hinder for at starte på en uddannelse.

Personer omfattet af målgruppen i LAB § 6 nr. 5, har pligt til at tage imod tilbud efter kapitel 11-14 indtil en ordinær uddannelse påbegyndes, jf. LAB § 104. Dette skal ske hurtigst muligt og senest efter 1 måned, og der må højst være fire uger mellem tilbuddene, jf. LAB § 105, stk. 1 og 2. Overordnet kan jobcentret give tilbud om virksomhedspraktik, jf. kap 11, ansættelse med løntilskud, jf. kap. 12, nytteindsats, jf. kap. 13, samt vejledning og opkvalificering, jf. kap 14, jf. LAB, § 52, stk. 1. For personer omfattet af § 6 nr. 4 og 5, skal tilbud gives med henblik på, at personen hurtigst muligt starter på en uddannelse og gennemfører denne på ordinære vilkår, jf. LAB § 53, stk. 5. Tilbuddene til nærværende målgruppe skal altså være fremmende for fremtidig uddannelsesaktivitet. Til at understøtte denne indsats kan borgeren tildeles mentorstøtte i højst seks måneder, dog med mulighed for en ny periode på op til seks måneder efter en konkret vurdering, jf. LAB § 167. Derudover kan der gives tilskud til hjælpemidler med henblik på at understøtte deltagelsen i tilbuddet, jf. LAB § 172 stk. 1.

Kontaktforløbet er reguleret i LAB kapitel 7, hvor det fremgår, at kommunen blandt andet skal tilrettelægge et individuelt og fleksibelt kontaktforløb, under hensyntagen til uddannelsesmålet for personer med uddannelsespålæg, jf. LAB § 27, stk. 1. For målgruppen i § 6 nr. 5, er målet med kontaktforløbet, at personen hurtigst muligt starter på en uddannelse på ordinære vilkår, eller bliver klar til dette, jf. § 28 stk. 3. Beskæftigelsesindsatsloven regulerer således beskæftigelsesindsatsens rammer og krav, som danner udgangspunktet for socialrådgiverens arbejde med målgruppen.

Videnskabsteori

I det følgende, vil vi redegøre for projektets videnskabsteoretiske position. Indledningsvis vil vi redegøre for den hermeneutiske videnskabsteoretiske tilgang og de centrale begreber, der knytter sig til denne. Dernæst vil vi beskrive og reflektere over, hvordan disse kommer til udtryk i projektets undersøgelse.

Den hermeneutiske tilgang

En af de væsentligste erkendelser i den hermeneutiske tilgang er, at det er gennem *fortolkning*, at man som en social aktør kan forstå andre menneskers handlinger (Christensen, 2021, s. 114). Når mennesker møder, og agerer med hinanden, vil der ifølge hermeneutikken altid opstå en fortolkningsproces, da et givent udsagn eller handling vil kunne forstås forskelligt, alt efter den aktuelle kontekst. Fortolkningsprocessen foregår dog aldrig forudsætningsløst, men er i høj grad præget af både den enkeltes tidligere erfaringer og oplevelser, samt andres fortolkninger af en given situation (Christensen, 2021, s. 118). Hermeneutikkens ontologi er således baseret på, at man aldrig kan møde verdenen forudsætningsløst, da man som et socialt væsen altid er i gang med en fortolkningsproces (Christensen, 2021, s. 114). I hermeneutikken kaldes den viden som vi trækker på, når vi møder noget nyt, som skal fortolkes, *forforståelse* (Christensen, 2021, s. 119). Forforståelse står derfor også som et af de centrale begreber i den hermeneutiske tilgang, da man aldrig kan se sig selv fri af denne. Fordi at den enkeltes forforståelse af et givent emne altid vil være tilstedeværende, er det vigtigt, at man som forsker gør sig bevidst om sin forforståelse af det som undersøges, for at kunne forholde sig kritisk til dennes betydning i undersøgelsens resultater (Christensen, 2021, s. 119).

Udover fortolkning og forforståelse, står også den *hermeneutiske cirkel* central i den hermeneutiske tilgang. Den hermeneutiske cirkel drejer sig overordnet om den overbevisning, at for at kunne forstå et givent fænomen i sin helhed, er det nødvendigt også at forstå dets enkeltdelte. Omvendt, er det også nødvendigt at inddrage helheden, for at kunne forstå enkeltdelene (Christensen, 2021, s. 120). Hermeneutikkens epistemologiske udgangspunkt, drejer sig således om fortolkning og en vekselvirkning mellem dele og helhed, da det er gennem denne proces, at vi kan tilegne os en forståelse af et givent fænomen (Christensen, 2021, s. 114). Erkendelsesprocessen i den hermeneutiske cirkel skal således resultere i en ny og bedre forståelse af det, som undersøges, hvilket i hermeneutikken betegnes som *horisont-sammensmeltning*. Gennem en åbenhed og en oprigtig interesse i at forstå andres

forståelseshorisonter, kan den oprindelige opfattelse ændres, og dermed kan to forståelseshorisonter smelte sammen til en ny (Christensen, 2021, s. 122).

Når man arbejder hermeneutisk i et projekt, interesserer man sig således for at forstå en problemstilling, både ved at undersøge den kontekst, eller de dele, problemstillingen indgår i, og selve problemstillingen. Hvordan man forstår og undersøger henholdsvis delene og helheden, er dog betinget af den forforståelse man har med sig, da denne vil præge ens fortolkning af delene og helheden, og den virkning de kan have på hinanden. Bevidstgørelsen af ens forforståelse, bliver således central for, at man som forsker kan være gennemsigtig i forhold til sin undersøgelse og resultater. I det følgende, vil vi redegøre for vores forforståelse og vores anvendelse af den hermeneutiske tilgang i projektet.

Forforståelse

Som nævnt i projektets indledning, er vores grundlæggende undren baseret på undersøgelser der viser, at unge med autisme har en relativt lav grad af tilknytning til arbejdsmarkedet, i forhold til andre unge mennesker. På baggrund af gruppemedlemmernes egne erfaringer fra praksis i beskæftigelsesindsatsen, samt den faglige viden vi har tillært os gennem studiet, havde vi en forforståelse af socialrådgiverens rolle som værende central i arbejdet med unge med autisme i beskæftigelsesindsatsen. Det blev derfor en af vores forforståelser, at socialrådgivere potentielt kan spille en afgørende rolle i arbejdet med at hjælpe de unge med autisme i beskæftigelse. Vi havde desuden også en forforståelse om, at den enkelte socialrådgivers forståelse af de unges ressourcer og barrierer, var central for det beskæftigelsesrettede arbejde. Vi havde dog ikke en ambition om at kunne undersøge og forklare, om virkeligheden netop stemte overens med denne forforståelse. Vores interesse har nærmere været, som problemformulering gengiver, at forsøge at forstå socialrådgiverens rolle og dennes betydning for det beskæftigelsesrettede arbejde.

Anvendelse i projektet

Overordnet, kan den hermeneutiske videnskabsteoretiske tilgang bidrage med en fremgangsmåde og en forståelsesramme, der kan hjælpe os med at besvare projektets problemformulering. Gennem den hermeneutiske tilgang, kan vi tilstræbe at forstå socialrådgiverens rolle, ved at undersøge de forskellige dele, der kan gøre sig gældende for denne. Denne vekselvirkning mellem del og helhed, kommer til udtryk i vores projekt ved, at vi gennem vores analyse undersøger både kommunikation, relation, helhedssynet og arbejds-

markedets rammer og krav, for at kunne forstå den overordnede problemstilling, som omhandler socialrådgiverens rolle i arbejdet med unge med autisme. I de enkelte delanalyser fremgår også denne vekselvirkning, da vi her inddrager både informanternes udtalelser, faglige begreber og anden faglig viden om autisme, for at kunne forstå de overordnede emner, som de enkelte delanalyser har til formål at undersøge. Vi anvender således den hermeneutiske cirkel i vores projekt, da vi på baggrund af vores forforståelser fortolker de forskellige elementer, der gør sig gældende på de forskellige niveauer i det socialfaglige arbejde, med henblik på at forstå socialrådgiverens rolle bedre. Gennem vores analytiske arbejde, opnår vi således en horisontsammensmeltning gennem vores nye forståelse af socialrådgiverens rolle og dennes betydning.

Metode

Det følgende afsnit har til formål at redegøre for projektets metodiske overvejelser og fremgangsmåde. På baggrund af projektets problemstilling og videnskabsteoretiske position, har vi i løbet af projektets udarbejdelse foretaget nogle metodiske valg, som vi i det følgende vil beskrive og reflektere over. Indledningsvis beskrives og begrundes valget af den kvalitative metode og abduktive tilgang, og dernæst gennemgås den empiriske undersøgelse. Afslutningsvist redegøres der for undersøgelsens kvalitetsmæssige aspekter og vores valg af analysestrategi.

Den kvalitative metode

Projektets undersøgelse tager udgangspunkt i den kvalitative metode. I den kvalitative tilgang interesserer man sig for at finde frem til mening, og hvordan mening udtrykkes gennem sproget. Mens den kvantitative metode tilstræber at undersøge og forstå det ens mellem mennesker, ønsker man gennem kvalitative undersøgelser således at undersøge og forstå det forskellige mellem mennesker (Ingemann, Kjeldsen, Nørup & Rasmussen, 2018, s. 43). I den kvalitative metode anvendes ofte interview eller observationer som metode til at indhente data, da dette kan give et indblik i menneskers subjektive forståelse af et givent emne. Dette data bearbejdes efterfølgende, med henblik på at opnå en forståelse gennem fortolkning af datamaterialet (Ingemann et al., 2018, s. 48). Vi har foretaget vores empiriske undersøgelse som kvalitative interview, således at informanterne har haft mulighed for at uddybe deres eget perspektiv på problemstillingen. Ved at anvende den kvalitative metode, kan vi, i tråd med den hermeneutiske tilgang, spørge ind til socialrådgivernes egne forståelser af deres arbejde, og således selv få en dybere forståelse af socialrådgiverens rolle i arbejdet med målgruppen.

Projektet indeholder dog også kvantitativ viden, som har været med til at definere vores forståelse af målgruppens udfordringer. Vi har eksempelvis benyttet os af statistisk viden om arbejdsmarkedstilknytning og uddannelsesforløb blandt mennesker med autisme, som begge har været med til at belyse omfanget af problemstillingen. Den kvalitative metode er dog den primære tilgang i vores projekt, da vores overordnede formål er at opnå en dybere forståelse af socialrådgiverens rolle, både i forhold til hvad den indebærer, og hvad den er under indflydelse af.

Abduktiv tilgang

I projektet tages der udgangspunkt i en abduktiv metode for både indsamlingen af empiri og den efterfølgende behandling af denne. I den abduktive tilgang veksles der mellem induktiv tilgang, hvor dataene i sig selv danner grundlag for teorivalg, og den deduktive tilgang, hvor undersøgelser udarbejdes med udgangspunkt i at afprøve teorien (Thagaard, 2004, s. 181). Den abduktive tilgang giver således mulighed for både at have en teoretisk ramme for undersøgelsen, men samtidig at være opmærksom på mønstre og sammenhænge i empirien, som der ikke på forhånd er opstillet hypoteser omkring (Thagaard, 2004, s. 181).

Et deduktivt element i vores undersøgelse er, at vi har valgt at undersøge kommunikationen, relationen og den koordinerende indsats i socialrådgiverens arbejde med unge med autisme. Vi har dog hverken taget udgangspunkt i en specifik teoretisk ramme, eller opstillet konkrete hypoteser, da vi først har fundet frem til relevante begreber og teorier, efter at empirien er indsamlet. Vi har således ikke haft en fuldstændig åben tilgang til undersøgelsen, da vi har haft et udgangspunkt for vores forståelse af socialrådgiverens rolle, men vores undersøgelse har dog delvis været styret af den empiriske undersøgelse. I løbet af projektets tilblivelse, har vi således vekslet mellem både deduktive og induktive elementer, og dermed arbejdet med en abduktiv tilgang. Denne vekselvirkning mellem empiriens resultater og den forståelsesramme vi havde på forhånd, afspejler sig også i projektets hermeneutiske tilgang, som vi har beskrevet tidligere.

Empiriindsamling

Projektets empiriske undersøgelse omfatter fire individuelle interviews, som alle tre gruppe-medlemmer har medvirket i. To af interviewene med socialrådgiverne, blev afholdt af to af gruppemedlemmerne ved fysisk fremmøde i et mødelokale på de respektive socialrådgiveres arbejdsplads. Da der opstod nogle tekniske problemer ved brugen af Teams, blev det tredje interview med en socialrådgiver, afholdt som en telefonsamtale, hvor alle tre gruppe-medlemmer var på medhør. Det fjerde og sidste interview, med talsperson for Autisme Ungdom, Silke Ena Svarre, blev afholdt over Teams, hvor alle tre gruppemedlemmer deltog. Alle fire interviews varede omkring en time, hvor en blandt gruppemedlemmerne var den primære interviewer, mens de andre havde til opgave at stille opfølgende spørgsmål ved behov.

Valg af informanter

På baggrund af vores interesse i at undersøge socialrådgiverens rolle i arbejdet med unge med autisme, har vi fundet det relevant at have både socialrådgivere og mennesker med autisme repræsenteret i projektets empiriske undersøgelse. Vores informanter består derfor af tre socialrådgivere og Silke Ena Svarre, som er diagnosticeret med autisme og er talsperson for interesseorganisationen Autisme Ungdom.

For at finde frem til de socialrådgivere, som vi mente kunne bidrage med relevant viden til vores projekt, opstillede vi nogle indledende kriterier for informanterne. Som udgangspunkt ønskede vi, at de skulle være uddannede socialrådgivere og arbejde som myndigheds-socialrådgiver på beskæftigelsesområdet med de aktivitetsparate uddannelseshjælpsmodtagere med autisme. Derudover havde vi et krav om, at kommunerne som informanterne var ansat i, var af cirka samme størrelse og lå forholdsvis tæt på hinanden geografisk, da vi formodede, at de havde et lignende udgangspunkt i forhold til kommunale ressourcer og omfanget af borgere med autisme. Endvidere var det vigtigt, at informanterne ikke havde en stilling i en særligt tilrettelagt indsats overfor unge med autisme, da vi har vurderet, at deres viden i så fald ikke ville være repræsentativ i forhold til størstedelen af de rådgivere, der arbejder på området. Indledningsvist havde vi også et krav om, at socialrådgiverne som minimum havde to års erfaring på området, således at de havde et erfaringsgrundlag at svare ud fra. På baggrund af den tidsmæssige ramme, fik vi dog ikke indfriet dette krav, da to af socialrådgiverne har arbejdet med præcis denne målgruppe i henholdsvis 1 måned og 1 år. På trods af dette vurderede vi, at deres forskellige erfaringsgrundlag kunne bidrage med nogle interessante perspektiver, da alle tre rådgivere havde flere års erfaring med arbejdet med personer med autisme.

Processen med at finde frem til de relevante informanter, var primært styret af vores indledende interesse og projektets problemstilling, men den var delvis også præget af praktiske forhold, hvor gruppens tid og ressourcer skulle medregnes, i forhold til indhentelsen af empirien. Dette resulterede i, at vi indledningsvist tog udgangspunkt i de omkringliggende kommuner, og foretog derefter en sortering i forhold til kommunernes størrelse og deres individuelle organisering af beskæftigelsesindsatsen overfor unge med autisme. Dernæst tog vi kontakt til teamlederne i de relevante afdelinger, i alt syv kommuner, hvoraf vi fik en positiv tilbagemelding fra tre. For at sikre os, at både teamledere og eventuelle informanter, var indforstået

med interviewets præmisser, tilsendte vi skriftlig materiale vedrørende projektets emne, og hvad vi havde forestillet os, at de kunne bidrage med. Efterfølgende formidlede teamlederne kontakten til relevante socialrådgivere, som vi efterfølgende tog direkte kontakt til.

Vi havde fra begyndelsen en idé om, at det var relevant og nødvendigt for undersøgelsens kvalitet, også at have mennesker med autisme repræsenteret i projektet. Vores fokus har dog primært været på socialrådgivernes praksis, hvorfor vi valgte at inddrage mennesker med autisme som et sekundært perspektiv på problemstillingen. Vi undersøgte derfor de forskellige interesseorganisationer, som arbejder med autisme, hvor vi fandt frem til Autisme Ungdom, som er Danmarks ungdomsorganisation for unge med autisme i alderen 13 til 30 år. Formålet med Autisme Ungdom er at udbrede viden om autisme, at tale de unges sag i relation til politik, og at skabe autismevenlige fællesskaber (Autisme Ungdom, u.d.). På baggrund af målgruppen i projektet, var Autisme Ungdom som unik ungdomsorganisation på området, derfor relevant at undersøge nærmere med henblik på at etablere et samarbejde. Vi kontaktede herefter Autisme Ungdoms talsperson, Silke, som gerne ville medvirke. Silkes bidrag til projektet er todelt, da hun selv har autisme, og er ansat som talsperson for Autisme Ungdom. Selvom hun selv er ung og har autisme, er hun ikke omfattet af projektets målgruppe, som er karakteriseret ved at være tilknyttet beskæftigelsesindsatsen som aktivitetsparat. Hun repræsenterer således ikke direkte borgerperspektivet i forhold til socialrådgiverens arbejde med målgruppen, men hun bidrager alligevel med en forståelse og viden om, hvad det betyder at være ung med autisme, og herunder hvilke udfordringer og ressourcer det kan indebære. Foruden Silkes personlige erfaringer og viden, var formålet med interviewet også at anvende hende som kilde til ekspertviden. Ekspertudtalelser kan anvendes til at supplere undersøgelsen med et generelt perspektiv på de problematikker, som relaterer sig til målgruppen (Ingemann et al., 2018, s. 156). Gennem Silkes position i Autisme Ungdom besidder hun en særlig viden om medlemmernes oplevelser, som gør, at hun kan anvendes som ekspert på området. Det er dog vigtigt at være opmærksom på, at selvom hun repræsenterer den generelle gruppe af unge med autisme, vil hendes perspektiv både være præget af de interesser, Silke har i kraft af hendes position i Autisme Ungdom, og hendes personlige erfaringer. Silke kan således, med ovenstående forbehold, bidrage med at nuancere vores forståelse af socialrådgiverens rolle i arbejdet med unge med autisme.

Interviewmetode

Til at indsamle vores empiri blandt informanterne, har vi gjort brug af enkeltinterview. Metoden enkeltinterview har den fordel, at det er muligt at skabe et rum, hvor den enkelte kan formidle uddybende information omkring sit eget perspektiv (Ingemann, et al. 2018, s. 153). Dette stemte dermed godt overens med, at vi ønskede at opnå en indsigt i socialrådgivernes egne forståelser og erfaringer af arbejdet med målgruppen. Dette samme gjorde sig gældende i interviewet med Silke, hvor vi også var interesserede i hendes egne personlige oplevelse af at have autisme, samt hendes opfattelse af holdninger og oplevelser hos medlemmerne i Autisme Ungdom.

Vi har i forbindelse med udarbejdelsen og tilrettelæggelsen af interviewene, overvejet hvilken struktur som ville passe bedst til indsamlingen af vores empiri i den konkrete kvalitative undersøgelse. I vores projekt har vi taget udgangspunkt i det semistrukturerede interview, da dette typisk følger et bestemt tema, og indeholder konkrete spørgsmål, men hvor der stadig efterlades plads til at afvige fra interviewguiden (Ingemann, et al. 2018, s. 158). Det semistrukturerede interview fandtes således mest relevant, da vi i vores projekt ønskede at undersøge et bestemt emne indenfor informanternes livsverdener, men vi ønskede samtidig, at informanterne selv kunne være med til definere, hvad der var mest relevant at undersøge yderligere. Gennem det semistrukturerede interview blev det dermed muligt at tage udgangspunkt i undersøgelsens overordnede temaer, og samtidig give plads til at tilpasse interviewspørgsmålene løbende.

Interviewguide og interviewspørgsmål

I forbindelse med foretagelsen af de fire interviews, forberedte vi på forhånd to forskellige interviewguides til henholdsvis socialrådgiverne og Silke, som fremgår af projektets bilag (Bilag, s. 1-4). Interviewguiden havde til formål at give et overblik over de emner, som vi ønskede at undersøge for at kunne besvare vores problemformulering, og blev således delvis styrende for interviewet (Tanggaard & Brinkmann, 2015, s. 38-40). Ved udarbejdelsen af interviewguiden til socialrådgiverne, havde vi nogle overordnede emner, som vi ønskede at undersøge. Efter vi havde formuleret de overordnede emner, formulerede vi nogle åbne spørgsmål omkring socialrådgiverens holdninger og oplevelser af de respektive emner. Dernæst udarbejdede vi nogle mere konkrete hjælpespørgsmål, som havde til formål at hjælpe os med at udforske det overordnede emne, i tilfælde af at informanten ikke selv afdækkede de

aspekter, vi ønskede at berøre. Under udarbejdelsen af interviewspørgsmålene, som primært var åbne af karakter, var vi opmærksomme på, ikke at stille ledende spørgsmål, da de ville kunne begrænse informanternes svarmuligheder og generelt påvirke resultaterne (Kvale & Brinkmann, 2015). Vi var desuden opmærksomme på, at der var en risiko for, at spørgsmålene ikke nødvendigvis var tilstrækkeligt dækkende i forhold til projektets interesse. Vi lavede derfor en aftale omkring, at alle gruppe-medlemmerne skulle være opmærksomme på, om der var nogle spørgsmål, som med fordel kunne revideres eller tilføjes. Dette medførte, at vi efter det første interview, valgte at tilføje et yderligere spørgsmål, som drejede sig om informanternes holdning til nødvendige forandringer på beskæftigelsesområdet. Dette emne blev også berørt i det første interview, men spørgsmålet blev ikke stillet direkte her.

Det første emne, som interviewguiden berørte, var en introduktion til informanten, hvor vi bad informanten om at præsentere sig selv, og herunder at komme ind på sin professionelle baggrund. Dernæst fulgte vi de overordnede emner, hvor vi afdækkede informanternes egne oplevelser og erfaringer med arbejdet med målgruppen, informantens oplevelse af kommunens arbejde med målgruppen, informantens forståelse af samarbejdets betydning i arbejdet, og afslutningsvis, informantens oplevelse af beskæftigelsesindsatsen. Nogle af de spørgsmål som vi valgte at stille informanterne, som eksempelvis spørgsmålet om, hvordan informanten oplever at kollegerne forholder sig til arbejdet med unge med autisme, var præget af en indledende interesse i at undersøge socialrådgivernes fortællinger omkring det beskæftigelsesrettede arbejde med unge med autisme. Denne interesse fra gruppens side, ændrede sig dog undervejs, da den information, vi fik gennem interviewene, ikke afspejlede den indledende forståelse, vi havde af socialrådgivernes oplevelse af arbejdet med målgruppen. Det fandtes derfor mere interessant at dykke ned i de forskellige emner, som dannede udgangspunkt for interviewguiden, og som informanterne også selv havde en klar holdning til.

Med udgangspunkt i interviewguiden til socialrådgiverne, udarbejdede vi også en særskilt interviewguide til Silke. Nogle af emnerne gik således igen, da vi overordnet ønskede at få Silkes oplevelser omkring nogle af de samme emner. Interviewguiden tog igen afsæt i faktuelle spørgsmål omkring Silkes baggrund, herunder hendes alder, beskæftigelse, og rolle i Autisme Ungdom. Dernæst spurgte vi ind til hendes viden om unge med autismes forhold i det danske samfund, både samfundsmæssigt og politisk, og hvad hun mener er væsentligt i forhold til de unges mulighed for beskæftigelse. Endeligt spurgte vi også ind til hendes personlige oplevelser som ung med autisme, herunder hendes oplevelser af beskæftigelsessystemet og arbejds-

markedet. Igen var vi opmærksomme på ikke at stille ledende spørgsmål, men overordnet var spørgsmålene i højere grad udarbejdet på forhånd, end de var i interviewguiden til socialrådgiverne. Interviewguiden til Silke skulle således hjælpe os med at undersøge hendes viden om den generelle forståelse af autisme, og de udfordringer der kan forbindes hermed, samt hendes egne oplevelser og erfaringer. Strukturmæssigt var vi opmærksomme på at vente med at stille de mere personlige spørgsmål til sidst i interviewet, så Silke kunne føle sig mere tryk til at besvare vores spørgsmål. Vi var desuden opmærksomme på at være tydelig omkring, hvornår vores spørgsmål relaterede sig til hendes oplevelse af autisme generelt, og hvornår de drejede sig om hendes personlige oplevelser, da det var væsentligt for vores bearbejdning og videre anvendelse af empirien, at kunne adskille de to områder.

Transskribering

For at kunne anvende og håndtere interviewene i projektets analyse, har vi omdannet alle fire interviews fra mundtligt til skriftligt materiale, hvilket også kaldes for en transskribering (Ingemann m.fl., 2018). Før vi gik i gang med transskriberingsprocessen, skulle vi træffe nogle valg i forhold til det format, vi ønskede at transskribere efter. Vi skulle eksempelvis tage stilling til, hvor detaljeret vi ønskede at transskribere vores interviews. For at sikre, at vi hverken kom til undlade noget, som kunne være relevant for projektet eller kom til at fortolke på informanternes udsagn, aftalte vi at transskribere så ordret som muligt, hvor vi også inddrog både pauser, gentagelser og fyldord som “øh” og “hmm”. Afslutningsvis valgte vi at uddele transskriberingsopgaven til alle gruppemedlemmer, således at alle tre gruppemedlemmer transskriberede et interview hver, mens det fjerde interview blev delt op mellem to af gruppemedlemmerne. Når der er flere involverede i transskriberingsprocessen, kan der være en risiko for, at der ikke er konsistens i det færdige produkt, da der kan være forskel i hvordan to personer transskriberer (Ingemann et al., 2018, s. 201). For at undgå inkonsistens i det færdige materiale, har vi som nævnt udarbejdet nogle specifikke retningslinjer for, hvordan vi som gruppe transskriberede interviewene. Vi har derudover også valgt at afstemme de citater, som vi har anvendt i opgaven, ved at lytte til den aktuelle passage i lydoptagelsen igen, og dermed sikre os, at citatet ikke afviger fra det faktiske udsagn.

Etiske og juridiske overvejelser

I forbindelse med undersøgelsen, har vi været opmærksomme på både forskningsetiske og juridiske aspekter i udarbejdelsen af den empiriske undersøgelse. Overordnet, drejer den

forskningsetiske problemstilling sig om, at når vi gennem vores interviews udforsker andre menneskers private holdninger og forståelser, har vi også et ansvar for at udføre undersøgelsen på en hensigtsmæssig måde (Kvale & Brinkmann, 2015). Som udgangspunkt, har det været centralt for vores indhentelse af empiri, at alle informanterne har været indforstået med præmisserne for undersøgelsen (Kvale & Brinkmann, 2015). Udover det skriftlige materiale, som informanterne fik tilsendt, som led i den indledende kontakt, udarbejdede vi også en samtykkeerklæring, hvoraf det fremgik tydeligt for hvem det indsamlede data ville være tilgængelig, hvad den skulle benyttes til, samt hvem havde ansvaret overholdelsen af aftalen. Derudover blev det også fremhævet for socialrådgiverne, at deres fortrolighed ville blive beskyttet gennem anonymisering af personlige oplysninger, at deres deltagelse var udelukkende frivillig, og at de til enhver tid havde retten til at trække deres samtykke tilbage. Disse formelle forpligtelser fremgår også af Europa-Parlamentets og Rådets forordning af 27.04.2016 om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger og om ophævelse af direktiv 95/46/EF (herefter Databeskyttelsesforordningen), som har til formål at beskytte personers grundlæggende rettigheder i forhold til deres personoplysninger, jf. Databeskyttelsesforordningens art. 1. Som led i vores undersøgelse, er vi databehandlere af de personoplysninger, vi modtager fra vores informanter, og er således dataansvarlige og omfattet af reglerne i Databeskyttelsesforordningen. Vores indledende overvejelser vedrørende oplysning af informanternes rettigheder og undersøgelsens formål, var således også noget, vi som dataansvarlige var forpligtede til. Som udgangspunkt, havde vi et ansvar for at indhente samtykke fra vores informanter for at kunne anvende oplysningerne, da de indeholdt almindelige personlige oplysninger, som ville kunne afsløre informanternes identitet. For at kunne lovligt behandle oplysninger af denne karakter, skal informanten give samtykke hertil, jf. Databeskyttelsesforordningen art. 6 nr. 1. Vi udarbejdede derfor, som sagt, en samtykkeerklæring, hvor vi fremhævede de oplysninger som vi, som dataansvarlige, var forpligtede til, jf. Databeskyttelsesforordningen art. 13 om oplysningspligt.

Udover de gennemgåede pligter vi har som dataansvarlige, har vores overvejelser omkring oplysning også været relevant, idet vi har benyttet os af *gatekeepers*. Når man bruger *gatekeepers* for at få kontakt til relevante informanter, kan der være en risiko for, at informanterne føler sig tvunget til at deltage, hvis det eksempelvis er lederen på arbejdspladsen der anmoder om deltagelsen (Carlsen, 2018, s. 259). Det kan derudover tænkes, at socialrådgiverne kan føle et ansvar for at udtale sig til fordel for teamlederen og afdelingen. Det har

derfor været særligt vigtigt for os at fremhæve betingelserne for deltagelsen i undersøgelsen overfor informanterne, både skriftligt og mundtligt.

Ved udførelsen af interviewene, har det været vigtigt for os, at informanterne selv har haft mulighed for at forventningsafstemme i forhold til placering og tidspunkt for interviewene. Dette både på baggrund af praktiske årsager, men også for at informanterne har skulle føle sig trygge og komfortable. Det resulterede i, at alle tre socialrådgivere ønskede at interviewene blev afholdt i deres arbejdstid, på deres respektive arbejdsplads. To af socialrådgiverne inviterede os til et mødelokale i deres afdeling, mens den tredje ønskede at interviewet blev foretaget gennem Teams. Vi var således alene med vores informanter, uden at blive forstyrret eller observeret af andre i afdelingen. På trods af det, er der en risiko for, at vores informanter til en vis grad, er blevet påvirket af deres kollegers tilstedeværelse og de fysiske rammer generelt, da nogle af emnerne vi berørte i interviewene, drejede sig om kollegernes og kommunens tilgange til arbejdet med unge med autisme.

I forbindelse med interviewet med Silke, udarbejdede vi også en samtykkeerklæring, hvoraf undersøgelsens præmisser fremgik. Til forskel for den, som blev præsenteret for socialrådgiverne, skulle interviewet med Silke ikke anonymiseres, da hendes medvirken, som tidligere nævnt, blandt andet fungerer som en ekspertudtalelse. Ud over almindelige personoplysninger som navn og hendes uddannelsesmæssige og erhvervmæssige baggrund, ville der også fremgå særligt følsomme personoplysninger, såsom hendes diagnose, jf. Databeskyttelsesforordningen art. 9 stk. 2, litra a, er der kun tilladelse til at dele personoplysninger af denne karakter, hvis der er givet udtrykkeligt samtykke til at behandle disse til et eller flere specifikke formål. Vi var således omhyggelige med at fremhæve disse betingelser, inden interviewet blev afholdt, da hendes medvirken ellers ikke ville have den ønskede værdi for projektet.

Kvalitet

For at kunne vurdere den videnskabelige kvalitet af nærværende projekt, vil vi i det følgende præsentere nogle af de kvalitetsmæssige overvejelser, vi har foretaget ved udarbejdelsen af vores projekt. Dette er nogle vigtige overvejelser i kraft af den hermeneutiske og kvalitative tilgang, vi har anlagt i projektet, som er grundlæggende fortolkende af karakter (Thagaard, 2004, s. 176).

En af de væsentlige kvalitetsmæssige overvejelser, vi som forskere bør tydeliggøre, er om undersøgelsen er udført på en tillidsvækkende måde (Thagaard, 2004, s. 176). Dette kan gøres ved at inddrage begreberne *troværdighed* og *bekræftbarhed*, som blandt andet drejer sig om, at man som forsker skal være tydelig omkring fremskaffelsen og bearbejdning af undersøgelsens data (Thagaard, 2004, s. 176). I vores projekt, har vi gjort dette ved at skelne tydeligt mellem informanternes udtalelser, og vores egne fortolkninger og vurderinger (Thagaard, 2004, s. 185). I analysen er vi opmærksomme på at indsætte informanternes udtalelser i citationstegn, og derefter gengive med egne ord, hvordan vi forstår vedkommendes udtalelse. På den måde, har læseren mulighed for at se, hvordan vi kommer frem til vores fortolkning. Da vi har vedhæftet transskriberingerne af interviewene som bilag i projektet, har læseren også mulighed for selv at vurdere, om den kontekst informationen er givet i, er retvisende. Dette har desuden været særligt vigtigt i vores projekt, da vi, som bekendt, har Silke til at medvirke uden anonymisering, og vores fremstillingen af hende derfor potentielt kan komme til at påvirke hende personligt. Både troværdigheden og bekræftbarheden i en undersøgelse kan også styrkes ved, at man som forsker er tydelig omkring sin relation til informanterne, og den kontekst dataindsamlingen er foregået i (Thagaard, 2004, s. 186). Som nævnt i ovenstående afsnit om etiske og juridiske overvejelser, har vi i forbindelse med indhentelsen af empirien, været omhyggelige med at sætte informanterne grundigt ind i undersøgelsens formål, herunder den problemstilling vi forsøger at besvare gennem nærværende projekt. Selvom vi ikke har haft mulighed for at informere dem om, hvordan deres udtalelser præcist ville blive anvendt i projektets udarbejdelse, har vi været så åbne og ærlige omkring formålet med undersøgelsen som muligt. Derover kan det også være relevant at overveje hvilken betydning vores forforståelse af socialrådgiverens arbejde med unge med autisme, kan have for vores fortolkninger og generelle bearbejdning af informanternes udtalelser (Thagaard, 2004, s. 187). Som tidligere nævnt i afsnittet om projektets videnskabsteoretiske tilgang, vil vores forforståelse altid til en vis grad, komme til at præge, hvordan vi forstår verdenen. Det gør sig således også gældende i vores fortolkning af informanternes udtalelser, at vi ikke kan se os selv fri for den viden, vi har på forhånd, om det socialfaglige arbejde med unge med autisme. Vi har dog forsøgt at redegøre for den viden og forståelse, vi har haft, og på den måde været gennemsigtige i forhold til den betydning den kan have for undersøgelsens resultater.

Slutligt vil vi også inddrage begrebet *overførbarhed*, som drejer sig om hvorvidt den viden, man kommer frem til i sin undersøgelse, kan gøre sig gældende i andre situationer (Thagaard, 2004, s. 177). Vores projekt tager som nævnt udgangspunkt i den kvalitative metode, og er

baseret på udtalelser fra fire forskellige informanter. Dette betyder, at det data vi har fundet frem til og bearbejder i løbet af undersøgelsen, som udgangspunkt altid vil være unikt, da kontekstuelle forhold gør, at man aldrig ville kunne få de samme resultater, hvis man foretog de samme interviews igen (Lysen & Christensen, 2021). Der kan dog være nogle elementer af vores undersøgelse, som kan forstås som værende gældende i andre situationer. Dette forsøger vi også at pege på gennem projektets analyse, hvor vi inddrager faglige begreber og viden, for netop at kunne gøre det specifikke og subjektive mere generelt.

Analysestrategi

For at kunne anvende indholdet i den empiriske undersøgelse i projektets analyse, har vi anvendt den klassiske indholdsanalyse, som har fokus på indhold og fortolkning (Ingemann et al., 2018, s. 107). Formålet med den klassiske indholdsanalyse er både at afdække det, som direkte fremgår af en given tekst, samt det som kan forstås som værende bagvedliggende, og at fortolke det i forhold til den aktuelle kontekst og problemstilling (Ingemann et al., 2018). I vores projekt kommer den til udtryk ved, at vi har gennemarbejdet de transskriberede interviews, med henblik på at finde frem til de oplevelser, erfaringer og betingelser informanterne hver især har om arbejdet med unge med autisme. Vi har således ikke kun fokuseret på det sagte ord, men vi har også været opmærksomme på, hvad det sagte kan være et udtryk for i forhold til projektets problemformulering, samt hvilken betydning de rammer og krav informanterne er underlagt, kan have for informationen. Dette relaterer sig ligeledes til den hermeneutiske tilgang, som projektet tager udgangspunkt i, da denne også har fokus på konteksten af det, som undersøges.

For at skabe et overblik over de emner, der fremgår af interviewene, har vi gjort brug af kodning som et analytisk redskab. Kodning drejer sig om at læse en tekst igennem og markere ord, sætninger eller passager, der kan være udtryk for et specifikt emne, begreb eller forståelse, og dermed skabe et overblik over tekstens indhold (Ingemann et al., 2018). Kodningen kan gøres enten som lukket kodning, hvor temaerne er bestemt på forhånd, eller som åben kodning, hvor temaerne bliver opdaget undervejs (Ingemann et al., 2018). Som tidligere nævnt, har vores interviewguide til socialrådgiverne været præget af vores indledende interesse i og undersøgelse af socialrådgiverens arbejde med unge, og vores efterfølgende kodning tog som udgangspunkt afsæt i de emner, som vi havde opstillet i interviewguiden. På baggrund heraf formulerede vi følgende koder: 'kommunikation', 'relation', 'samarbejdet internt', 'samarbejdet eksternt', 'socialrådgiverens beskrivelse af de unge', 'arbejdsmarkedet' og

‘strukturelle rammer’. Undervejs i kodningsprocessen, har vi endvidere udarbejdet koden, ‘den personafhængige indsats’, som vi opdagede, var noget alle informanterne berørte i en eller anden grad. Som tidligere nævnt, var interviewguiden til Silke i høj grad præget af de spørgsmål, vi stillede i interviewguiden til socialrådgiverne. Denne tilgang brugte vi også, i udarbejdelsen af koderne til transskriberingen af interviewet med Silke, hvor vi udarbejdede koderne ‘Silkes fortælling’, ‘beskrivelse af autisme’, ‘arbejdsmarkedet’, ‘jobcentret’ og ‘politik, samfundssyn og medier’, der afspejlede både de spørgsmål, vi stillede, og de emner hun selv kom ind på. Formålet med koderne i interviewet med Silke var, at de skulle medvirke til at nuancere koderne fra interviewene med socialrådgiverne.

Efter vi havde defineret koderne yderligere i forhold til indhold, markerede vi hvor i transskriberingerne, de forskellige emner fremgik. Til denne proces anvendte vi kodningsprogrammet Nvivo, hvor vi, efter at have markeret relevante passager i teksten, kunne trække markeringerne ud, således at de forskellige koder blev opdelt, og dermed nemmere at anvende efterfølgende. Da vi efterfølgende læste koderne igennem, opdagede vi, at helhedssyn også var et gennemgående emne i flere koder, og valgte derfor også at inddrage ‘helhedssyn’ som en kode. Vores tilgang har således delvist været teoristyret, og dermed præget af en lukket kodning, da vi på forhånd har besluttet hvad vi interesserede os for i teksterne, men den har samtidig også været præget af en åben kodning, da nogle af koderne blev udviklet undervejs.

For at undersøge socialrådgiverens rolle i forhold til kommunikation og relation, har vi i den første delanalyse anvendt koderne kommunikation, relation og den personafhængige indsats, hvor vi har fokuseret på mikroperspektivet i socialrådgiverens rolle i arbejdet med unge med autisme. I næste del af analysen, har vi taget udgangspunkt i koden helhedssyn, samt suppleret denne med koderne arbejdsmarkedet, socialrådgiverens beskrivelse af de unge, samarbejdet både internt og eksternt og strukturelle rammer, for at kunne undersøge helhedssynets betydning i arbejdet. Afslutningsvist har vi anvendt koderne arbejdsmarkedet, socialrådgiverens beskrivelse af de unge og strukturelle rammer, for at undersøge socialrådgiverens rolle i arbejdet med at formidle de unges ressourcer til arbejdsmarkedet. Koderne fra interviewet med Silke, blev anvendt i alle tre delanalyser, da de som tidligere nævnt, blev udarbejdet med henblik på at nuancere socialrådgiverens perspektiv på de forskellige emner.

Teori og forståelsesramme

I det følgende vil vi redegøre for projektets teori og forståelsesramme. Indledningsvist introduceres de fællesmetodiske elementer som en forståelsesramme for de første to delanalyser, hvorefter der følger en gennemgang af Pierre Bourdieus teori om praksis, og hvordan denne anvendes i projektet.

De fællesmetodiske elementer

I analysen vil vi gøre brug af de fællesmetodiske elementer som analysebegreber og som en forståelsesramme for socialrådgiverens praksis. De fællesmetodiske elementer kan forkortes til HEKS, hvilket står for helhedssyn, etik, kommunikation og systematisk sagsarbejde (Murakami, 2016).

Det første element omhandler *helhedssyn*, som drejer sig om socialrådgiverens formåen til at anlægge et helhedssyn på borgerens liv. Det indebærer, at socialrådgiveren inddrager og kombinerer både faglig viden og teori, som samlet skal danne grundlag for en kvalificeret forståelse af borgerens situation og valg af socialfaglig indsats (Post, 2016). Det næste element omhandler *etik*. I det sociale arbejde er professionsetikken vigtig, da socialrådgiveren dagligt træffer væsentlige beslutninger omkring andre menneskers liv. Det er i den forbindelse vigtigt, at socialrådgiveren har nogle professionsetiske værdier, og generelt er i stand til at reflektere etisk over praksis (Dansk Socialrådgiverforening, u.d). Det fællesmetodiske element om *kommunikation* fastslår kommunikation som en central del af socialrådgiverens arbejde. Det anses som en grundlæggende færdighed, at socialrådgiveren kan indgå i kommunikation med mennesker i alle former for livssituationer, og at socialrådgiveren kan anvende faglige metoder og viden, samt empati og kompetencer indenfor kommunikation i sit professionelle arbejde. En grundlæggende del af kommunikationen er desuden evnen til at etablere bæredygtige relationer til borgeren, samt at tage ansvar for disse (Hansen, 2016b). Det sidste af de fire elementer indbefatter *det systematiske sagsarbejde*, og omhandler socialrådgiverens systematiske tænkning og skriftlighed i det socialfaglige arbejde. Gennem socialrådgiverens konkrete og autentiske beskrivelse af borgerens situation, samt fagligt begrundede vurdering, kan sagsarbejdet gøres gennemsigtigt og kontrollerbart for både forvaltningen og borgeren selv (Djurhuus, 2016).

Disse fælles elementer blev formuleret tilbage i 1980'erne i et forsøg på at skabe en fælles metode i det sociale arbejde (Alminde, Henriksen, Nørmark & Andersen, 2008). Begreberne i de fællesmetodiske elementer kan anses som mere eller mindre brede. Eksempelvis indbefatter begreberne helhedssyn og etik en mere abstrakt forståelse, og kan opfattes som brede begreber, hvorimod kommunikation og systematisk sagsarbejde indebærer nogle mere konkrete metoder og færdigheder (Uggerhøj, 2011). Elementernes forskellige niveauer og forståelser, gjorde det i sin tid vanskeligt at håndtere dem teoretisk og praktisk, hvorfor elementerne ikke blev kom til at udgøre den samlede metode, som man håbede på tilbage i 1980'erne (Uggerhøj, 2011). Der er dog i dag en forståelse af, at elementerne udgør et fundament og indeholder nogle færdigheder, som kan forstås som en grundforudsætning for at kunne arbejde med sociale problemer (Uggerhøj, 2011). I projektet deler vi således denne forståelse, hvorfor fælleselementerne som praksisnære begreber findes relevante at gøre brug af i projektets analyse.

I analysen anvendes de fællesmetodiske elementer som udgangspunkt for at analysere socialrådgiverens rolle og dennes betydning i det beskæftigelsesrettede arbejde med unge med autisme. Helhedssynet anvendes som udgangspunkt for at analysere, hvordan dette kommer til udtryk i praksis, betydningen heraf. Kommunikation som et praksisnært begreb anvendes som udgangspunkt for en analyse af socialrådgiverens kommunikation og relation med borgerne i målgruppen og dennes betydning for arbejdet med de unge med autisme. Dertil inddrages etisk refleksion i analysen af socialrådgiverens relation til de unge. I projektets analyse anvendes således primært elementerne kommunikation og helhedssyn. Etik bruges som et supplerende begreb til refleksion i delanalyserne, mens det systematiske sagsarbejde ikke indgår i projektets analyse.

Bourdieu's teori om praksis

I analysen anvendes Pierre Bourdieus teori om praksis til at danne ramme om en analyse af arbejdsmarkedets rammer og krav og socialrådgiverens rolle i relation til målgruppens overgang til arbejdsmarkedet. Pierre Bourdieu var en fransk sociolog og samfundsforsker, som i det 20. århundrede udviklede en teori om praksis, som indeholder en række begreber, der kan bruges til at analysere komplekse problemstillinger i den sociale virkelighed (Wilken, 2011, s. 9). Bourdieu har et overvejende konfliktteoretisk udgangspunkt, hvor "grundlaget for den sociale orden er konfliktende perspektiver og interesser frem for konsensus og harmoni" (Larsen, 2013, s. 98). Bourdieu introducerer begreber som habitus, kapital og felt, samt

symbolsk magt og vold, som kan anvendes til at undersøge og forklare, hvordan social ulighed reproduceres i samfundet (Wilken, 2011, s. 9). Nedenfor redegøres der kort for de enkelte begreber.

Begrebet om *habitus* omfatter internaliserede sociale strukturer, som udgøres af de erfaringer, den enkelte har med sig gennem livet, og som omsættes til en form for social stedsans (Larsen, 2013, s. 102). Habitus er et produkt af socialisering, og er med til at afgøre, hvordan den enkelte forstår og handler i forskellige situationer (Wilken, 2011, s. 47).

Begrebet om *felter* indebærer, at den sociale virkelighed kan inddeles i felter, hvorpå der eksisterer nogle fælles logikker og værdier (Wilken, 2011, s. 51). Et felt er karakteriseret ved, at der er noget på spil på feltet, som gør at feltets aktører indgår i en kamp om magten på feltet. Dette betyder, at der på feltet altid vil være en vis enighed om, hvad der er værd at kæmpe for, og at der udspilles en løbende og konstant kamp om feltets udvikling og grænser (Wilken, 2011, s. 52). På felterne vil der desuden altid være nogle aktører, som er dominerede, og som kæmper for at opnå magt og indflydelse på feltet, mens andre aktører er dominerende og kæmper for at fastholde deres magt og position på feltet (Wilken, 2011, s. 54). Et felt kan have *doxa*, hvilket forstås som usagte selvfølgeligheder, der er med til at bestemme aktørernes adfærd og muligheder på feltet. Doxa omhandler det, som aktørerne på et givent felt er enige om er værd at kæmpe for, og er dermed med til at tilføre mening til et felt. Det er en forudsætning for at deltage i kampen på et felt, at aktøren anerkender de doxa, som eksisterer på feltet, og at disse er inkorporeret i aktørens habitus (Wilken, 2011, s. 56).

Bourdieu's begreb om *kapitaler* udgør, i sammenhæng med begreberne om habitus og felter, de grundlæggende elementer i Bourdieus teori om praksis. Kapitalerne skal forstås som "de ressourcer og kilder til indflydelse og magt, som sociale agenter kæmper om at få adgang til og kontrollere" (Wilken, 2011, s. 58). Bourdieu anvender fire overordnede kapitalformer, som samlet kan danne et billede af, hvilke magtformer og ressourcer, der er på spil på et felt (Wilken, 2011, s. 58). *Økonomisk kapital* omhandler penge og materiel rigdom. Den *kulturelle kapital* kan forstås på flere forskellige måder, og indebærer blandt andet kulturel læring, som er tillært gennem sprog og socialisering, og omhandler forståelsen af normer, værdier og opførsel. Den kan også forstås i en mere institutionaliseret form, hvor den kulturelle kapital kommer til udtryk gennem uddannelsespapirer, akademiske titler og lignende. Den kulturelle kapital er ikke direkte afhængig af den økonomiske, men det er væsentligt at bemærke, at

forudsætningerne for at opnå en stærk kulturel kapital ofte vil være, at der hos forældre er midler til at give børn tilstrækkelig kulturel læring og uddannelse. *Social kapital* dækker over en persons netværk af sociale relationer, og kan være med til at give adgang til fordele, status eller magtfulde positioner på et felt. Den sociale kapital er under indflydelse af de andre kapitaler, idet adgang til særligt magtfulde netværk, relationer og positioner ofte kan være forbundet med krav om en vis mængde af økonomisk eller kulturel kapital (Wilken, 2011, s. 59-62). Endeligt bruger Bourdieu begrebet *symbolsk kapital*. Den symbolske kapital omfatter den symbolske værdi, som kapitalerne kan veksles til, når disse sættes i spil på et bestemt felt. Dette kan i praksis udspille sig gennem eksempelvis ære, prestige, anerkendelse og berømmelse (Wilken, 2011, s. 63).

Afslutningsvist findes det relevant også at redegøre for det centrale begreb om *symbolsk magt* i Bourdieus teori om praksis. Symbolsk magt defineres som “magten til at bestemme, hvordan noget skal fortolkes, hvilken mening der kan skabes omkring en situation” (Larsen, 2013, s. 104). Symbolsk magt indebærer således magten til at definere en bestemt forståelse af en situation eller en virkelighed (Wilken, 2011, s. 90). Den symbolske magt kan blive til symbolsk vold, hvis den mindre magtfulde i situationen sættes i en position, hvor vedkommende ikke kan udtrykke uenighed med den magtfuldes fortolkning (Larsen, 2013, s. 104).

Anvendelse i projektet

I projektet anvendes Bourdieus begreber til at skabe en ramme for en dybere forståelse af socialrådgiverens rolle, og dennes betydning for det beskæftigelsesrettede arbejde med de unge med autisme. Begrebet om felt anvendes til at afgrænse og definere arbejdsmarkedet, og hvilke ressourcer der værdsættes på dette. Begreberne om kapital anvendes til at undersøge de unge med autismes kapitalsammensætning i relation til de værdsatte kapitaler på arbejdsmarkedet. Endeligt anvendes begrebet om symbolsk magt til at undersøge socialrådgiverens magt i forhold til at formidle de unge med autisme til arbejdsmarkedet og i forhold til formidlingen af arbejdsmarkedets rammer og krav til de unge med autisme.

Analyse

Forud for analysen vil vi starte med kort at præsentere undersøgelsens informanter. Herefter følger tre delanalyser. Den første omhandler socialrådgiverens rolle og dennes betydning i kommunikationen og relationen med de unge med autisme. Herefter følger en delanalyse vedrørende socialrådgiverens anvendelse af helhedssyn og dets betydning for socialt arbejdes praksis. Endeligt følger en delanalyse vedrørende arbejdsmarkedets rammer og krav, samt socialrådgiverens rolle som brobygger mellem de unge med autisme og arbejdsmarkedet.

Præsentation af informanter

Louise fra Kommune A er uddannet socialrådgiver, og har fire års erfaring med arbejdet med mennesker med autisme. Hun har det seneste år haft en stilling, hvor hun varetager beskæftigelsesindsatsen overfor aktivitetsparate unge mellem 18 og 29 år. Afdelingen, som Louise er ansat i, har organiseret sig således, at alle socialrådgivere, mentorer, virksomhedskonsulenter og uddannelsesvejledere, som arbejder med samme målgruppe, er indlogeret i samme hus.

Jette fra Kommune B er uddannet socialrådgiver, og har de sidste fem år arbejdet i den samme kommune med fortrinsvis aktivitetsparate unge mellem 18 og 29 år som målgruppe. Jette er ansat i en ungegruppe, hvor de varetager beskæftigelsesindsatsen overfor både de åbenlyst uddannelsesparate, de uddannelsesparate og de aktivitetsparate uddannelseshjælpsmodtagere. Fordelingsmæssigt er det erfaring, kompetencer og lyst, der afgør, hvem af socialrådgiverne, der får de enkelte sager. Jette sidder dog selv primært med de aktivitetsparate, hvoraf mange har autisme.

Julie fra Kommune C er uddannet socialrådgiver, og har fem års erfaring på beskæftigelsesområdet, hvor hun blandt andet har arbejdet med borgere med autisme. For få måneder siden startede hun i sin nuværende stilling, hvor hun primært arbejder med aktivitetsparate unge mellem 18 og 29 år. På samme måde som de andre socialrådgivere, arbejder Julie i en afdeling, som varetager beskæftigelsesindsatsen overfor henholdsvis åbenlyst uddannelsesparate, uddannelsesparate og aktivitetsparate. Julie beskriver, at 80% af hendes nuværende sagsstamme består af unge med autisme.

Silke Ena Svarre er 21 år, og blev som 16-årig diagnosticeret med autisme. Silke var i 2019 med til at stifte foreningen Autisme Ungdom, og fungerede som foreningens kasserer, indtil hun i marts 2021 blev valgt som organisationens talsperson. Udover hendes stilling som talsperson, studerer hun også HF som enkeltfag på nedsat tid. Silke fortæller, at hendes personlige erfaringer med det kommunale system er præget af gentagne sagsbehandlerskift og en oplevelse af at være kastebold mellem instanser og afdelinger.

Kommunikation og relation

Formålet med følgende delanalyse er at komme nærmere socialrådgiverens rolle, og at forstå dennes betydning i samspillet med den unge med autisme. I analysen tager vi udgangspunkt i det fællesmetodiske element om kommunikation, og analyserer i den forbindelse socialrådgiverens arbejde med kommunikation og relationsdannelse, med inddragelse af centrale opmærksomhedspunkter i kommunikationen med unge med autisme. Derudover inddrager vi også det fællesmetodiske element om etik, og hvilken betydning etisk refleksion har i relationsarbejdet.

Kommunikationens og relationens betydning

Som redegjort for anses kommunikation som en af grundstenene i socialrådgiverfaget, da det er herigennem, at socialrådgiveren kan nå ud til borgeren og give den rådgivning og hjælp, som borgeren har behov for (Hansen, 2016a, s. 361). Overordnet, er kommunikation et vidt begreb, som omfatter flere forskellige aspekter i interaktionen mellem to mennesker. Eksempelvis, drejer det sig om den verbale kommunikation, som omfatter formidling gennem ord, og den nonverbale kommunikation, som blandt andet omfatter kropsholdning, bevægelse, ansigtsudtryk og tonefald (Eide & Eide, 2017, s. 24). Derudover, drejer kommunikationen sig også om relationen mellem individer, som kan være med til at definere, hvordan det sagte, og de signaler der sendes, kan opfattes (Eide & Eide, 2017, s. 82). Det er gennem samspillet mellem det verbale, nonverbale og det relationelle, at der kan lægges en særlig mening, følelse eller forståelse i det som kommunikeres (Eide & Eide, 2017, s. 96).

Som beskrevet i projektets redegørelse, kan kommunikationen og det sociale samspil, være noget af det, som mennesker med autisme har svært ved. Det vil som udgangspunkt være individuelt, hvordan vanskelighederne udspiller sig hos den enkelte, men nogle af de kliniske symptomer kan eksempelvis være mangelfuld gestik og mimik, begrænset fleksibilitet i sproglige udtryk, indskrænket kreativitet og fantasi i tankeprocessen, og formindsket følelsesmæssig resonans til verbale og nonverbale signaler fra andre (Sheldrick-Michel, 2017). I praksis kan dette eksempelvis komme til udtryk ved, at de kan have svært ved både at udtrykke sig selv og at forstå andre menneskers udtryksformer og intentioner, og at de kan have en mangelfuld forestillingsevne (Socialstyrelsen, u.d.-a). Samlet set, kan dette indikere, at kommunikationen spiller en særlig rolle i det sociale arbejde med unge med autisme.

I forbindelse med vores interviews med socialrådgiverne, har alle tre hver især lagt vægt på både kommunikationens og relationens betydning i arbejdet med de unge. Jette fortæller eksempelvis, at relationen gør en stor forskel, fordi at det er derigennem, at hun kan nå ind til den unge: “Kæmpe. Kæmpe, kæmpe kæmpestor. Fordi det jo der jeg kan rykke noget” (Jette, bilag s. 42). På samme måde fremhæver Louise relationens betydning i arbejdet med de unge: “Det tror jeg faktisk har en rigtig god, eller en rigtig stor betydning. Fordi jo bedre relationen er, jo mere ærlige er de også omkring, både hvad de gerne vil, men også hvad de kan holde til” (Louise, bilag s. 16). Der er således en forståelse af, at relationen er en væsentlig faktor i samtaler med den unge. Relationen kan også forstås som central i det sociale arbejde, da denne bliver fundamentet for alle de tiltag, som i sidste ende kan iværksættes for at hjælpe og støtte borgeren (Hansen, 2016a, s. 362). Eksempelvis fortæller Louise, hvordan relationen til en af borgerne i hendes sagsstamme, har haft en særlig betydning for, at den unge har formået at være ærlig omkring hans ønsker og behov:

I starten, der har jeg haft en borger som... hver gang jeg foreslog noget, så sagde han: 'det kan jeg godt.' Kigger på ham, og så siger jeg sådan: 'du skal ikke sige det, fordi du tror, at jeg gerne vil høre det.' Men da han var ligesom vant til at sige, nåmen hvis han siger, det kan han godt, så får han fred. Og der har relationen helt klart haft en betydning, fordi ellers så havde jeg risikeret at sende ham ud i ting, som han faktisk ikke kunne rumme, fordi han har sagt det, fordi han egentlig bare gerne vil have, at jeg lader ham være. Så på den måde, betyder det rigtig meget (Louise, bilag s. 16).

I ovenstående eksempel fremgår det, hvor vigtigt det kan være, at socialrådgiveren formår at aflæse kommunikationen i sin helhed, da det sagte ikke nødvendigvis stemmer overens med de tanker, der ligger bagved. Derudover fremgår det også, hvordan relationen kan have en betydning for at kunne nå ind til den unge, og dermed skåne ham for aktivering, som han ikke kunne rumme. Både kommunikationen og relationen har i denne situation således haft en central betydning for, at Louise har formået at give den rette indsats overfor den unge.

Alle tre socialrådgivere giver i interviewene også udtryk for, at der er nogle særlige kommunikative aspekter, der især gør sig relevante i arbejdet med unge med autisme. Jette lægger eksempelvis vægt på, at kommunikationen skal være tydelig og konkret: “Tydelighed, både for hvem jeg er, hvad vi skal, og hvad vi skal snakke om, hvornår vi er færdige, altså og hvad det hele handler om i det hele taget. Meget tydeligt, ikke for mange fyldord – men konkret” (Jette, bilag s. 40). Julie udtrykker på samme måde, at hun gør noget ud af at være konkret og forståelig: “Jamen, jeg tænker jeg gør noget ud af ikke at bruge for mange fyldord,

og... ehm... så konkret og forståeligt, ehm, og ikke så meget med at man skal forestille sig et eller andet..." (Julie, bilag s. 70). Jette og Julie tager her hensyn til nogle af de kommunikative vanskeligheder, som unge med autisme kan opleve. Derudover fortæller alle tre informanterne også, at de oplever, at de unge kan have behov for hjælp til at finde frem til deres ønsker og behov. Julie fortæller i følgende citat, at hun oplever, at de unge kan have svært ved at give udtryk for deres ønsker:

De kan ikke, sådan, 'hvad vil du nu?' 'Det ved jeg ikke'... altså, hvis det er alt for åbent, sådan, så er der ikke... så er der ikke... altså, nu skal jeg passe på jeg ikke tager alle over en kam, men så er der ikke særlige mange af dem, der vil... der kunne komme og fortælle mig hvad, hvad skal indholdet være. Jeg kunne godt læne mig tilbage og sige 'hvad, hvad er den gode plan for dig?' Det ved de heller ikke (Julie, bilag s. 67).

I ovenstående citat, fortæller Julie, at det kan være svært for de unge at forholde sig til en for åben ramme, hvor de selv skal kunne italesætte, hvad de ønsker indholdet kan være. De kommunikative krav, der stilles til socialrådgiveren i arbejde med unge med autisme, indebærer således både at tilpasse kommunikationsformen således, at det ikke stiller for mange krav til den unge i forhold til at kunne afgive og aflæse kommunikative signaler, og at socialrådgiveren bør være forsigtig i forhold til, hvordan de unge bedes om at bidrage til deres sagsforløb. Ifølge Julie, vil det ikke give mening at stille en så åben ramme, at den unge ikke har noget at forholde sig til. Inddrager man ovenstående redegørelse af symptomer hos mennesker med autisme, kan dette eksempelvis knyttes til det, at de kan have en mangelfuld forestillingsevne. Det kan altså være problematisk for den unge at forestille sig, hvad den gode plan for ham eller hende skal indeholde, og derfor kan det blive nødvendigt at man som socialrådgiver kan hjælpe den unge på vej. Julie fortæller endvidere, at hun i sådanne situationer, i stedet for vælger at opstille tre forskellige tilbudsmuligheder, som hun og den unge kan tage ud og besøge sammen, og som den unge efterfølgende kan tage stilling til:

Det er noget med, at jeg siger: 'Jeg har de her tre, skal vi tage ud og besøge dem sammen?' Og så... eller: 'du vender tilbage, hvilke af de her vil du gerne besøge?' Så tager vi ud og besøger dem (...) Så det kan tage længere tid, 'og så... får du en dato, hvor du lige melder tilbage hvad du tænker (Julie, bilag s. 66).

På den måde, kan Julie hjælpe den unge med at finde frem til en løsning, uden at fratage den unge indflydelse på indsatsen. Der vil dog stadig være en risiko for, at alle tre tilbudsmuligheder Julie opstiller, er de forkerte for den unge, og det derfor kan resultere i, at den unges ønsker og behov ikke kan realiseres. Det vil i sidste ende være et fagligt skøn, hvor social-

rådgiveren skal kunne tilpasse sig borgernes kommunikative fremgangsmåde og evne, men samtidig være omhyggelig med ikke at overtage og definere den unges ønsker.

Krav om kommunikation

Socialrådgiverens formåen til at skabe de rigtige rammer for kommunikationen, kan således være afgørende for, at den unge med autismes ønsker og drømme kan italesættes og realiseres. Socialrådgiverens kompetencer i at kunne samtale med den unge med autisme og kunne tilrettelægge kommunikationen således, at den unge kan være med, er dog ikke kun noget, som kan forstås som værende nødvendigt for, at den unge skal komme nærmere på arbejdsmarkedet, det er også et lovmæssigt krav, der stilles til den enkelte sagsbehandler. Ifølge dialogprincippet, som fremgår af Lov om retssikkerhed og administration på det sociale område af retssikkerhedsloven, jf. LBK af 1121 af 04.08.2021, herefter RSL, § 4 stk. 1, skal borgeren have mulighed for at medvirke ved behandling af egen sag, og det er kommunalbestyrelsen, der har ansvaret for at tilrettelægge sagsbehandlingen således, at borgeren kan udnytte denne mulighed. Bestemmelsen drejer sig overordnet om, at borgeren skal inddrages i et sådant omfang, at forvaltningen kan forstå borgerens situation bedre, og at borgerens autonomi og medansvar i egen sag sikres (Andersen, 2016). Ifølge punkt 51 i Vejledning om retssikkerhed og administration på det sociale område, jf. Vej. nr. 9330 af 21.03.2021, er bestemmelsen blandt andet baseret på, at borgeren har det primære ansvar for sin egen situation, og kan dermed også blive inddraget i selve tilrettelæggelsen af sin indsats. Det forudsætter dog, at borgeren reelt set har fået muligheden for at medvirke og ved, at hans eller hendes synspunkter er blevet taget i betragtning, jf. Vejledning om retssikkerhed og administration på det sociale område, punkt 52. Kompetence i at inddrage borgeren kan også ses som et vigtigt led i at opfylde socialrådgiverens oplysningspligt, som fremgår af RSL § 10 og omhandler socialrådgiverens pligt til at oplyse en sag tilstrækkeligt forud for en afgørelse. Inddragelse af borgeren er i relation til oplysningspligten væsentlig, da borgeren som udgangspunkt altid vil være en vigtig kilde til information i egen sag. På den måde hænger dialogprincippet og oplysningspligten uløseligt sammen, hvilket også cementerer vigtigheden af socialrådgiverens rolle i at kunne tilpasse sagsbehandlingen, og herunder kommunikationen, til de unges præmisser. Dermed sætter bestemmelserne i sig selv, nogle specifikke krav til socialrådgiverens evne til at facilitere kommunikationen med de unge.

Den personafhængige indsats og autismspecifik viden

Som tidligere nævnt, er relationen en grundlæggende del af kommunikationen, og vil derfor altid gøre sig gældende, når mennesker interagerer. Det er dermed ikke uvæsentligt, hvorvidt den enkelte socialrådgiver er i stand til at opbygge en relation. I de foretagne interviews adspørges socialrådgiverne, hvilken betydning tildelingen af den enkelte socialrådgiver har. Adspurgt hertil fortæller Jette: ”Ja, i princippet burde det jo ikke have, men selvfølgelig har det det. Det har da kæmpestor betydning.” (Jette, bilag s. 54). Hun udtaler endvidere:

”det kan jo være på mange forskellige måder, fordi vi er jo alle sammen forskellige. Er man i stand til sådan ligesom og ... øhm ja, knytte bånd ja det lyder sådan lidt højt.. højtråbende, men er man i stand til at etablere et samarbejde” (Jette, bilag s. 54).

Jette fremhæver her, at den enkelte socialrådgiver skal være i stand til at knytte et bånd og etablere et samarbejde. Det findes i den forbindelse relevant at overveje, hvad der skal til for at skabe en god relation til den specifikke målgruppe. Undersøgelsens empiri tyder på, at den enkelte socialrådgivers viden og interesse for arbejdet med de unge med autisme er en væsentlig faktor, når der skal etableres en relation. Louise spørges ind til, hvilken betydning hun vurderer, at hendes egen personlige interesse og viden indenfor autismeområdet har for hendes arbejde med de unge. Hertil svarer hun blandt andet:

Det tænker jeg, det har en stor betydning. Ehm... Jeg tænker, det har en stor betydning for hvilken forståelse jeg har, når jeg møder borgeren. Det har en forstå... eller, det har en betydning for hvilken viden, jeg kan bringe i spil, øh, til gavn for borgeren. Ehm... og det har også en, en betydning for hvordan, altså, hvordan ser jeg de her mennesker med autisme, fordi jeg har den her viden jeg har (Louise, bilag s. 34).

Hun adspørges desuden, hvilke udfordringer der kan være, hvis man som socialrådgiver ikke besidder hendes viden, hvortil hun svarer:

Så tror jeg, man kan komme til at presse dem på de forkerte punkter. Jeg tror, man kan... komme til at sige: ’nå, men du kan jo godt det der. Så kan du også det her.’ Og sådan hænger det jo ikke nødvendigvis sammen (Louise, bilag s. 35).

Louise beskriver i sine udtalelser, at hun vurderer, at hendes viden og interesse for området har en stor betydning og kan være til gavn for den unge. Hun vurderer desuden, at der er risici forbundet ved manglende viden omkring autisme i det beskæftigelsesrettede arbejde. Silke udtaler sig også om socialrådgiverens autismspecifikke viden: “man kan sige, hvis det her så er et menneske, der ved noget om autisme, så er der også langt større chance for succes, fordi de ved, hvordan de skal gå til de her unge mennesker.” (Silke, bilag s. 97). Silke fremhæver

socialrådgiverens autismespecifikke viden, som noget der forhøjer mulighederne for succes for kommunikationen og relationen til de unge. Ovenstående citater giver således et billede af, at socialrådgiverne og Silke vurderer, at den enkelte socialrådgivers faglighed, viden og interesse for målgruppen har en betydning for relationen, og dermed også hvilke indsatser der igangsættes. Alle tre socialrådgivere blev også spurgt ind til, hvordan de havde fået deres autismespecifikke viden, hvortil de alle svarede, at de selv havde tilegnet sig denne som led i en egeninteresse og arbejds erfaring. Det er således ikke en viden, som har været tilrettelagt af de konkrete kommuner, hvilket kan betyde en ulige fordeling af autismespecifik viden i de konkrete afdelinger, hvor nogle få medarbejdere på grund af egeninteresse ved meget om autisme, og andre ikke ved særlig meget. Den ulige fordeling af viden er med til at forstærke indtrykket af, at den beskæftigelsesrettede indsats overfor målgruppen er præget af en vis personafhængighed. Den personafhængige indsats kommer også til udtryk i interviewet med Silke. Her svarer hun, adspurgt til hvordan hun oplever medlemmernes oplevelse af socialrådgiverens evne til inddragelse i samtalen:

Det er.. Det afhænger af hvilken med-arbejder, du møder. Der er.. der er ikke noget generelt hverken fra kommune eller kommune eller afdeling til afdeling. Det er helt nede på, er du heldig at få en god medarbejder eller er du uheldig at få en dårlig medarbejder (Silke, bilag s. 100).

Citatet fra Silke er med til at forstærke billedet af, at den enkelte socialrådgivers relationsdannelse med den unge har en betydning for indsatsen, og i Silkes udtalelse også at denne hænger sammen med de unges oplevelse af inddragelse i sagsbehandlingen. Socialrådgiverens autismespecifikke viden indenfor kommunikation og relationsdannelse kan således have en særlig betydning i arbejdet med unge med autisme, da kommunikationen med denne målgruppe kan indebære en særlig autismespecifik tilpasning.

Relationelle refleksioner

Som nævnt i det ovenstående, er relationen væsentlig, da den udgør fundamentet for den hjælp som kan gives til borgeren (Hansen, 2016a). Ud fra interviewet med Louise, tyder det dog også på, at en tæt relation, ikke altid er det samme som en god og bæredygtig relation. Louise fortæller i følgende citat, at netop den tætte relation til de unge, kan være noget som ikke altid er hensigtsmæssigt:

Den er lidt dobbelt, på en eller anden måde, fordi jeg skal jo have en god relation med mine borgere, men jeg skal heller ikke have så god en relation, at de ikke kan undvære

den relation. (...) Og det er jo godt, at der sker en god tilknytning, men så, hvis jeg ved, at der kommer til at ske et skifte, enten fordi, hvis de bliver 30 og de skal over i jobcentret, så forbereder jeg dem også på det i så god tid som muligt, sådan at de ligesom ved, jamen det er det der kommer til at ske. Og så er det også nemmere at slippe den relation, som der er (Louise, bilag s. 15).

I ovenstående citat fortæller Louise, hvordan relationsarbejdet med de unge kan resultere i en situation, hvor hun på den ene side vil have en god tilknytning til de unge, men på anden side vurderer, at relationen ikke må være så tæt, at den unge ikke vil kunne undvære den. Ud fra ovenstående handler det således om, at socialrådgiveren skal være i stand til at afbalancere relationen til den unge, således at den forbliver bæredygtig for det sociale arbejde, og ikke overskrider hensigtsmæssige grænser. Til at reflektere over dette, kan det være relevant at tage fat i den danske filosof K.E. Løgstrups tanker om det etiske aspekt i mødet mellem mennesker, som omhandler, at man altid holder en del af det andet menneskes liv i sine hænder, når man indgår i en relation (Hansen, 2016a, s. 367). Denne del kan forstås som værende mere eller mindre stor, og sker ved at man, i kraft af relationen, vil have en påvirkning på det andet menneskes liv og fremtidsmuligheder (Hansen, 2016a, s. 367). Som socialrådgiver i det beskæftigelsesrettede arbejde med den unge med autisme, kan denne påvirkning anses som værende potentielt stor. Det er derfor relevant som socialrådgiver kontinuerligt at reflektere over, hvordan man indgår i relationen på den mest hensigtsmæssige måde. Dette indebærer således også, at socialrådgiveren har et ansvar for ikke at knytte en for tæt relation med den unge, som på sigt kan have en negativ indflydelse på den unges liv. Det må antages, at hvis socialrådgiveren ikke reflekterer over relationen til den unge, kan der opstå en risiko for, at socialrådgiveren i ren godhed, kan ende med at gøre mere skade end gavn i kraft af at den unge bliver afhængig af forholdet til socialrådgiveren på grund af en for nær relation. Louise gør sig dermed nogle relevante etiske overvejelser, når hun er bevidst omkring hendes relationsdannelse med de unge.

Delkonklusion

Vi har i det ovenstående undersøgt, hvordan socialrådgiveren forstår det kommunikative og relationelle aspekt i det beskæftigelsesrettede arbejde med unge med autisme. Socialrådgiveren skal i mødet med de unge både være opmærksom på sin egen udtryksform, og sin formåen til at forholde sig til de unges måde at udtrykke sig på. I kraft af de sociale og kommunikative udfordringer, som mange med autisme oplever, er det også vigtigt, at socialrådgiveren er

opmærksom på sin måde at inddrage de unge på, da de kan have behov for, at socialrådgiveren hjælper dem med at definere, hvordan indsatsen og det fremadrettede forløb skal tilrettelægges. Udover at det kan være en socialfaglig fordel at forholde sig til disse forskellige kommunikative aspekter, fremgår det også som en af socialrådgiverens juridiske forpligtelser, at kommunikationen skal tilrettelægges således, at den unge kan medvirke i egen sag. Endvidere kan det konkluderes ud fra ovenstående, at relationen er grundlæggende for det sociale arbejde med målgruppen, og at socialrådgiverens autismspecifikke viden spiller en central rolle i etableringen af denne. Hertil kan det konkluderes, at socialrådgiveren har et ansvar for at relationen ikke bliver for nær og uundværlig for borgeren. Samlet er dette med til både at definere og fremhæve socialrådgiverens rolle og dennes betydning i arbejdet med unge med autisme.

Helhedssyn

Følgende analyseafsnit tager udgangspunkt i det fællesmetodiske element helhedssyn, som et praksisnært begreb i det sociale arbejde. Formålet er at analysere, hvordan socialrådgiverne i undersøgelsen gør brug af helhedssyn i arbejdet med målgruppen, samt hvordan socialrådgiveren arbejder med at tilrettelægge en helhedsorienteret indsats. Hertil er analysens formål også at bidrage til en refleksion over socialrådgiverens arbejde på de forskellige niveauer.

Forståelsen af helhedssynet

Indledningsvis findes det relevant at redegøre for, hvordan vi ønsker at benytte begrebet i denne analyse, da helhedssyn, som tidligere nævnt, kan opfattes som forholdsvis abstrakt (Uggerhøj, 2011). En undersøgelse af socialrådgiverens fremtidige kvalifikations- og kompetencebehov, viser eksempelvis også, at begrebet helhedssyn bliver forstået og anvendt på forskellige vis i praksis (Haarder, 2011, s. 27). Undersøgelsen pegede blandt andet på tre forskellige overordnede måder at forstå og bruge begrebet på, herunder som et rodfæstet begreb uden behov for udpensling, som en tankefigur til forståelse og forklaring, eller som et omsætningsredskab fra teori til praksis (Haarder, 2011, s. 27).

Helhedssynet som et kernebegreb i socialrådgiverprofessionen, blev først for alvor beskrevet i Danmark omkring 1960 og 1970, og har gennem tiden gennemgået forskellige forståelser og anvendelser (Haarder, 2011, s. 28). Helhedssynet som et begreb må dog også antages at indeholde en fælles stabil forståelse, da anlæggelsen af dette anses som en central kompetence i det sociale arbejde (Harder & Nissen, 2011, s. 14). Når dele af forståelsen af helhedssynet, og anvendelsen heraf, alligevel ændrer sig over tid, kan det antages at være et resultat af ændrede betingelser i det sociale arbejde (Harder & Nissen, 2011, s. 14). Margit Harder indkredser en fælles forståelse af helhedssynet efter en gennemgang af adskillige modeller for helhedssyn, herunder blandt minimumshelhedssynet, Allardts velfærdsdimensioner som helhedsmodel, Anna Kochs indkredsning af helhedssyn, samt Jens Guldagers bud på helhedssyn (Haarder, 2011, s. 40). Efter gennemgangen konstaterer Haarder:

Således synes der at være enighed mellem de til nu nævnte helhedssynsmodeller om, at såvel mikro- som makroniveau skal inddrages i et samspil, at det ses som en nødvendighed i komplekst socialt arbejde, og at konkrete refleksioner og handlinger i høj grad er bundet til den enkelte socialarbejders samfunds- og menneskesyn, viden, færdigheder samt socialpolitikken og organisationens råderum (Haarder, 2011, s. 40).

Uanset valg af helhedsmodel er der således nogle fællestræk og en forståelse af nogle overordnede elementer, som et helhedssyn indebærer i mere eller mindre grad. I praksis vil helhedssynet altid anvendes relativt overfor det enkelte sociale problem, men da denne analyse ikke beskæftiger sig med en bestemt case, vil vi ikke benytte denne relative og individuelle forståelse af helhedssynet. I nærværende analyse forstår vi i stedet helhedssyn som en overordnet forståelsesramme, som benyttes til at analysere socialrådgiverens brug af helhedssyn i arbejdet med unge med autisme i beskæftigelsesindsatsen. Vi forstår helhedssynet som det at være i stand til at inddrage både individ-, gruppe- og samfundsniveau og overveje forskellige perspektiver, samt at reflektere over disse.

Udover denne overordnede forståelsesramme af helhedssyn, er der også et krav om at anlægge et helhedssyn i den retlige regulering, hvilket yderligere cementere helhedssynet som et centralt begreb i socialrådgiverprofessionen. Det fremgår af helhedsprincippet, som er lovfæstet i RSL § 5, at kommunen skal behandle alle ansøgninger om hjælp efter alle muligheder efter den sociale lovgivning, og hertil skal kommunen også være opmærksom på, om der kan søges hjælp hos anden myndighed eller efter anden lovgivning. Kompetencen i at arbejde helhedsorienteret, og dermed anlægge et helhedssyn, kan også anses som centralt i arbejdet med aktivitetsparate uddannelseshjælpsmodtagere, da målgruppen har ret til en koordinerende sagsbehandler, som skal sikre en helhedsorienteret indsats, jf. LAB § 36. Således skal socialrådgiveren i kraft af den mulige rolle som koordinerende sagsbehandler, også være i stand til at anlægge et retligt helhedssyn, samt være i stand til at koordinere og sikre en helhedsorienteret indsats.

Socialrådgiverens blik for individuelle faktorer

Med udgangspunkt i ovenstående redegørelse af vores forståelse af helhedssynet, vil vi i det følgende undersøge hvordan socialrådgiverens blik for de individuelle faktorer hos de unge med autisme, kommer til udtryk i arbejdet, samt reflektere over, hvilken betydning det kan have for det beskæftigelsesrettede arbejde.

I de foretagne interviews giver alle tre informanter udtryk for, at det individuelle perspektiv, er vigtigt at inddrage i arbejdet. Jette udtaler blandt andet:

Man skal høre efter, hvad de siger, fordi vi kan godt have alle mulige forskellige forestillinger om, hvordan andre mennesker har det, men det jo kun borgeren selv, der ved hvordan, det er. Og det er man nødt til at prøve og, altså altid være nysgerrig på,

hvad er det der sker, sådan at man ikke, falder i en eller anden forforståelse om 'øhhhm at har han en autismediagnose, så er han sådan og sådan'. Fordi det er i hvert fald meget forkert (Jette, bilag s. 54).

Som det fremgår af citatet, forklarer Jette, at man som socialrådgiver skal passe på ikke at falde i en bestemt forforståelse om personer med autisme. Ved at reflektere over dette, kan socialrådgiverne således undgå at have ensidige og stereotype forståelser af den enkelte person med autisme. I det hele taget er evnen til at være bevidst om egne forforståelser et vigtigt led i den proces, hvor socialrådgiveren skal søge at udvide mulighedsbetingelserne for borgeren (Porsborg & Hoff, 2016). Her handler det netop om, at socialrådgiveren skal være bevidst om egne forforståelser, værdier og holdninger, og skal kunne adskille dem fra borgerens egne forståelser, således det ikke alene bliver socialrådgiverens egne forforståelser, der kommer til at dominere problemforståelsen og løsningen herpå (Porsborg & Hoff, 2016). Louise udtaler sig også omkring det individuelle perspektiv på unge med autisme:

Og så tror jeg også det er vigtigt, og det begynder folk heldigvis at få øjnene mere op for, generelt... men at... man skal passe på med, også beskæftigelsesmæssigt, at sætte mennesker med autisme i bås. Det er ikke alle sammen, der kan lide at sortere ting. Det er ikke alle samme, der vil arbejde med computere. Ligesom være åben for, hvad er det... 'hvad er det du drømmer om, hvad er det du gerne vil, hvad er det vi skal arbejde hen imod'. Ehm, så jeg tror det er sådan en blanding, og jeg tror især, hvorfor man ser det lige nu, jamen det er, at man har fået mere viden, men der kommer også flere og flere krav i samfundet på, på alle aspekter (Louise, bilag s. 24).

Louise giver således udtryk for, at hun også har en opfattelse af, at personer med autisme bør forstås som individuelle mennesker, med egne drømme og forudsætninger, som ikke skal tillægges stereotype personlighedstræk. I citatet nævner Louise også, at folk begynder at få øjnene mere op for dette perspektiv. Ovenstående citat fra Louise kan således indikere, at der i stedet for en stereotyp forståelse af personer med autisme i det sociale arbejde, er sket en bevægelse mod en mere individualistisk forståelse, og evne til at se mennesket uden om diagnosen.

Der kan ydermere reflekteres over, at denne individuelle forståelse af personer med autisme må være essentiel, hvis socialrådgiveren skal lykkes med at koordinere en helhedsorienteret indsats, som er tilpasset den enkelte. Socialrådgiveren må da have et blik for at kunne igangsætte individuelt tilpassede indsatser fremfor, uden yderligere overvejelse, blot at benytte standardindsatser, som antages at passe til alle personer med autisme. Netop dette blik for, at

det kan give mening ikke blot at benytte en standardløsning til personer med autisme, giver Jette udtryk for. Adspurgt til hvorvidt de i kommunen, kunne have en mere ensformig indsats til personer med autisme svarer Jette:

Altså jeg tænker ... Det vil være lige så svært at få, æhm, de borgere til at passe i det, lige som det at få dem til at passe i alle mulige andre kasser. Man kan bare ikke... altså vi har jo lovgivningen kasser, og det er svært nok at få folk til at passe deri, fordi det gør de heller ikke, men det er med, at det sådan meget ensrettet, på en eller anden led, det er jeg simpelthen ikke tilhænger af, netop fordi borgerne er så forskellige. Der er selvfølgelig nogle helt grundlæggende ting, som vi også har snakket om, men jeg tænker godt, at der mange af de hensyn, dem kan man godt tage andre steder også, uden det nødvendigvis behøves at være en eller anden kasse, hvor der står autisme på (Jette, bilag s. 55).

Igen giver Jette således udtryk for en forståelse af, at alle personer med autisme er forskellige. Ud fra det ovenstående, kan disse forståelser og refleksioner som socialrådgiverne har omkring et individualistisk og anti-stereotype blik på personer med autisme, være med til at udvide mulighedsbetingelserne for den enkelte borger med autisme. Dermed får den enkelte borger med autisme mulighed for at blive set på en måde, hvor diagnosen ikke kommer til uhensigtsmæssigt at dominere det individuelle aspekt i helhedssynet, hvilket som nævnt er essentielt i den individuelle og helhedsorienterede indsats.

Den helhedsorienterede indsats og samarbejdspartnere

Denne del af analysen omhandler socialrådgiverens anlæggelse af helhedssyn i arbejdet med kommunale indsatser og tværfagligt samarbejde, herunder praktiseringen af et helhedssyn i forbindelse med tilrettelæggelsen af en helhedsorienteret indsats. Som tidligere nævnt, har socialrådgiveren på en forpligtelse til at anlægge et retligt helhedssyn, og dermed vurdere hvilke forskellige lovgivninger og forvaltninger, som borgerens sag skal behandles efter, jf. helhedsprincippet i RSL § 5. Som følge af helhedsprincippet, skal socialrådgiveren derfor have et blik for alle relevante muligheder for hjælp og eventuelt henvise borgeren videre til andre relevante forvaltninger eller sektorer. Netop dette kan være særligt relevant for arbejdet med målgruppen, da de, som tidligere nævnt, ofte vil have behov for hjælp fra flere forskellige områder. I overensstemmelse med denne redegørelse, svarer Jette adspurgt til behovet for hjælp fra andre forvaltninger eller sektorer og koordineringen heraf:

Ja fordi det er som regel en hjælp som jeg har ikke har i min butik, altså så det jo, så kræver det jo noget hjælp fra socialafdelingen eller psykiatrien, eller hvor det kan være. Men det jo ikke noget jeg kan bevilge (Jette, bilag s. 40).

Det at målgruppen ofte har behov for hjælp fra andre områder end beskæftigelsesafdelingen, stiller på den måde også socialrådgiverens arbejde ud fra det retlige helhedsprincip centralt. Behovet for hjælp fra andre instanser resulterer således også i adskillige samarbejdspartnere. Adspurgt til hvilke typer af samarbejdspartnere, som socialrådgiverne har omkring arbejdet med målgruppen svarer Jette:

Jamen det kan også have mange forskellige former. Det kan det. Altså, alt afhængig af.. nogen er jo tilknyttet VISO ... og hvis de har et forløb i VISO, så det jo typisk et samarbejde mellem VISO, socialafdelingen og mig, nogle gange psykiatrien, også nogle gange bostøtten (Jette, bilag s. 40).

Jette forklarer her, at samarbejdet kan tage mange forskellige former, og kan eksempelvis dreje sig om et samarbejde mellem socialafdelingen, hende selv og VISO, som er en statslig organisation, der leverer specialrådgivning (Socialstyrelsen, u.d.-b). Citatet viser dermed, at de forskellige samarbejdspartnere ofte spænder bredt. Som tidligere nævnt, har målgruppen også ret til en koordinerende sagsbehandler, der skal sikre en helhedsorienteret indsats, jf. LAB § 36. Den koordinerende sagsbehandler kan eksempelvis være socialrådgiveren fra beskæftigelsesafdelingen, hvilket i så fald vil stille et særligt krav til denne socialrådgivers helhedsorienterede arbejde. Dog må det antages, at uagtet om socialrådgiveren har fået denne formelle rolle som koordinerende sagsbehandler, må der alene på baggrund af de mange forskellige typer af samarbejdspartnere, stilles særlige krav til koordinering og tilrettelæggelsen af en helhedsorienteret indsats i det beskæftigelsesrettede arbejde.

Behovet for en særlig koordinering og tilrettelæggelse af den helhedsorienterede indsats, er også noget, som bliver fremhævet i interviewet med Silke:

Øhm.. jeg havde et medlem (...) hvor at vedkommende fortalte mig, at de havde implementeret sådan en lidt mere helhedsorienteret indsats som sådan et testforsøg, hvor at i stedet for at man havde 3 eller 4 forskellige kontaktpersoner, så havde man én person, der var ansvarlig for alting. Og det har virket sindssygt godt, fordi så har det ligesom været den samme trygge person, der har varetaget alle elementer af kommunikationen (...) Så øhm.. Og i og med, at det generelt er de her kulturbarrierer i kommunikationen mellem neurotypiske og autister, der er den store udfordring og kræver mest energi. Jo færre forskellige personer man kan have på det her unge

menneskes sag.. jo mindre kulturbarriere, jo mindre energi skal vi bruge (Silke, bilag s. 96).

I citatet fremhæver Silke det positive ved, at der er få personer, som den enkelte borger med autisme skal forholde sig til. I forhold til dette kan den koordinerende sagsbehandler også spille en rolle, idet en del af den koordinerende indsats kan indebære at være i kontakt med andre fagpersoner og sikre sig, at der er ensartethed i indsatserne, således at den unge oplever en samlet plan. Dette kan eksempelvis foregå gennem netværksmøder for de fagpersoner, der er omkring den unge. Disse kan have til formål at sikre, at informationer ikke går tabt mellem instanser, og at de unge med autisme ikke falder mellem flere stole. Der kan i praksis eksempelvis, i den koordinerende indsats, udpeges en fagperson, som kan varetage den primære kontakt med borgeren, og herigennem skabe en tryk relation til den unge. Socialrådgiverens koordinering af indsatser kan således være noget, som understøtter den samlede indsats ved at skabe tryk i forløbet og mindske antallet af kommunikative barriere.

Specialiseringens betydning

For at kunne arbejde helhedsorienteret er det ofte nødvendigt at inddrage viden fra forskellige samarbejdspartnere. I kraft af behovet for brug af specialviden fra samarbejdspartnere, og dermed tværprofessionelt samarbejde i det helhedsorienterede arbejde, findes det i lyset af den bureaukratiske organisationsform, som ofte dominerer i de offentlige forvaltninger, relevant at inddrage det bureaukratiske princip om specialisering, og hvad det kan betyde for muligheder og begrænsninger i arbejdet med målgruppen (Bømler & Seeman, 2003). Specialiseringen betyder overordnet, at samfundet indrettes således, at flere mennesker uddannes til specialfunktioner, og at der i samfundet oprettes flere specialafdelinger, hvor den enkelte medarbejder sidder med få og specialiserede funktioner (Bømler & Seeman, 2003). Den øgede specialisering i samfundet, som følge af bureaukratisering, kan således resultere i flere samarbejdspartnere for socialrådgiveren i tilrettelæggelsen af den helhedsorienteret indsats, og jo flere kontakter, der skal indhentes viden fra, koordineres og tilrettelægges med, jo mere kompliceret bliver denne proces. Der kan også argumenteres for, at specialiseringen kan besværliggøre anlæggelsen af et samlet helhedssyn, da socialrådgiveren kan have manglende indsigt i samarbejdspartneres opgaver og faglighed (Bømler, 2015). Desuden kan det tværprofessionelle samarbejde i sig selv lide af dysfunktioner, som eksempelvis risikoen for faglige misforståelser, da kommunikationen mellem forskellige fagpersoner kan besværliggøres af forskellige fagterminologier (Ejrnæs, 2019). Specialiseringen i de offentlige forvaltninger kan på den måde være en komplicerende faktor i samarbejdsprocessen og dermed også i tilrettelæggelsen

af en samlet helhedsorienteret indsats. Omvendt må det antages, at specialiseringen åbner op for adgangen til mere og dybt specialiseret viden, som kan komme den enkelte borger til gavn. På den måde kan specialiseringen øge muligheden for at indhente præcis den viden, som behovet tilsigter i det individuelle forløb.

Netop det, at samle specialiseret viden fra samarbejdspartnere, er noget af det, som informanterne gør brug af i det helhedsorienterede arbejde med målgruppen. Louise fortæller i denne forbindelse, hvordan hun gør brug af faglig sparring med sine samarbejdspartnere:

Ehm... også nogle gange teoretisk omkring, hvad er det lige, fordi nogle gange bruger vi jo også hinanden til sparring, for at finde ud af hvad er det lige, der står på spil her. Ehm, kunne det være det her, kunne det være det her og... kunne du lave en, en stressprofil så vi kan finde ud af, jamen hvad er det egentlig der fylder. Eller kunne du lave en sanseprofil, for at vi kan finde ud af, jamen hvad er det egentlig, hvad er der egentlig af skånebehov (Louise, bilag s. 33-34).

I tråd hermed fortæller Julie også, at hun bruger faglig sparring i sit arbejde med målgruppen: "Vi sparrer meget med hinanden, vi har... fagkonsulenter som vi kan sparre med" (Julie, bilag s. 75). Denne faglige sparring, som Julie og Louise gør brug af, kan forstås som et led i at anlægge et helhedssyn, da den specialiserede viden bidrager med forskellige perspektiver på den unges situation.

Psykatriens rammer og vilkår

Målgruppens behov for indsatser hos andre sektorer og forvaltninger gør det relevant at have et blik for samarbejdspartnerens overordnede vilkår, da eksempelvis tidspres i sundhedssektoren i samspil med behovet for en samlet helhedsorienteret indsats, kan påvirke resultatet af det beskæftigelsesrettede arbejde. Adspurgt til Jettes oplevelse af samarbejde, fortæller hun, at hun overvejende har gode samarbejder, men at hun har blik for psykiatriens rammer og vilkår, som en struktur der kan påvirke arbejdet med målgruppen. Til dette udtaler hun:

Der er ikke nogen steder, hvor det... men psykiatrien må jeg sige.. det kan være en lille smule op ad bakke. Men det er også fordi regionspsykiatrien her i Kommune B, har været under, hvad skal man sige, massivt pres i årevis efterhånden, hvor de ikke har personale deroppe, så det har jo også været noget med tid at gøre (Jette, bilag s. 53).

I citatet fortæller Jette, at psykiatrien i regionen er presset på grund af mangel på personale. Jettes blik for disse rammer og vilkår kan medvirke til at forståelse af, hvorfor den unges adgang til og behandling i psykiatrien kan være langsommelig. Dertil kan bevidstheden om

rammer og vilkår i psykiatrien også medvirke til en refleksion over, hvordan disse kan påvirke det helhedsorienterede arbejde med målgruppen.

Socialrådgivernes overvejelser om samfundsmæssige strukturer og vilkår

I et helhedssyn er det også nødvendigt at inddrage et mere overordnet samfundsmæssigt perspektiv, således der også er blik for, hvordan strukturer i samfundet kan påvirke de unge med autismes muligheder for uddannelse og arbejde. Dette er blandt andet vigtigt, således at de unges udfordringer ikke kun forstås som et produkt af individuelle barrierer, men også som et samspil mellem faktorer på flere forskellige niveauer.

Der er flere eksempler på, at socialrådgiverne, i deres arbejde med målgruppen, inddrager et blik for arbejdsmarkedets udvikling og strukturer. Jette udtaler blandt andet:

Det er jo, øhm, det jo de ting, altså så kan man jo sige ... det ville jo også være godt, hvis ... øhm, altså nu snakker man jo om det rummelige arbejdsmarked, men det jo ikke sådan helt det jeg oplever sådan 100%, kan man sige. Det kunne jo være godt, hvis der var lidt mere plads til nogen, der sådan lige kunne gå ind og måske have 3 timer om dagen i et lille bestemt område, men de job findes jo ikke mere, og man kan sige, hele lovgivningen er skruet sammen på, at alle skal have en uddannelse, og det er det bare ikke alle der kan (Jette, bilag s. 56).

Jette giver i citatet udtryk for, at hun har blik for arbejdsmarkedsvilkår og den lovgivningsmæssige ramme i det beskæftigelsesrettede arbejde. Julie giver i stil hermed også udtryk for, at hun har blik for arbejdsmarkedets udvikling og struktur. Hun udtaler: "Men, men et eller andet sted så er problemet, set fra mit perspektiv, også at alt er blevet effektiviseret på en måde så selv folk uden diagnoser kan have svært ved at passe ind på arbejdsmarkedet" (Julie interview s.). Her har Julie fokus på, hvordan effektivisering påvirker deltagelsen på arbejdsmarkedet. Louise udtaler sig i det følgende også omkring det samfundsmæssige niveau: "Der bliver flere og flere krav i... alle aspekter af samfundet, og jeg tror også det gør, at flere mennesker med autisme, de brænder ud" (Louise, bilag s. 23) Alle tre socialrådgivere har på denne måde blik for udviklingen på både arbejdsmarkedet og i samfundet, og hvordan denne kan clashe med målgruppens mulighed for at kunne passe ind på arbejdsmarkedet. Socialrådgiverne bruger hermed på forskellig vis viden og refleksion om samfundsmæssige strukturer, hvilket også kan betragtes som værende centralt i at anlægge et helhedssyn, og dermed kunne se de unge med autismes situation i samspil med makrostrukturer.

Delkonklusion

Ovenstående analyse omkring helhedssyn har vist, hvordan socialrådgiveren på adskillige måder formår at inddrage et helhedssyn, og dets centrale betydning i arbejdet med målgruppen. Helhedssyn er således et vigtigt element i at kunne arbejde med de komplekse sociale problemer, som denne målgruppe ofte har i kraft af behovet for flere forskelligartede indsatser. I analysen fremgår det også, at socialrådgiverens formåen til at anlægge et helhedssyn og reflektere over dette, kan anses som et værn mod at blive låst fast i forforståelser samt stereotype opfattelser. Det er således af stor betydning, at socialrådgiveren formår at udfordre egne forforståelser, således de unges mulighedsrum åbnes op. Dertil er socialrådgiverens inddragelse af forskelligartet viden og indsatser fra samarbejdspartnere en vigtig brik i at få de unges sag oplyst, og dermed kunne anskue deres situation fra flere vinkler. I forbindelse med tilrettelæggelsen af en helhedsorienteret indsats, hvor der også er brug for indsatser i flere forskellige sektorer, kan det være relevant for socialrådgiveren at have blik for andre sektorerers rammer og vilkår, for at kunne reflektere over, og være bevidst omkring, hvordan disse eventuelt kan påvirke den samlede indsats. En væsentlig pointe, som ovenstående delanalyse har bidraget med, er således, at det er vigtigt for socialrådgiveren at kunne reflektere helhedsorienteret, således at de unge med autismes mulighedsrum ikke bliver et produkt af en udelukkende individualistisk eller samfundsorienteret forståelse, men derimod et produkt af et helhedssyn, hvor forskellige perspektiver og niveauer indgår i samspil med hinanden.

Arbejdsmarkedets rammer og krav

I den følgende analyse ønsker vi at tydeliggøre, hvordan socialrådgiverens rolle kan forstås i arbejdet med at bygge bro til arbejdsmarkedet for de unge med autisme. Til dette vil vi gøre brug af Bourdieus teori om praksis, som redegjort for i teoriafsnittet. Indledningsvist vil vi redegøre for arbejdsmarkedets udvikling og rammer, hvorefter vi vil afdække, hvordan de unges egenskaber kan forstås i relation til arbejdsmarkedet. Endeligt vil vi undersøge, hvordan socialrådgiverens rolle gør sig gældende i arbejdet med at formidle de unge til arbejdsmarkedet.

Arbejdets betydning og udvikling

Forud for en gennemgang af arbejdets udvikling findes det relevant indledningsvist at redegøre for, hvorfor arbejde kan forstås som værende vigtigt i voksne menneskers liv. Som nævnt i indledningen har arbejdet en central betydning for mange områder af et menneskes liv. Historisk set har arbejdet en stor betydning, idet mennesket altid har arbejdet for at kunne forsørge sig selv. Arbejdet er en kilde til at opnå færdigheder og udvikling på centrale områder, og er blandt andet en betydningsfuld kilde til anerkendelse gennem deltagelse i et socialt, værdibaseret arbejdsfællesskab, hvor medarbejderen opnår anerkendelse for sin indsats og engagement fra både ledelse og kolleger. Denne anerkendelse er væsentlig for den enkeltes selvværd og tilfredshed. Derudover er arbejdet betydningsfuldt i forhold til at opnå et socialt netværk, og til at deltage i et socialt fællesskab. Desuden er der også et kulturelt aspekt i forhold til arbejdets betydning, som indebærer, at vi i Danmark har en stærk kultur for lønarbejde, ligesom det at kunne forsørge sig selv økonomisk også er en vigtig faktor i forhold til arbejdet (Sylvestersen, 2014).

For at forstå arbejdsmarkedets rammer og krav findes det relevant kort at redegøre for, hvordan arbejdsmarkedet er i udvikling. I de senere år har den teknologiske udvikling haft indflydelse på, at der stilles højere kvalifikationskrav til medarbejdere. Samtidig har globaliseringen medvirket, at virksomheder udflyttes til lande, hvor produktionsomkostningerne er lavere end i Danmark, da det bedre kan betale sig. Dette medfører imidlertid, at der skabes øgede krav til effektivitet og kvalifikationer blandt medarbejderne, hvilket stiller ufaglærte medarbejdere i en dårligere position (Mathiasen, 2015). Kravene til arbejdstagerne bærer dermed præg af øgede krav til præstation, produktivitet og ansvar. Ligeledes efterspørges evner i forhold til samarbejde og kommunikation, og arbejdet tilrettelægges i højere grad i mindre grupper, hvor medarbejderne er gensidigt afhængige af hinanden. Denne udvikling kan være med til at stille de

medarbejdere, som ikke kan præstere det samme som kollegerne, i en marginaliseret position. Desuden er krav til medarbejderne om fleksibilitet, livslang læring og udvikling også kendetegnet ved vores nuværende samfund, idet der er en forventning om omstilling og forandring (Sylvestersen, 2014).

De unges position på arbejdsmarkedet

I det følgende vil vi undersøge, hvordan socialrådgiverne beskriver arbejdsmarkedet i relation til målgruppen, og herunder anvende Bourdieus begreb om felt og kapital til at opnå en forståelse af, hvordan socialrådgiverne forstår deres og de unges position på arbejdsmarkedsfeltet. I interviewene beskriver socialrådgiverne generelt arbejdsmarkedet som et, hvor det går stærkt, og hvor tingene er uforudsigelige. De beskriver, at det rummelige arbejdsmarked ikke altid afspejles i praksis, og at det kan være svært for denne målgruppe af unge at tilpasse sig arbejdsmarkedet i dag. Dette kommer blandt andet til udtryk i følgende citat, hvor Julie spørges til, hvorvidt det kan være svært at finde det rette match på arbejdsmarkedet til de unge med autisme:

Det er et arbejdsmarked hvor vi har travlt alle sammen. Og man kører, sådan, stærkt, sådan. Og de har brug for noget forudsigelighed, og det kræver jo, at du har tiden til at planlægge det. Ehm, så på den måde, så kan det være svært at finde de... de rette match (Julie, bilag s. 65).

Julie adspørges til, hvad der skal til for at skabe en bedre beskæftigelsesindsats for målgruppen. Hertil svarer hun:

Men, men et eller andet sted så er problemet, set fra mit perspektiv også, at alt er blevet effektiviseret på en måde, så selv folk uden diagnoser kan have svært ved at passe ind på arbejdsmarkedet. Og så har vi en gruppe der har, har nogle særlige hensyn, og det bliver rigtig svært at finde de pladser der skal til, og det er altid dem, der skal tilpasse sig, og ikke omvendt, sådan. Og, og det er jo egentlig det, deres udfordringer går på, så... sådan, i det store perspektiv, kunne jeg godt drømme om et mere rummeligt arbejdsmarked for os alle sammen (Julie, bilag s. 82).

Jette adspørges også til, hvad der skal til for at skabe en bedre beskæftigelsesindsats for målgruppen. Hertil deler hun synspunkt med Julie, idet hun udtaler:

Altså nu snakker man jo om det rummelige arbejdsmarked, men det jo ikke sådan helt det jeg oplever sådan 100 %, kan man sige. Det kunne jo være godt, hvis der var lidt

mere plads til nogen, der sådan lige kunne gå ind og måske have 3 timer om dagen i et lille bestemt område, men de job findes jo ikke mere (Jette, bilag s. 56).

Begge socialrådgivere beskriver, at det kan være svært at finde det rette match mellem arbejdsmarkedet og den unge med autisme. I relation til Bourdieus begreb om kapitaler, kan socialrådgivernes beskrivelser være med til at skabe et billede af, at arbejdsmarkedets udvikling har den betydning, at målgruppens borgere ikke har den mængde og fordeling af kapitaler, som det kræves, for at opnå adgang til arbejdsmarkedet. Louise adspørges også til arbejdsmarkedet, hvortil hun har et anderledes perspektiv. Hun udtaler:

Altså, når jeg skal have mine i praktik, der går ikke lang tid, før de får en praktik, så jeg har egentlig et rigtig godt indtryk af et arbejdsmarked, som er åbent overfor det... overfor målgruppen. Og jo mere ærlige borgerne er, de behøves ikke at sige at de har en autismediagnose, men hvis de er ærlige omkring deres skånebehov, jo bedre kan arbejdsgiveren også tage hensyn til dem. (Louise, bilag s. 25)

Louise oplever, i modsætning til de andre socialrådgivere, at det er et arbejdsmarked, som er åbent overfor målgruppen. Louises udtalelse kan dermed også ses som et udtryk for, at hun oplever arbejdsgivere, som gerne vil tage et socialt ansvar og tilpasse arbejdspladsens rammer og krav til de unge med autisme for dermed at give dem adgang til arbejdsmarkedet igennem den konkrete virksomhed. Louise udtaler dog i samme citat også, at borgerne har skånehensyn, og at de ikke behøver fortælle, at de har en autismediagnose. Denne udtalelse er med til at forstærke billedet af, at målgruppen kræver særlige rammer på arbejdsmarkedet, og ikke kan tilpasse sig ordinære krav, samt at autismediagnosen i sig selv kan være med til at skabe barrierer på arbejdsmarkedet.

Silke adspørges ligeledes til hendes synspunkter omkring unge med autismes barrierer på arbejdsmarkedet, og om arbejdsmarkedets rammer og krav. Silke fortæller, at det særligt er manglende viden omkring, hvilke rammer der skal til for at ansætte en person med autisme, og hvilke ressourcer personer med autisme kan have, som skaber barrierer på arbejdsmarkedet. Hun mener, at mennesker med autisme fravælges på arbejdsmarkedet på baggrund af manglende viden og diskrimination med udgangspunkt i stereotype forestillinger om autisme. Silke udtaler blandt andet:

Jamen hvis arbejdsgiverne ikke ved hvad, det indebærer at ansætte et autistisk menneske og øh.. arbejdsgiverne kun kender til det her meget meget forvrængede perspektiv at autister, hvorfor skulle man så ansætte dem, hvis det er ... altså, enten så er vi nødt til at lade være med at fortælle om vores diagnose, når vi søger job, for eller

så får vi ikke et arbejde, eller også så bliver vi valgt fra på baggrund af de her fordomme, og det her forvrængede billede af autister. Og man kan jo dårligt bebrejde arbejdsgiverne, fordi hvis du har en neurotypisk kandidat, hvor du ved, hvad du får, og du ved, hvad de kan, og du har en autistisk kandidat, hvor at alt du ved, det er 'okay, enten så er de super handicappede, eller også så har de superkræfter, og jeg kunne ikke se nogen superkræfter i det her CV' så vælger man den kandidat, hvor man ved, hvad det er, man får (Silke, bilag s. 94).

Silke fremhæver i ovenstående citat, at der er nogle forestillinger i samfundet, som gør det svært for mennesker med autisme at opnå ansættelse, ligesom hun fremhæver, at forståelsen af mennesker med autisme i samfundet har indflydelse på de unges muligheder for at opnå beskæftigelse. I relation til Bourdieus begreber om felt og kapitaler, kan det udledes af citatet, at arbejdsgiverne, som har en magt på arbejdsmarkedsfeltet, har en manglende viden, som gør, at de unge med autisme tillægges kapitalsammensætninger, der ikke er overensstemmelse med de kapitaler, der værdsættes på feltet. Dette kan medføre, at de unge ikke får mulighed for at opnå adgang til feltet, og at de dermed ikke opnår mulighed for at have indflydelse på, hvilke kapitaler der værdsættes på arbejdsmarkedsfeltet. Den manglende indflydelse på de værdsatte kapitaler kan medføre, at de unge med autisme fastholdes i en marginaliseret position, hvor de står udenfor arbejdsmarkedet.

De unges ressourcer og barrierer i et beskæftigelsesperspektiv

Som beskrevet i analysen vedrørende helhedssyn, er socialrådgiverne generelt optagede af, at de unge beskrives som individuelle personer, og at de ønsker at tage udgangspunkt i den enkelte unge med autisme. Det findes dog relevant at undersøge nogle af de egenskaber, som socialrådgiverne alligevel tillægger de unge i kraft af autismen, og som har betydning for deres arbejdsevne. For at opnå en dybere forståelse af, hvilke ressourcer og barrierer de unge med autisme har på arbejdsmarkedet, vil vi i det følgende anvende Bourdieus begreber om kapital og sætte disse i relation til rammer og krav på arbejdsmarkedsfeltet.

Egenskaber på uddannelsesområdet

Vi finder det særligt relevant at undersøge socialrådgivernes beskrivelse af de unges kapitaler i forhold til uddannelse, da uddannelse er en væsentlig faktor på arbejdsmarkedsfeltet og et udtryk for kulturel kapital. I forhold til de unges uddannelsesmuligheder udtaler Jette i interviewet: "Altså for eksempel hvis nu, der kommer nogle ind direkte fra en særlig tilrettelagt uddannelse, hvor de jo ofte kommer fra når de har autisme" (Jette, bilag s. 41). Jette nævner i

citatet en særligt tilrettelagt uddannelse (STU), som er en uddannelse for unge under 25 med særlige behov, som ikke kan gennemføre en anden ungdomsuddannelse. En STU er ikke kompetencegivende til anden uddannelse eller arbejde (Børne- & Undervisningsministeriet, u.d.). Dette er med til at indikere, at Jette anser gruppen af aktivitetsparate unge med autisme som værende i målgruppen for STU, og ikke i målgruppen for ordinær uddannelse, og at hun dermed også tillægger de unge en lav grad af kulturel kapital i forhold til uddannelse. Jette udtaler ligeledes:

Jeg har jo de her trin i uddannelsespålægget... Vi kan jo køre i årevis med, at 'nu skal du også komme med et ønske til uddannelse', men de har sgu ingen ønsker til uddannelse, fordi de kan ikke. Sådan noget der, det synes jeg altså er fuldstændig pip, jeg synes det hele fint, at der skal være nogle mål også noget, men det skal være noget, at den unge kan forholde sig til. Altså det skal være noget der ligesom giver mening, og det, så man i hvert fald udfordret, når man skal sidde og forklare en autist: 'det her det giver mening at du skal komme med et ønske til uddannelse, jeg ved at du ikke kan' (Jette, bilag s. 56).

I ovenstående citat giver Jette udtryk for, at hun ikke vurderer, at uddannelsespålægget er relevant for de unge i denne målgruppe. I citatet indikerer hun dermed igen, at hun ikke vurderer de unge med autisme som værende i stand til at deltage i ordinær uddannelse. Julie udtaler sig ligeledes omkring de unge med autisme i uddannelsessystemet:

Når de kommer hertil, så har de jo, i hvert fald som minimum levet i 18 år, hvor de ikke har passet ind i noget. Så de har dårlige erfaringer. Så det er også dem vi som... en ting er selve diagnosen, men der er jo rigtig meget usikkerhed, som jo også skal trænes i at vise, det kan godt være, at du ikke har passet ind i det normale skolesystem, eller hvad det nu har været du har... men, derfor kan det godt være, at der er andet, du passer ind i (Julie, bilag s. 68).

Julie udtaler, at hun ikke oplever, at de unge passer ind i samfundet, og herunder skolesystemet. Julies citat kan også give et billede af, at hun har en forestilling om, at de unges lave kulturelle kapital omhandler, at de ikke passer ind i det ordinære skolesystem, og at dette fører til usikkerhed hos den enkelte.

Silke udtaler sig ligeledes om de unge i uddannelsessystemet. Her siger hun følgende:

Øhm... og så er der jo også, altså, hele, altså, man kan ikke snakke arbejdsmarked uden også at snakke om uddannelsesaspektet, ikk'. At øhm, at man kan sige, allerede fra folkeskolen, der er vi sat tilbage, fordi at vi har sværere ved at komme i det rette skoletilbud. Lykkes det os at komme igennem folkeskolen, så skal man igennem noget

ungdomsuddannelse, hvor det er rigtig svært at finde et tilbud, der passer til en, og hvor der er ordentlig støtte. Øhm... vi har for eksempel kun 13 ASF klasser i hele landet.. øhm... med, hvor så har de 1-2 klasser, med plads til 12 i hver, øhm, og det skal dække alle autistiske unge i hele Danmark.. æhmm.. det er ikke særlig realistisk. Øhm, vælger man at tage en erhvervsuddannelse, så er det endnu endnu endnu sværere at få en læreplads, hvis man lykkes med at komme igennem grundforløbet, ømh... det er sværere at få støtte på erhvervsuddannelse, fordi at øhm, ham tømreren nede på hjørnet, han har sgu ikke ligefrem et helt hold af SPS-konsulenter ansat på samme måde som man lidt nemmere kan med en større bolig institution. Kommer man så igennem enten et gymnasie eller en erhvervsuddannelse, eller anden ungdomsuddannelse, så er der, altså universitetet, det er også super ufleksibelt. Det er svært at få lov at studere på nedsat tid, det er svært at få bevilget handicaptillæg (Silke, bilag s. 86).

Silke beskriver et uddannelsessystem, som ikke er indrettet til at tilgodese de unge med autisme. Ligesom med arbejdsmarkedet beskrives det også her, at de unge har nogle særlige behov, som kræver, at der skabes nogle særlige rammer. Problemet opstår, når disse rammer ikke skabes og at en hel gruppe af mennesker sættes i en marginaliseret position, fordi der ikke skabes mulighed for at opnå en stærkere uddannelsesmæssig kulturel kapital. Den manglende kulturelle kapital, og de manglende muligheder for at forstærke denne, kan dermed være med til at fastholde de unge i, hvad Bourdieu betegner som en domineret position.

Egenskaber på arbejdsmarkedet

I det følgende vil vi undersøge, hvordan de unge med autisms kapitaler gør sig gældende i forhold til arbejdsmarkedet. Da arbejdsgiverne som nævnt har en stor indflydelse på, hvem der opnår adgang til arbejdsmarkedsfeltet, findes det relevant indledningsvist at inddrage viden om, hvilke egenskaber, der værdsættes på arbejdsmarkedet. Rekrutteringsvirksomheden Praice og konsulenthuset LUNDMANN har udgivet en rapport om screening af medarbejdere i danske virksomheder. Denne er udarbejdet på baggrund af et spørgeskema, som er besvaret af 185 personer, der beskæftiger sig med rekruttering i deres arbejde. Respondenterne er i spørgeskemaet blevet adspurgt til hvilke karakteristika, de tillægger en succesfuld medarbejder, hvoraf de 10 mest populære egenskaber er: Faglig kompetent, engageret, samarbejdsorienteret, selvstændig, social, ansvarsfuld, fleksibel, omstillingsparat, robust og effektiv (Lundmann, 2016, s. 8).

Socialrådgiverne beskriver i de foretagne interviews, hvilke barrierer de unge med autisme har for at opnå beskæftigelse. Disse barrierer kan ifølge rådgiverne relatere sig til forskellige former for skånehensyn, herunder et øget behov for struktur og forudsigelighed. Louise udtaler:

nogle gange kan det være svært at imødekomme de her skånebehov, især hvis et af dem, det er, at den her struktur, den må på ingen måde afvige, og så der kommer et eller andet som man ikke lige havde regnet med (Louise, bilag s. 25).

Louise siger ligeledes:

Det der også kan gøre det udfordrende, nogle gange, det er de skånebehov, der kan være, og de kan være meget forskellige. Med nogle af mine, har et skånebehov med, at der ikke må være for mange mennesker, og strukturen skal være fuldstændig fast (Louise, bilag s. 12).

Louises beskriver, at de unge med autisme kan have behov for en meget fast struktur, og at dette kan være svært at imødekomme på arbejdsmarkedet. Socialrådgiverne fremhæver desuden generelt, som det også er påpeget i kommunikationsanalysen, at de unge kan være udfordrede på deres forestillingsevne. Eksempelvis udtaler Jette:

Hvis man har en autismediagnose, så har man jo rigtig svært ved at forestille sig ting, og ofte her i vores gesjæft, så er det jo sådan noget med 'jamen kunne du ikke tænke dig at blive tømrer eller maler, eller et eller andet', altså så bliver det sådan nogen ting som man skal forestille sig, og det kan de fleste autister, det kan de bare ikke (Jette, bilag s. 44)

Jette beskriver i citatet, at de unges udfordringer i forhold til forestillingsevnen kan have betydning for evnen til at forestille sig mulige jobs eller karriereveje, og at dette kan være svært for de unge. De ovenstående beskrivelser er, sammen med andre udtalelser fra interviewene vedrørende de unges behov for netop struktur, forudsigelighed og støtte til at planlægge og opretholde dette, med til at skabe et billede af, at de unge ikke i særlig høj grad besidder de nævnte egenskaber, som værdsættes på arbejdsmarkedet i form af omstillingsparathed og fleksibilitet. Dette synspunkt understøttes også af de tidligere beskrevne udfordringer, som ligger i diagnosekriterierne for autisme. I relation til Bourdieus begreb om kapitaler, kan ovenstående udfordringer kan ikke tilskrives manglende kulturel kapital i form af forståelse for og tilpasning til feltets normer. De beskrevne udfordringer kan i stedet relatere sig til autismediagnosen, der som bekendt er medfødt og livsvarig. Der kan dog reflekteres over, hvorvidt arbejdsgiverne kan tolke de autistiske karakteristika som manglende kulturel kapital, idet de kan opfattes som en manglende forståelse for arbejdsmarkedets normer, krav og forventninger.

Udover den kulturelle kapital, findes det også relevant at overveje, hvordan henholdsvis den økonomiske kapital og den sociale kapital gør sig gældende for de unge i forhold til arbejdsmarkedet. I forhold til den økonomiske kapital har de unge som udgangspunkt en begrænset økonomisk kapital, idet de er på uddannelseshjælp, som er en af de laveste sociale forsørgelsesydelse. Disse faktorer er med til at sætte begrænsninger for de unges økonomiske muligheder, mens de er på uddannelseshjælp. I relation hertil skal det dog bemærkes, at vi ikke kender til de unges økonomiske baggrund, hvorfor der også kan være personer i målgruppen, som kommer fra en baggrund med en stærk økonomisk kapital, og som derfor alligevel har en vis økonomisk kapital som en del af deres habitus. En stærk økonomisk baggrund kan ifølge Bourdieu være en væsentlig magtfaktor (Wilken, 2011). Silke kommer i interviewet også med en udtalelse, som kan give et indblik i hvordan:

Og generelt hele den her, med at hele autismeområdet er ved at blive delt op i et A-hold og et B-hold, hvor A-holdet er dem, der har penge til at betale eksterne og private til faktisk at hjælpe en, og B-holdet det er dem der ikke har. A-holdet er dem, der har overskud til at anke, når der er noget, der virker forkert og B-holdet det er dem der ikke har. Øhm.. At, at, den opdeling.. den har påvirket mig rigtig meget, fordi jeg ikke kommer fra en særlig ressourcestærk familie. (...) Jeg synes, det er uretfærdigt, at jeg kan høre på medlemmer, der har fået deres diagnose samtidig med mig, og har haft forældre med en anden økonomisk ballast og med en anden indstilling til de her diagnoser, end jeg har haft, og høre hvor meget bedre de har stået i forhold til at kunne komme videre derfra, hvor jeg strandede (Silke, bilag s. 109).

Silkes udtalelse er med til at tydeliggøre, hvordan den økonomiske kapital kan være en magtfaktor. I citatet fremhæver hun, hvordan den økonomiske situation hos forældrene kan være med til at skabe nogle muligheder hos den unge med autisme. En vis grad af økonomisk kapital kan være en forudsætning for, at forældrene har overskud til at investere i barnets kulturelle kapital (Wilken, 2011). Dette kan eksempelvis være i form af, at forældre investerer i særlig undervisning, uddannelse eller særlig autismefaglig rådgivning til den unge. På den måde tydeliggøres det, hvordan den økonomiske kapital kan veksles til andre kapitalformer. I forhold til den sociale kapital hos de unge med autisme, så fylder denne forholdsvis lidt i den indsamlede empiri. På baggrund af analysen, som har haft fokus på de unge med autismes kapitaler i relation til arbejdsmarkedet, og med udgangspunkt i vores viden om deres tilknytning til arbejdsmarkedet, kan det fremstå usandsynligt at de unge er i besiddelse af en stor mængde social kapital, i forhold til hvad der værdsættes på arbejdsmarkedet, da dette ville

indebære et netværk af kontakter og relationer på arbejdsmarkedsfeltet. Desuden kan det overvejes, om de sociale barrierer, som autismen medfører, også kan stå i vejen for at opbygge et stærkt socialt netværk på arbejdsmarkedet.

Autisme er som bekendt en medfødt og livsvarig udviklingsforstyrrelse. De unge med autismes marginaliserede position på arbejdsmarkedet er derfor afhængig af, at arbejdsmarkedet tilpasses dem. I det ovenstående er det gennemgået, hvordan de unge ikke står i en magtfuld position på arbejdsmarkedsfeltet, hvorfor de heller ikke i særlig høj grad har mulighed for at påvirke feltet i en ny retning. De er derfor afhængige af, at magthaverne og de indflydelsesrige på feltet tilpasser rammer og krav til de unge med autisme, så de også opnår adgang og tilknytning til feltet. Dette er med til at placere målgruppen i en domineret position. En magthaver, som kan være med til at skabe denne adgang kan være lovgivningen om kompensation til handicappede i erhverv, som giver mennesker med handicap nogle rettigheder på arbejdsmarkedet, herunder fortrinsret til stillinger på offentlige arbejdspladser, jf. Lov om kompensation til handicappede i erhverv m.v., jf. LBK nr. 108 af 03.02.2020. Derudover kan forskellige interesseorganisationer også være med til at påvirke synspunkter på feltet, som kan være til målgruppens fordel. Endelig kan en magthaver også være virksomheders CSR-strategier, og den værdi det kan skabe for virksomheder at tage et socialt ansvar, hvilket vi vil komme nærmere ind på i projektets diskussion.

Overordnet tydeliggøres det i analysen, at der er en vis diskrepans mellem arbejdsmarkedsfeltets forventninger og de egenskaber og karakteristika, der er ved autisme. Denne kan i relation til vores viden om, hvor få mennesker med autisme, som er i beskæftigelse, være med til at sige noget om de strukturelle magtforhold, der er på spil på feltet, og som ikke afhænger af den enkelte med autismes vilje eller lyst til at opnå adgang til, samt indflydelse og status på, arbejdsmarkedsfeltet. Socialrådgiveren kan i den forbindelse være med til at påvirke arbejdsmarkedet gennem matchet mellem den enkelte ledige og en arbejdsgiver, hvor socialrådgiveren er med til at formidle viden og ressourcer vedrørende borgere med autisme i et forsøg på at give de unge adgang til arbejdsmarkedet. Denne rolle og funktion uddybes i det følgende afsnit.

Socialrådgiverens rolle i formidlingen af de unges ressourcer

Socialrådgiverens magt og ansvar i arbejdet udspiller sig på flere forskellige områder. I de to tidligere delanalyser tydeliggøres det, hvordan socialrådgiveren bærer ansvaret for etableringen

af henholdsvis kommunikationen, relationen og helhedssynet, hvilket i sig selv kan forstås som en form for magt. I praksis er socialrådgiverens magt i høj grad reguleret af juridiske rammer og krav til både indsatser og sagsbehandling, og kommunalpolitiske målsætninger og værdier er også med til at danne rammen for socialrådgiverens arbejde. Socialrådgiveren besidder alligevel et fagligt skøn og et handlerum, og det er indenfor dette, at den enkelte socialrådgivers magt udspiller sig i praksis. Det er i det socialfaglige skøn, at sociale problemer defineres og vejes op mod hinanden, og betydningsfulde afgørelser træffes.

Kompetence

Socialrådgiveren besidder en formaliseret magt i form af den kompetence, som fremgår af lovgivningen, og som kommunalbestyrelsen uddelegerer til de forvaltninger, som socialrådgiverne arbejder under (Andersen, 2016). Hvor omfattende denne kompetence i praksis er hos den enkelte socialrådgiver, er forskellig fra kommune til kommune, og afhænger af graden af egenkompetence i den enkelte afdeling. Der kan være både fordele og ulemper tilknyttet graden af egenkompetence. Louise beskriver i interviewet en af fordelene:

Jeg tror også det er forskelligt fra kommune til kommune hvor meget... ehm, egenkompetence de har, og hvor hurtigt de, kan sætte ting i gang. Ved at vi har en vis grad af egenkompetence, så kan vi også hurtigt gribe den unge, når den unge er motiveret og sige: 'ok, fint. Det sætter vi i gang i morgen' (Louise, bilag s. 30).

Louise beskriver, at hendes egenkompetence betyder, at hun har mulighed for at sætte indsatserne hurtigt i gang, fordi hun ikke skal igennem flere forskellige organisatoriske led for at få et tilbud godkendt. Dette er en fordel ved egenkompetencen, som indebærer, at den unge kan gribes i et motiveret øjeblik, og at indsatser kan iværksættes og stoppes med kort varsel og med udgangspunkt i den unges behov. Det kan overvejes, en for høj grad af egenkompetence kan udgøre en risiko for, at den personafhængighed i indsatsen, som vi tidligere har fundet frem til, forstærkes i en sådan grad, at der kan forekomme forskelsbehandling overfor borgerne i strid med ligebehandlingsprincippet. Ud fra Bourdieus begreber kan den enkelte socialrådgivers egenkompetence forstås som en symbolsk magt i kraft af, at fortolkningen af borgeren problemer og visitationen til tilbud foregår hos den enkelte. Det tilskriver socialrådgiveren et stort ansvar for faglig refleksion og borgerinddragelse i visitationsprocessen, da der ellers ud fra Bourdieus perspektiv vil være en øget risiko for, at borgeren udsættes for symbolsk vold. En lav grad af egenkompetence kan have den fordel, at den kan være med til at sikre en ensretning i sagsbehandlingen og vurderingen af sager. Den lavere grad af egenkompetence kan til gengæld betyde, at socialrådgiverens handlerum indskrænkes,

ligesom den symbolske magt i højere grad findes i organisationen, hvor den forvaltes af eksempelvis afdelingsledere eller visitationsudvalg. En fordel ved dette kan dog være, at risikoen for et dårligt samarbejde med borgeren mindskes, da det i så fald ikke vil være den enkelte rådgiver, der står til ansvar for afgørelser, som borgeren kan være utilfreds med. Indskrænkningen af socialrådgiverens egenkompetence kan også medføre, at borgeren er i risiko for at opleve symbolsk vold, hvis prædefinerede kriterier for forskellige bevillinger kommer til at overskygge blikket for individuelt tilrettelagte indsatser. I juridisk forstand kan dette føre til, at der foregår skøn under regel, hvor kommunernes interne retningslinjer kommer til at stå i vejen for skønsudøvelsen og den konkrete, individuelle vurdering i hver enkelt sag (Andersen, 2016).

Formidling til arbejdsgivere

Socialrådgiverens rolle på beskæftigelsesområdet består af at arbejde beskæftigelsesrettet med de unge med det formål at bringe dem i selvforsørgelse, eller alternativt afklare dem til anden forsørgelse. En vigtig samarbejdspartner i dette arbejde, er de lokale virksomheder, da det er i samarbejde med disse, at de unge kan komme i virksomhedspraktikker og afprøve deres kompetencer og interesser på arbejdsmarkedet. Netop processen med at etablere en virksomhedspraktik er en, hvor socialrådgiverens fortolkning af de unge spiller en væsentlig rolle, og hvor der er et reelt samarbejde med arbejdsmarkedet og arbejdsgiverne. Det er i denne proces, at socialrådgiveren kommer til at agere brobygger mellem de unge med autisme, og arbejdsmarkedet. Socialrådgiverens indflydelse på, hvordan den unges ressourcer og skånehensyn fortolkes og formidles til en potentiel arbejdsgiver, kan forstås som en symbolsk magt. Konkret kan dette udspille sig ved, at socialrådgiveren vurderer, hvilke brancher den unge matches til, hvilke skånehensyn der lægges vægt på, og hvordan den unge inddrages i processen. Eksempelvis kan borgere med autisme have problemer med forestillingsevnen, og som konsekvens heraf have svært ved at forestille sig, hvad de gerne vil arbejde med eller uddanne sig indenfor. Her kan socialrådgiveren have en særlig rolle i at støtte de unge i at omdanne interesser eller kompetencer til brugbare færdigheder i forskellige brancher. Louise udtaler sig i følgende citat om netop dette:

Ehm... for der har jeg haft nogle som var meget, meget fastlåste... i hvad de vil... ehm, og så det med forestillingsevnen, det kan også ramme nogle gange, jeg har en lige nu... en rigtig sød ung mand, han ved overhovedet ikke, hvad han vil. Han ved, han gerne vil uddanne sig, men han ved ikke hvad. Så der er vi lige nu der, hvor lige nu prøver vi ting af med ham, og finder ud af, hvor vi skal starte. Så lige nu er han i praktik et sted, hvor

han også får noget undervisning, fordi det vil han gerne. Men det fylder rigtig meget for ham, det her med, at han gerne vil i gang med en uddannelse, men ved ikke, sådan, hvad. Så der er det med at finde ud af, ok, hvad kan vi forestille os, hvad er... hvad ressourcer har du, så er det meget det, vi har fokus på. Hvad er dine ressourcer, og hvad er dine skånebehov, selvfølgelig, også så han ikke bliver, eh, belastet. Men så er det det, vi prøver at snakke meget ind i (Louise, bilag s. 12).

Louises citat er med til at tydeliggøre den væsentlige rolle, som socialrådgiveren kan have, når de unge med autisme har svært ved at forestille sig, hvad de skal, og at socialrådgiveren dermed kommer til at have en stærk indflydelse på dette.

Foruden den magt og indflydelse, som socialrådgiveren har, når borgerens færdigheder skal matches og formidles til arbejdsmarkedet, har socialrådgiveren også en særlig rolle i arbejdet med at formidle arbejdsmarkedets rammer og krav til de unge. Socialrådgiverens brobygningsrolle på arbejdsmarkedet kan derfor også udspille sig i arbejdet med at formidle nogle af de normer, som eksisterer på arbejdsmarkedet til de unge og på den måde styrke deres muligheder for inklusion på arbejdsmarkedsfeltet. Dette er både relevant, fordi de unge har en lav grad af tilknytning til og erfaring med arbejdsmarkedet, og fordi de unge med autisme kan have svært ved at aflæse det sociale samspil med andre. Disse faktorer kan have den betydning, at de unge kan have svært ved at navigere i arbejdsmarkedets rammer og krav, og herunder de normer der gælder på arbejdsmarkedsfeltet. Følgende citat fra Julie er med til at tydeliggøre socialrådgiverens rolle og de forskellige hensyn, som socialrådgiveren skal tage i sin vurdering:

Det er et arbejdsmarked, hvor vi har travlt alle sammen. Og man kører, sådan, stærkt, sådan. Og de har brug for noget forudsigelighed, og det kræver jo, at du har tiden til at planlægge det. Ehm, så på den måde, så kan det være svært at finde de... de rette match. Ehm, og måske også noget, vi nogle gange kan komme til at bruge ekstra tid på, fremfor bare at sende dem ud i noget som... som jeg i hvert fald personligt godt kan tænke, det.. det bliver ikke godt det her. Så vil jeg hellere lige bruge det længere tid til vi finder noget, der rent faktisk er godt for dig. Så handler det jo også om at finde et sted, altså... her på stedet, der finder vi selv praktikker, hvor der er nogle kommuner, hvor man har en afdeling, der sidder og finder praktikker. Her kender vi dem jo mere, så jeg kan bedre sige sådan, når jeg mødes med en... leder, eller sådan, et eller andet, vil det... passe godt sammen. Eller vil... vil det, hvis det er en leder der er sådan, meget flyvsk, eller sådan, så vil det måske ikke lige være der. Sådan, de vil være god til en anden gruppe måske, men ikke... den her gruppe. Ehm, så det kræver også et vist kendskab til de forskellige

virksomheder også. Ehm... så ja, det kan godt være svært, men... men jo klarere vi kender dem, jo mere vi kender deres hensyn, jo nemmere er det også at sige det på forhånd, så man... ikke kommer i situationer hvor det kommer som en overraskelse for virksomheden (Julie, bilag s. 65).

Julie beskriver i citatet, at hun på den ene side skal lede efter en praktikplads, hvor hun vurderer, at ledelsen kan tilgodese den unges skånehensyn, og hvor den unge kan trives. Julie er således med til at vurdere og bestemme en fortolkning af, hvilken type af arbejdsgiver, der matcher den enkelte unge med autisme. Omvendt tager hun også hensyn til arbejdsgiveren, når hun beskriver, at den unges hensyn skal formidles til denne, så virksomheden ikke får en overraskelse. I forhold til dette, er Julie med til at vurdere hvilke hensyn, der er vigtige for arbejdsgiveren, og hvordan disse skal formidles. Det kan således forstås, at socialrådgiveren spiller en væsentlig rolle i dette spændingsfelt mellem den unge og arbejdsgiveren, og at socialrådgiveren besidder en væsentlig symbolsk magt i forhold til at danne bro mellem de to parter. For at undgå, at den symbolske magt ændrer karakter til symbolsk vold, står inddragelse af borgerens perspektiv centralt, da den giver mulighed for, at de unge får indflydelse på de fortolkninger, som socialrådgiveren foretager.

Socialrådgiverens handlerum

I det ovenstående er det gennemgået, hvilken magt og indflydelse socialrådgiveren har i forhold til de muligheder og tilbud, som de unge med autisme får i beskæftigelsesindsatsen. Afslutningsvist findes det relevant at reflektere over, hvordan socialrådgiverens handlerum udspiller i et bredere perspektiv. I Bourdieus teori lægges der vægt på, hvordan habitus og kapitaler i høj grad dannes gennem opvækstbetingede vilkår vedrørende eksempelvis økonomi, uddannelse og forældres netværk. Der lægges desuden vægt på, hvordan de dominerende og dominerede positioner i samfundet reproducerer sig selv, og at forandringen af disse er en konstant magtkamp om, hvilke kapitaler der værdsættes på et felt (Wilken, 2011). Den enkeltes muligheder forstås derfor som relativt forudbestemte, og dermed svære at forandre. Socialrådgiverens handlerum kan således forstås som forholdsvist begrænset, da mulighederne for at bringe borgere ud af en marginaliseret position på arbejdsmarkedsfeltet er under indflydelse af de magtkampe, som foregår på feltet. I kraft af sin magt og position på feltet deltager socialrådgiveren dog også selv i disse magtkampe, idet rollen som brobygger giver socialrådgiveren mulighed for at formidle og forstærke de ressourcer hos borgerne, som værdsættes på feltet. Derudover kan socialrådgiveren i sit virksomhedssamarbejde også til en vis

grad være med til at ændre billedet af, hvilke ressourcer der skal til for at deltage på arbejdsmarkedet.

Delkonklusion

I ovenstående analyse vedrørende arbejdsmarkedets rammer og krav, samt socialrådgiverens magt og indflydelse herpå, kan vi indledningsvist konkludere, at arbejdsmarkedet er dynamisk og i udvikling, hvilket kan have konsekvenser for projektets målgruppes muligheder på arbejdsmarkedet. Dette perspektiv er både socialrådgiverne og talsperson for Autisme Ungdom, Silke, med til at understøtte. Analysen viser desuden, at de kapitaler, som de unge med autisme besidder, ikke stemmer overens med de kapitaler, som værdsættes på arbejdsmarkedet. Socialrådgivernes beskrivelser af de unges kulturelle kapital og de træk, der forbindes med autismediagnosen, stemmer ikke overens med de værdsatte kapitaler blandt arbejdsgivere om sociale egenskaber, fleksibilitet, effektivitet og omstillingsparathed. Derudover viser analysen, at socialrådgiverne har en væsentlig rolle i arbejdet med at agere brobygger mellem de unge med autisme og arbejdsmarkedet. Denne rolle indeholder både en formel magt i form af kompetence til at træffe afgørelser, men i rollen er også indlejret en symbolsk magt, som medfører et særligt ansvar. Denne magt udspiller sig både, når socialrådgiveren skal formidle de unges kompetencer til arbejdsmarkedet, og når arbejdsmarkedets rammer, krav og normer skal formidles til de unge. Socialrådgiveren foretager analyser og fortolkninger, som åbner og lukker døre på arbejdsmarkedet, og som har betydning for den enkelt unge. Socialrådgiverens handlerum er dog begrænset af, at de magtfaktorer der er på spil, er ude af socialrådgiverens hænder.

Virksomhedernes sociale ansvar

I det følgende afsnit vil vi diskutere socialrådgiverens rolle i relation til virksomhedernes sociale ansvar i at integrere borgere på kanten af arbejdsmarkedet. Projektets analyse har tydeliggjort socialrådgiverens rolle, og dennes betydning, i arbejdet med at bringe unge med autisme i beskæftigelse. Vi har også haft blik for, at en del af forudsætningen for at lykkes med det beskæftigelsesrettede arbejde med unge med autisme, handler om arbejdsgivernes vilje til at tilpasse rammer og krav på arbejdspladsen til denne målgruppes særlige behov.

Vi er i den forbindelse opmærksomme på, at virksomhedernes interesser og prioriteter på nogle punkter er anderledes end socialrådgiverens. Hvor socialrådgiverens arbejde på beskæftigelsesområdet overordnet handler om at finde en plads på arbejdsmarkedet til de unge i målgruppen, så er der nogle andre interesser på spil hos arbejdsgiverne. De skal have deres forretning til at løbe rundt, og deres opgave består ikke i at bringe udsatte ledige i beskæftigelse. Det kan tværtimod kræve ressourcer af arbejdsgiverne at integrere de unge i målgruppen på arbejdsmarkedet. En undersøgelse foretaget af VIVE, som hvert år kortlægger beskæftigelsesituationen for borgere med handicap, har undersøgt, hvilke barrierer personaleledere oplever i forhold til at ansætte borgere med handicap (Amilon, Østergaard & Olsen, 2021). I undersøgelsen svarer 51,2% af personalelederne, at den primære hindring for personalelederne i forhold til at ansætte personer med et handicap er, at det er for tidskrævende, og 31,1% svarer, at det er for økonomisk omkostningsfuldt (Amilon et. al., 2021, s. 74). De oplevede hindringer er med til at danne et billede af, at arbejdsgiverne forstår ansættelsen af borgere med handicap som ressourcekrævende i forhold til både tid og økonomi. I en anden undersøgelse foretaget af analysebureauet DAMVAD for Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering, som undersøger drivkræfter og barrierer i forhold til den virksomhedsrettede beskæftigelsesindsats overfor ikke-arbejdsmarkedsparete borgere, fremgår det, at virksomhederne betragter de borgere, som indgår i et virksomhedsrettet forløb, som en udgift for virksomheden (DAMVAD, 2015). Dette er med til at understøtte indikationen om, at virksomhederne ikke oplever det som en økonomisk fordel at indgå i samarbejder om virksomhedsrettede forløb eller ansætte mennesker med handicap. De unge med autisme kan forstås som værende omfattet af målgruppen for de ovenstående undersøgelser, og resultaterne kan dermed understøtte projektets analyses argument om, at der eksisterer nogle barrierer på arbejdsmarkedet, som forhindrer de unge i at deltage. Undersøgelsen vedrørende de virksomhedsrettede forløb giver dog en indikation af, at arbejdsgiverne generelt er positivt indstillede overfor at samarbejde

med kommunerne om den virksomhedsrettede indsats til ikke-arbejdsmarkedspare borgere. Her svarer 96% af de adspurgte virksomhedskonsulenter, at de enten er enige eller meget enige i, at virksomhederne generelt er samarbejdsvillige (DAMVAD, 2015). Undersøgelsen viser desuden, at 40% af virksomhederne i undersøgelsen har haft en ikke-arbejdsmarkedspare borger i et virksomhedsrettet tilbud indenfor de seneste to år (DAMVAD, 2015). Disse resultater er med til at nuancere det ovenstående billede og skabe en forståelse af, at det økonomiske incitament ikke står alene hos virksomhederne, men at der også er et ønske om at tage et socialt ansvar. Dette stemmer overens med, at begge undersøgelser viser, at den primære motivation for virksomhederne, er et ønske om at tage et socialt ansvar. Undersøgelsen vedrørende den virksomhedsrettede indsats over for ikke-arbejdsmarkedspare borgere viser, at 78% af virksomhederne er enten enige eller meget enige i, at det primært er ønsket om at tage et socialt ansvar, der har fået dem til at tage en ikke-arbejdsmarkedspare borger i aktivering (DAMVAD, 2015). Ligeledes svarer 68,2% af personalelederne i undersøgelsen vedrørende handicap og beskæftigelse, at det at bidrage til samfundet er en af de væsentligste grunde til at ansætte en person med et handicap (Amilon et. al., 2021).

Virksomhedernes sociale ansvar kan forstås gennem begrebet CSR og gennem en forståelse af social ansvarlighed som et politisk og juridisk begreb. CSR står for *Corporate Social Responsibility* og dækker over en virksomheds strategi indenfor eksempelvis social ansvarlighed og inklusion, bæredygtighed, klima eller menneskerettigheder (Bredgaard, 2014, s. 12). De danske virksomheders CSR-strategier er under indflydelse af flere parametre, herunder den danske politik om samfundsansvar, som blandt andet indebærer, at virksomheder af en vis størrelse skal afrapportere omkring deres strategi om samfundsansvar (Bredgaard, 2014). Ordninger som løntilskud, fleks- og skånejob samt virksomhedspraktik også ses som politiske virkemidler i en strategi til at skabe et mere rummeligt arbejdsmarked for borgere, som er langt fra arbejdsmarkedet (Bredgaard, 2014). Derudover anvendes CSR-strategier af virksomheder som en måde at dokumentere, hvordan de tager et socialt ansvar. Dansk Erhverv har i 2020 udgivet en undersøgelse om forventninger til virksomheders samfundsansvar, hvor 779 virksomheder er blevet adspurgt til forventninger og gevinster ved at udvise samfundsansvar. I rapporten svarer 57% af virksomhederne at goodwill hos samarbejdspartnere og politikere er en af gevinsterne ved at udvise samfundsansvar, mens 54% svarer, at det skaber gevinster i forhold til branding og omdømme. Det er derimod kun 28% af virksomhederne, der angiver, at de forventer at kunne opnå en direkte økonomisk gevinst ved at udvise samfundsansvar (Dansk Erhverv, 2020, s 7). Dette er med til at indikere, at det primært

er immaterielle faktorer, der opleves som gevinster for virksomhederne, når det omhandler samfundsansvar. Det er også med til at forstærke billedet af, at virksomhederne på trods af det manglende økonomiske incitament alligevel ser nogle fordele i at udvise samfundsansvar. Strategier om social ansvarlighed er således med til at skabe fokus på andre vigtige faktorer ved en virksomhed end det økonomiske aspekt. Gennem de senere år har virksomhederne oplevet et stigende forventningspres til at udvise samfundsansvar (Dansk Erhverv, 2020). Ifølge undersøgelsen fra Dansk Erhverv kommer det største pres fra politikere og ny lovgivning, idet 72% af de adspurgte virksomheder har angivet netop denne faktor som en kilde til forventningspres. Derudover oplever 64% pres fra egen bestyrelse og direktion, mens 62% oplever et øget pres fra medarbejderne. Over 50% svarer også, at de oplever det øgede pres fra enten offentlige kunder, samarbejdspartnere, erhvervs- eller privatkunder (Dansk Erhverv, 2020). Der er således ikke kun et stigende fokus fra politisk side, men også fra virksomhederne selv og deres kunder.

Som tidligere beskrevet, kan arbejdsmarkedets udvikling have haft en negativ effekt på målgruppens muligheder for at opnå tilknytning til arbejdsmarkedet. Globalisering og outsourcing af arbejdspladser til udlandet har medført en lavere efterspørgsel på ufaglært arbejdskraft, som de unge med autisme ofte vil være. Det kan dog overvejes, om det øgede fokus på CSR kan være med til at skabe muligheder for de unge med autisme. Gennem det øgede fokus på social ansvarlighed, kan der skabes et større incitament for, at flere virksomheder tager del i det sociale ansvar i forhold til at skabe et rummeligt arbejdsmarked. Selvom CSR kan have en positiv effekt på målgruppens muligheder for beskæftigelse, kan der dog også reflekteres over de bagvedliggende incitament, det kan skabe hos virksomhederne. Hvis ansættelsen af de unge er drevet af en pligtfølelse skabt fra politisk hånd, eller ambitionen om at skabe en særlig virksomhedsprofil, der værdsættes af kunderne, kan de unge komme til at agere brikker i en strategi om social ansvarlighed. De unge kan således blive interessante for virksomhederne at ansætte, ikke nødvendigvis fordi de har den arbejdsmæssige kapacitet, som virksomhederne ønsker, men fordi de kan medvirke til at opfylde virksomhedernes CSR-strategi. Det kan dog være svært at forestille sig, at denne udvikling og integration kan ske på andre måder med de tidligere nævnte egenskaber, der værdsættes på det nuværende arbejdsmarked. Spørgsmålet er dermed, hvorvidt det i praksis vil være underordnet, hvilket incitament virksomhederne har for at ansætte de unge med autisme. Det væsentligste hensyn må være, hvorvidt det kan bidrage til at skabe et mere rummeligt arbejdsmarked, hvor de unge kan opnå tilknytning til arbejdsmarkedet, og de goder det medfører. Der bør dog generelt lægges vægt

på, at virksomhederne som udgangspunkt ønsker at bidrage til samfundet og udvise socialt ansvar, og at dette ønske ikke nødvendigvis hænger sammen med en bestemt CSR-politik eller strategi.

I ovenstående perspektiv er det umiddelbart svært at se, hvordan socialrådgiveren kan spille en afgørende rolle, da der er stærkere kræfter på spil, som regulerer arbejdsmarkedet. Dette er blandt andet det politiske og juridiske aspekt, men også samfundets diskurser, og hvad der værdsættes og efterspørges i samfundet. Socialrådgiverens rolle fremtræder dermed mindre betydningsfuld, når den stilles overfor arbejdsmarkedet som en helhed. Socialrådgiverens rolle indebærer i det beskæftigelsesrettede arbejde at skabe plads på arbejdsmarkedet, og med at matche den enkelte borger til den enkelte virksomhed, og udspiller sig dermed i høj grad på individniveau. Spørgsmålet er imidlertid, hvorvidt socialrådgiverens rolle alligevel indebærer et særligt ansvar. Et af Dansk Socialrådgiverforenings professionsetiske principper omhandler et ansvar for at fremme social retfærdighed (Dansk Socialrådgiverforening, 2011). Dette kan forstås som socialrådgiveren i jobcenterets ansvar for at sikre og fremme den enkelte borgers adgang til arbejdsmarkedet, men også som et bredere samfundsmæssigt ansvar for at sikre borgerne lige adgang til arbejdsmarkedet og være en stemme for dem, som ikke selv har mulighed for at have indflydelse. På den ene side er socialrådgiveren bare en lønmodtager, men på den anden side indebærer socialrådgiverprofessionen et indblik i et udsnit af virkeligheden, som de færreste måske kender til. Der kan dermed reflekteres over, hvorvidt socialrådgiverens etiske ansvar kun omhandler den enkelte virksomhed og borger, eller om ansvaret også rækker ud over det og ind i et mere samfundsmæssigt ansvar for at fremme ligestilling og rettigheder for udsatte borgere.

Handleforslag

På baggrund af projektets undersøgelse og analyse, vil vi det følgende præsentere nogle mulige handleforslag og opmærksomhedspunkter til den fremadrettede praksis i arbejdet med unge med autisme.

Analysen vedrørende arbejdsmarkedets rammer og krav har vist, at de unge med autisms ressourcer ikke nødvendigvis matcher arbejdsmarkedets rammer og krav. Den har desuden vist at socialrådgiverens rolle har en betydning i det beskæftigelsesrettede arbejde, når de unges ressourcer skal formidles til mulige arbejdsgivere. Analysen har desuden vist, at de unge med autisme også har begrænsede muligheder for at have indblik i de normer og krav, der stilles på arbejdsmarkedet. Dette resulterer i følgende to handleforslag til praksis:

Socialrådgiveren skal formidle og oplyse om ressourcer og skånebehov til arbejdsgivere

Socialrådgiveren kan som bekendt have en særlig rolle som brobygger mellem den unge med autisme og mulige arbejdsgivere, som indebærer et særligt ansvar for formidlingen af de unges ressourcer. Det kan helt konkret indbefatte, at socialrådgiveren formidler viden om autisme til mulige arbejdsgivere, eller at socialrådgiveren hjælper og støtter arbejdsgiverne i at se løsninger på udfordringer i forhold til at tilpasse arbejdspladsen til den unges skånehensyn. Det kan for eksempel være i forhold til strukturering af arbejdsdagen, afskærmning fra sanseindtryk eller øget behov for pauser. Som nævnt i diskussionen forudsætter socialrådgiverens succes i arbejdet med at bringe unge med autisme ind på arbejdsmarkedet også, at virksomhederne er villige til at tage et socialt ansvar og dermed har en vilje til at ansætte dem. Handleforslaget indebærer dermed et samspil mellem virksomhedernes vilje til at ansætte unge med autisme og socialrådgiverens ansvar i at videreformidle dem til arbejdsmarkedet.

Socialrådgiveren skal oversætte arbejdsmarkedets rammer og krav

Som nævnt i projektet, har de unge med autisme ofte en lav grad af tilknytning og erfaringer med arbejdsmarkedet, og som beskrevet i analysen, har socialrådgiveren dermed et særligt ansvar for at hjælpe de unge med at oversætte de rammer og krav, der knytter sig hertil. Dette indebærer helt konkret, at socialrådgiveren skal støtte de unge i at forstå arbejdsmarkedets uskrevne regler. Det kan også omhandle, at socialrådgiveren støtter den unge i at undersøge mulige brancher ved at se forskellige arbejdspladser, så den unge med autisme får et visuelt og rent fysisk indblik i forskellige arbejdsområder eller uddannelser.

Vores delanalyser ud fra begreberne kommunikation, relation og helhedssyn har ligeledes givet anledning til nogle handleforslag, som vil blive præciseret i det følgende. Resultatet af analysen har blandt andet vist, hvordan kommunikation, relation og helhedssyn er centrale elementer i det beskæftigelsesrettede arbejde med unge med autisme. Resultatet af analysen vedrørende kommunikation, er med til at tydeliggøre vigtigheden af socialrådgiverens bevidsthed omkring sit ansvar i forhold til at facilitere en kommunikation, som er tilpasset de unge med autisme og deres forudsætninger for at kommunikere og udtrykke sig på. Derudover fremhæves det i analysen, at socialrådgiveren skal tage ansvar for at opbygge en tillidsfuld relationen til den unge, men samtidig sørge for, at denne ikke bliver for nær, således at den unge bliver så afhængig af relationen, at det kan have en negativ indflydelse på vedkommendes liv. Dette har blandt andet ført til følgende handleforslag, som socialrådgiveren skal være opmærksom på:

Socialrådgiveren skal være særligt opmærksom på kommunikationen

I projektet har vi opnået viden om, at personer med autisme kan have udfordringer med kommunikation og det sociale samspil, og i den forbindelse ofte har svært ved at forstå andres måde at udtrykke sig på, og dertil også kan have svært ved at udtrykke sig. Derfor er det særligt vigtigt, at socialrådgiveren forholder sig opmærksomt og reflekteret til kommunikationen, og hvordan denne så vidt muligt kan foregå på den enkelte unges præmisser. Det kan eksempelvis være en fordel, ikke at være for afhængig af den nonverbale kommunikation, som den unge både kan have svært ved at aflæse og selv at vise. Ved at socialrådgiveren er bevidst og reflekterende, samt tilpasser kommunikation til de unge med autisme, øges muligheden for en bedre relation. Opmærksomheden på kommunikationen med de unge kan på den måde være central for arbejdet, da netop relationen til de unge, ifølge vores analyse, kan have en væsentlig betydning i det beskæftigelsesrettede arbejde. I delanalysen om kommunikation konkluderes det, at socialrådgiverens viden om autisme, har en væsentlig betydning for at kunne tilpasse kommunikationen. Derfor skal ovenstående handleforslag også ses i sammenhæng med et behov for, at socialrådgiveren besidder denne viden i arbejdet med unge med autisme.

Socialrådgiveren skal inddrage den unge i sagsbehandlingen under hensyn til den enkeltes kommunikative vilkår

Som nævnt i det ovenstående skal socialrådgiveren være særligt opmærksom på kommunikationen, da personer med autisme ofte har udfordringer med kommunikationen og det sociale samspil med andre. I forbindelse hermed er det også vigtigt, at kommunikationen tilpasses de

unge, således de får en reel mulighed for at give deres ønsker og behov tilkende, og på den måde får mulighed for at blive inddraget i egen sag. Kravet om at tilrettelægge sagsbehandlingen således, at borgeren har mulighed for at deltage, følger også af dialogprincippet, og kan således i det konkrete arbejde med personer med autisme ske ved at tilpasse kommunikationen. Det kan eksempelvis være, at socialrådgiveren skal hjælpe med at konkretisere rammer og muligheder, førend at den unge reelt har en mulighed for at udtrykke konkrete ønsker og behov.

De ovenstående handleforslag tager udgangspunkt i analysens generelle symptombillede af autisme. I praksis bør der dog altid tages udgangspunkt i den enkeltes situation og behov, som sammen med en generel viden om autisme, kan give et retvisende billede af, hvordan socialrådgiveren relationelt og kommunikativt skal forholde sig til den unge. Dette munder således ud i et sidste handleforslag, som er baseret på den viden, som vi har opnået gennem analysen omkring socialrådgiverens brug af helhedssyn:

Socialrådgiveren skal modvirke at stereotype opfattelser af personer med autisme

Som nævnt i analysen vedrørende helhedssyn, kan der være nogle stereotype forståelser og fordomme om personer med autisme, hvorfor det kan være vigtigt, at socialrådgiveren er særligt opmærksom på at arbejde ud fra et individuelt og fordomsfrit syn på de unge med autisme, således den unge ikke bliver defineret ud fra stereotype og misvisende forståelser. Dertil må socialrådgiveren være opmærksom på, at selvom generel viden om autisme kan være med til at forstå de unges generelle udfordringer, er det vigtigt ikke udelukkende at forstå borgeren ud fra autismediagnosen, da hvert enkelt individ altid vil have sine særegne behov og livsvilkår.

Formålet med de fremsatte handleforslag er at bidrage med adskillige perspektiver på hvordan socialrådgiveren kan arbejde og styrke det beskæftigelsesrettede arbejdet med unge med autisme. Samlet har formålet med forslagene således også været at tydeliggøre og styrke socialrådgiverens rolle i arbejdet. Ovenstående handleforslag er således dette projekts refleksioner og bidrag til det fremtidige arbejde med målgruppen i praksis.

Konklusion

Nærværende projekt tager udgangspunkt i problemformuleringen: *Hvordan kan vi forstå socialrådgiverens rolle og dennes betydning i for arbejdet med unge med autisme i beskæftigelsesindsatsen?* I det følgende, vil vi opsummere den viden, som vi har opnået gennem projektet, med henblik på at besvare vores problemformulering.

På baggrund af projektets problemformulering, og i kraft af projektets hermeneutiske tilgang, har vi gennem projektet forsøgt at finde frem til en forståelse af socialrådgiverens rolle i det beskæftigelsesrettede arbejde med unge med autisme. Dette har vi gjort ved at inddrage udtalelser fra tre socialrådgivere og talspersonen fra Autisme Ungdom, Silke Ena Svarre, som sammen med inddragelse af eksisterende viden, centrale begreber og teori, har bidraget med et perspektiv på, hvordan socialrådgiverens rolle og dennes betydning kan forstås. Projektets resultater har således ikke til formål at give et generelt svar på, hvad socialrådgiverens rolle indebærer i det beskæftigelsesrettede arbejde med unge med autisme, men har i stedet til formål at give en forståelse af denne, baseret på et udsnit af virkeligheden.

På baggrund af projektet kan det konkluderes, at kommunikation og relationen har en central betydning for socialrådgiverens arbejde med unge med autisme. I projektet har vi opnået viden om, at personer med autisme kan have særlige udfordringer med det kommunikative og sociale samspil. På baggrund af analysen, med inddragelse af socialrådgivernes udtalelser, kan vi konkludere, at det indgår i socialrådgiverens rolle at sørge for at tilpasse kommunikationen til den enkelte persons kommunikative vilkår. Dette kan indebære, at socialrådgiveren skal være opmærksom på sin egen udtryksform i mødet med de unge, og samtidig forholde sig til de unges måde at udtrykke sig på. Det at kunne kommunikere på de unges præmisser, kan også betragtes som et vigtigt skridt i at opfylde socialrådgiverens juridiske forpligtelse i kraft af dialogprincippet om at sikre inddragelsen borgeren, således at de kan medvirke ved egen sag. En tilpasning i de kommunikative præmisser kan således være nødvendig førend de unge i realiteten har mulighed for at udtrykke sig, og på den måde medvirke i egen sag. Eksempelvis har vi opnået en indsigt i, at personer med autisme ofte har nedsat forestillings-evne, hvorfor det helt konkret kan være relevant at hjælpe de unge med at konkretisere deres individuelle behov for indsatser, frem for at de unge bliver efterladt til selv at skulle konkretisere dette i en for åben ramme. Vi har derudover fundet frem til, på baggrund af socialrådgiverens og Silkes udtalelser, at den enkelte socialrådgivers viden og faglighed,

vurderes at være af særlig betydning, hvorfor indsatsen bærer præg af at være personafhængig. I forhold til at opbygge en relation til de unge, har vi fundet frem til, at socialrådgiverens autismespecifikke viden har en særlig betydning, da den gør socialrådgiveren i stand til at kunne møde og kommunikere med de unge med autisme på en hensigtsmæssig måde. Hertil har vi opnået en forståelse af, at socialrådgiveren har et ansvar for at opbygge en bæredygtig relation til de unge med autisme. Dette ansvar kan blandt andet indebære kompetencer i at reflektere etisk over relationen, da det kan have den betydning, at det mindsker risikoen for, at relationen bliver for nær og uundværlig for den unge. Socialrådgiverens rolle i relation til arbejdet med de unge med autisme, kan således forstås som værende præget af en afvejning og tilpasning af det kommunikative og relationelle samspil.

Derudover kan det konkluderes, at socialrådgiverens kompetence og rolle i at kunne anlægge et helhedssyn, har stor betydning for socialrådgiverens arbejde med komplekse sociale problemer, som de unge med autisme ofte har i kraft af behovet for forskelligartede indsatser. På baggrund af socialrådgivernes udtalelser, har vi opnået en forståelse af, at socialrådgiverens rolle i anlæggelsen af et helhedssyn, og refleksion over de unges situation, har en central betydning for arbejdet, og er en vigtig faktor i at modvirke låste forforståelser samt ensidige og stereotype opfattelser af personer med autisme. Desuden kan det, at socialrådgiveren formår at udfordre egne forforståelser, forstås som et væsentligt element i at åbne de unge med autismes mulighedsrum op. I anlæggelsen af et helhedssyn er det ligeledes nødvendigt at inddrage forskelligartet viden fra andre professionelle, hvilket også må anses som en nødvendighed i at oplyse den unges sag. I forbindelse med behovet for indsatser i andre sektorer, og tilrettelæggelsen af en helhedsorienteret indsats, kan det være relevant, at socialrådgiveren er bevidst omkring andre sektorerers rammer og vilkår. På den måde bliver socialrådgiveren i stand til at kunne reflektere over disses betydning for den samlede indsats. Generelt kan det konkluderes, at vi på baggrund af analysen har opnået en forståelse af, at socialrådgiverens evne til helhedsorienteret refleksion har den betydning, at de unges mulighedsbetingelser ikke bliver et produkt af et enkelt snævert perspektiv, men derimod et produkt af forskelligartede perspektiver, som anses i samspil med hinanden.

På baggrund af analysen vedrørende arbejdsmarkedets rammer og krav har vi opnået en forståelse af, at arbejdsmarkedets udvikling kan have en betydning for de unge med autismes muligheder på arbejdsmarkedet. Det kan ud fra analysen konkluderes, at de karakteristika og levevilkår, som forbindes med målgruppen, ikke nødvendigvis stemmer overens med de egen-

skaber, som værdsættes på arbejdsmarkedet. Dette ses blandt andet ved, at de interviewede socialrådgivere ikke tillægger de unge stærke ressourcer i relation til uddannelse, og heller ikke i forhold til arbejdsmarkedet. Analysens resultater bidrager desuden med en forståelse af, at socialrådgiveren har en væsentlig rolle som brobygger mellem den unge med autisme og arbejdsmarkedet. Socialrådgiverens rolle har således en særlig betydning, både i formidlingen af de unges ressourcer til arbejdsmarkedet, og i forhold til at formidle arbejdsmarkedets rammer og krav til de unge. På baggrund af analysen har vi opnået en forståelse af, at socialrådgiveren besidder en formel magt, som giver kompetence til at træffe afgørelse, men socialrådgiverens magt kan også udspille sig i form af ansvaret for at oversætte og fortolke rammer og krav mellem den unge med autisme og arbejdsgiverne. Socialrådgiverens fortolkninger har dermed den betydning, at de kan medvirke til at åbne og lukke døre for de unge på arbejdsmarkedet.

På baggrund af diskussionen har vi opnået en forståelse af, at virksomhederne også spiller en afgørende rolle i forhold til de unges muligheder på arbejdsmarkedet. Den inddragede empiri tyder på, at virksomhederne oplever det som ressourcekrævende at integrere de unge på arbejdsmarkedet, og at dette kan være med til at skabe barrierer. Dog fremhæves det også, at virksomhederne generelt ønsker at tage et socialt ansvar, som kan komme til udtryk gennem virksomhedernes CSR-strategier. Det øgede fokus på virksomhedernes sociale ansvar kan skabe et incitament for at ansætte de unge i målgruppen. Vi har desuden også diskuteret, hvorvidt socialrådgiveren har et professionsetisk ansvar for at modvirke social ulighed på arbejdsmarkedet.

Afslutningsvis, munder projektet ud i nogle konkrete handleforslag, som vi har udarbejdet på baggrund af ovenstående resultater fra henholdsvis analysen og diskussionen. Disse indebærer, at socialrådgiveren skal påtage sig ansvaret for at formidle de unge med autisms ressourcer til arbejdsgivere og ansvaret for at formidle arbejdsmarkedets rammer og krav til de unge. Handleforslagene indebærer desuden, at socialrådgiveren skal være særligt opmærksom på kommunikation og inddragelse af den unge i kommunikationen. Endeligt skal socialrådgiveren påtage sig et ansvar for at modvirke stereotype opfattelser af borgere med autisme gennem et helhedssyn. Overordnet har handleforslagene til formål at bidrage med konkrete anvisninger til praksis, som kan bidrage til et øget fokus og refleksion over socialrådgivernes rolle og dennes betydning i det beskæftigelsesrettede arbejde med unge med autisme.

Litteraturliste

- Alminde, R., Henriksen, K., Nørmark, L.C. & Andersen, M.S. (2008). *Social analyse og handling: Et refleksionsredskab i socialt arbejde*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Amilon, A., Østergaard, S. V. & Olsen, R. F. (2021). *Mennesker med handicap - hverdagsliv og levevilkår 2020*. København: VIVE.
- Andersen, J. (2016). *Socialforvaltningsret* (6. udg.). København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag.
- Autisme Ungdoms Kampagne Udvalg. (u.d.). Politiske løsningsforslag til arbejdsmarkedet. *Autisme Ungdom*. 21. november 2021. <https://www.autismeungdom.dk/politisk-losning-arbejdsmarked>
- Autisme Ungdom. *Hvad er Autisme Ungdom*. 5. januar. 2022. <https://www.autismeungdom.dk/om-autisme-ungdom>
- Bengtsson, S. (2015). Funktionsnedsættelse/handicap. I P. Bundesen, A. B. Christensen & T. Rasmussen (Red.). *Sociale problemer* (s. 155-177). København: Hans Reitzels Forlag.
- Bertelsen, P. (2016). *Personlighedspsykologi* (2. udg.). Frederiksberg: Frydenlund.
- Beskæftigelsesministeriet. *Reform af kontanthjælpssystemet*. 5. januar 2021. <https://bm.dk/arbejdsomraader/politiske-aftaler/politiske-aftaler/2013/reform-af-kontanthjaelpssystemet/>
- Bredgaard, T. (2014). *Virksomhedernes sociale ansvar - Et studie i politisk forandring*. Aalborg: Aalborg Universitetsforlag.
- Bredgaard, T., Jørgensen, H., Madsen, P. & Rasmussen S. (2017). *Dansk arbejdsmarkedspolitik* (2.udg.). København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag.
- Boye, S. (2016). Antallet af børn med autisme er steget med 40 procent. *Danske Kommuner*. 4. januar 2021. <http://www.danskekommuner.dk/nyhedsarkiv/2019/januar/11/antallet-af-born-med-autisme-er-steget-med-40-procent/>
- Bømler, T. (2015). *Det sociale arbejdes organisering*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Bømler, T. & Seemann, J. (2003). Bureaukratiet som organisationsform. I T. Bømler (Red.). *Sociale organisationer i en omstillingstid* (s. 26-52). København: Hans Reitzels Forlag.

- Børne- & Undervisningsministeriet. *Om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov (STU)*. 5. januar 2022. <https://www.uvm.dk/saerligt-tilrettelagt-ungdomsuddannelse/om-stu>
- Carlsen, L. T. (2018). Forskningsetik i praksis. I S. P. Olesen & M. Monrad (Red.). *Forskningsmetode i socialt arbejde* (s. 253-272). København: Forfatterne & Hans Reitzels Forlag.
- Christensen, M. (2021). Hermeneutik - forståelse, fortolkning og mening. I M. Christensen, R. E. Jørgensen, N. H. Lysen & C. Rosenberg (Red.). *Videnskabsteori og socialt arbejde - en grundbog* (s. 115- 132). Frederiksberg: Forfatterne & Samfundslitteratur.
- DAMVAD (2015). *Analyse af drivkræfter og barrierer for den virksomhedsrettede indsats for ikke-arbejdsmarkedspare borgere*. DAMVAD.
- Dansk Erhverv (2020). *Forventninger til virksomheders samfundsansvar - pres og muligheder*. Dansk Erhverv.
- Dansk Socialrådgiverforening (2011). *Professionsetik*. Dansk Socialrådgiverforening.
- Ejrnæs, M. (2019). Tværprofessionelt samarbejdes formål funktioner og dysfunktioner. I A. Matthiesen, S. F. Gerholt, A. M. Møller & B. Zeeberg (Red.). *Bedre møder på tværs: facilitering, processer og beslutninger* (s. 31-52). Frederiksberg: Samfundslitteratur
- Dall, T. (2015). Langtidsledighed. I P. Bundesen, A. B. Christensen & T. Rasmussen (Red.), *Sociale problemer* (s. 257-280). København: Hans Reitzels Forlag.
- Dansk Socialrådgiverforening (u.d.). *DS's professionsetik*. 5. januar 2021. <https://socialraadgiverne.dk/fag-og-debat/faglige-fokusomraader/professionsetik/ds-professionsetik/>
- Djurhuus, L. (2016). Skriftlighed i socialt arbejde. I R. Posborg, H. Nørrelykke & H. Antczak (Red.). *Socialrådgivning og socialt arbejde: en grundbog* (s. 283-324) København: Hans Reitzels Forlag
- Eide, T. & Eide, H. (2007). Kommunikation i praksis: relationer, samspil og etik i socialfagligt arbejde. Århus: Forlaget Klim.
- Haarder, M. (2011) Helhedssyn – et begrebs udvikling i M. Haarder & M. A. Nissen (Red.). *Helhedssyn i socialt arbejde*. (s. 27-45) København: Akademisk Forlag.
- Haarder, M. & Nissen, M. (2011) Forord i M. Haarder & M. A. Nissen (Red.). *Helhedssyn i socialt arbejde*. (s. 11-24) København: Akademisk Forlag.

- Hansen, L. (2016a). Beskæftigelsesområdet og socialt arbejde. I R. Posborg, H. Nørrelykke & H. Antczak (Red.). *Socialrådgivning og socialt arbejde: en grundbog* (s. 395-427). København: Hans Reitzels Forlag
- Hansen, L. (2016b). Kommunikation og samtale. I M. Goli & L. Hansen (Red.). *Beskæftigelsespolitik og socialt arbejde: i teori og praksis* (s. 357-381). København: Hans Reitzels Forlag.
- Indenrigs og boligministeriet. *Kommunalreformen i 2007*. 5. januar 2021. <https://im.dk/arbejdsomraader/kommunal-og-regionaloekonomi/kommunale-opgaver-og-struktur/kommunalreformen-i-2007>
- Ingemann, J. H., Kjeldsen, L., Nørup, I. & Rasmussen, S. (2018). *Kvalitative undersøgelser i praksis: Viden om mennesker og samfund*. Frederiksberg: Forfatterne & Samfundslitteratur.
- Jacobsen, K., Callesen, K., Larsen, E., Kessing, L., & Kjeldsen, H.C. (2021). Autisme hos voksne. *Lægehåndbogen*. 5. januar 2021. <https://www.sundhed.dk/sundhedsfaglig/laegehaandbogen/psykiatri/tilstande-og-sygdomme/oevrige-sygdomme/autisme-hos-voksne/>
- Kaufmanas, C.H., Beyer, J., Jørgensen, M. & Kaas, M. (2014). *Mennesker med autisme: Social indsats, der virker*. Odense: Socialstyrelsen.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2015). *Interview: Det kvalitative forskningsinterview som forskningsmetode* (3. Udg.). København: Hans Reitzels Forlag.
- Kyung, M., & Christiansen, J. (2008). *Integrering af normalt begavede med autisme spektrum forstyrrelser på arbejdsmarkedet* (2. Udg.). Center for Autisme.
- Landsforeningen Autisme. *Om autisme*. 5. januar 2021. <https://www.autismeforening.dk/om-autisme/>
- Landsforeningen Autisme. *National handleplan for beskæftigelse af mennesker med autisme*. 29. maj, 2019. <https://www.autismeforening.dk/news/nyheder-2019/landsforeningen-autisme-foreslaar-handlingsplan-paa-job-til-autister/>
- Larsen, N. B. (2013). Pierre Bourdieu - praksis, magt og sociale skel. I S. J. Hansen (Red.). *Sociologi i socialrådgivning og socialt arbejde* (s. 92-112). København: Hans Reitzels Forlag.
- Lundmann, L. (2016). *Screeningsrapport - en kritisk analyse af screeningstendenser i danske virksomheder i 2016*. Praice & Lundmann.

- Lysen, N. H., & Christensen, M. (2021). Skabelse og anvendelse af videnskabelig viden. I N. H. Lysen & M. Christensen (Red.). *Videnskabsteori og socialt arbejde - en grundbog* (s. 19-50). Frederiksberg: Forfatterne & Samfundslitteratur.
- Mathiasen, A. V. (2015). *Arbejdsmarkedspolitik* (9. Udg.). København: Handelshøjskolens Forlag.
- Murakami, A. (2016). Tilgange i det beskæftigelsesrettede sociale arbejde. I M. Goli & L. Hansen (Red.). *Beskæftigelsespolitik og socialt arbejde: i teori og praksis* (s. 277-300). København: Hans Reitzels Forlag.
- Møller, I. (2016). De fire socialreformer i moderne tid. I I. Møller & J. Larsen (Red.) *Socialpolitik* (s. 93-126). København: Hans Reitzels Forlag.
- Nyhuus, H. (2020a). Børn med autisme - definition. *Socialstyrelsen*. 5. januar 2021. <https://vidensportal.dk/handicap/born-med-autisme/definition>
- Nyhuus, H. (2020b). Børn med autisme - målgruppe. *Socialstyrelsen*. 5. januar 2021. <https://vidensportal.dk/handicap/born-med-autisme/malgruppe>
- Nyhuus, H. (2020c). Børn med autisme - omfang. *Socialstyrelsen*. 5. januar 2021. <https://vidensportal.dk/handicap/born-med-autisme/omfang>
- Nyhuus, H. & Hansen, D. E. (2020). Børn med autisme - autisme og komorbiditet. *Socialstyrelsen*. 5. januar 2021. <https://vidensportal.dk/handicap/born-med-autisme/autisme-og-komorbiditet>
- Porsborg, R. & Hoff, K. (2016). Socialrådgivning – rådgivning og vejledning. I R. Posborg, H. Nørrelykke & H. Antczak (Red.). *Socialrådgivning i socialt arbejde: en grundbog* (s. 221-254). København: Hans Reitzels Forlag.
- Post, B. (2016). Målgrupper i beskæftigelsesindsatsen. I M. Goli & L. Hansen (Red.). *Beskæftigelsespolitik og socialt arbejde: i teori og praksis* (s. 301-325). København: Hans Reitzels Forlag.
- Sheldrick-Michel, T. M. (2017). Autismespektrumforstyrrelse hos voksne. I E. Simonsen & B. Møhl (Red.). *Grundbog i psykiatri* (2. udg.) (s. 595-608). København: Hans Reitzels Forlag.
- Socialstyrelsen (u.d.-a). Om autisme. 5. januar 2021. <https://socialstyrelsen.dk/handicap/autisme/om-autisme?fbclid=IwAR2oWOficdOrhvK47fykxo0iPZPHifQsahj544eujBlfjCPbJ8N2bqjnm4>

Socialstyrelsen (u.d.-b). Om VISO. 5. januar 2021. <https://socialstyrelsen.dk/viso/om-viso>

Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering, (u.d.-a) *Beskæftigelsesreformen*. 5. januar 2021. <https://star.dk/reformer/beskaeftigelsesreformen/>

Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering, (u.d.-b) *Om jobreformen fase I*. 5. januar 2021. <https://star.dk/reformer/jobreform-fase-i/om-reformen/>

Sylvestersen, J. (2014). Arbejdets betydning. I L. Jensen, L. Petersen & G. Stokholm (Red.). *Rehabilitering - teori og praksis* (s. 279-296). København: Munksgaard.

Tanggaard, L., & Brinkmann, S. (2015). Interviewet: Samtalen som forskningsmetode. I L. Tanggaard & S. Brinkmann (Red.). *Kvalitative metoder* (s. 29-53). København K: Forfatterne & Hans Reitzels Forlag.

Thagaard, T. (2004). *Systematik: En indføring i kvalitativ metode*. København K: Akademisk Forlag.

Uggerhøj, L. (2011). Kan helhedssyn ligesom kartofler gå til det hele? – Om helhedssyn og perspektiver i socialt arbejde. I M. Haarder & M. A. Nissen (Red.). *Helhedssyn i socialt arbejde* (s. 239-262). København: Akademisk Forlag.

VIVE OG PwC (2020a). *Unge med autisme og overgangen til et selvstændigt liv: Målgruppekortlægning - notat*. VIVE & PwC.

VIVE & PwC (2020b). *Unge med autisme og overgangen til et selvstændigt liv: Kortlægning af praksis - notat*. VIVE & PwC.

Wilken, L. (2011). *Bourdieu for begyndere* (2. udg.). Frederiksberg: Samfundslitteratur.

Juridiske kilder

Lovgivning

Lov om en aktiv beskæftigelsesindsats (LAB). Lovbek. nr. 548 af 07.05.2019

Lov om en aktiv socialpolitik (LAS). Lovbek. nr. 241 af 12.02.2021

Lov om organisering og understøttelse af beskæftigelsesindsatsen m.v. (Organiseringsloven). Lovbek. nr. 1482 af 23.12.2014

Lov om retssikkerhed og administration på det sociale område (RSL). Lovbek. nr. 1121 af 04.08.2021

Lov om kompensation til handicappede i erhverv m.v. Lovbek. nr. 108 af 03.02.2020

Bekendtgørelser

Bekendtgørelse om en aktiv beskæftigelsesindsats nr. 2636 af 28.12.2021

Vejledninger

Vejledning om retssikkerhed og administration på det sociale område. Vej. Nr. 9330 af 21.03.2021

Forordninger

Europa-Parlamentets og Rådets forordning af 27.04.2016 om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger og om ophævelse af direktiv 95/46/EF (Databeskyttelsesforordningen)